

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Journalen NB30

Citation: Kierkegaard, Søren: "Journalen NB30", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 25*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2008 , s. 145. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb30-txt-shoot-idcdbba2db-302c-4e26-b621-a0a077788b4c.pdf> (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 25

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

NB30:1

NB30:2

#

Om min Opgave.

Paa hvilken som helst anden Maade (philosophisk, som interessant Meddelelse, vittig Satire o: s: v:) kan jeg faae Lov til at sige hvad jeg har at sige – og vil gjøre uhyre Lykke – – kun ikke i Charakter af christelig Interesse. Samtiden veed nemlig meget godt at Christd. slet ikke er til; men det den er bange for er, at faae det sagt i Betydning af, at vi saa skulle til at blive Christne.

Og hvad mig angaaer, saa har jeg jo ogsaa oprindeligen været tilbøieligere til at indfrie min Opgave i dialektisk Fordobbelse, altsaa ikke i Charakter af christelig Interesse strikte taget.

Men Styrelsen leger ogsaa med, og forbeholder sig at bestemme, i hvilken Interesse Opgaven skal løses.

#

NB30:3

#

At gjøre Xstd. let

for at faae Mskene til ret at gaae ind paa den, er, forsaavidt det er velmeent, og ikke en Gavtyvestreeg af Præster for at gjøre dem selv Sagen let og profitabel, er dog Mangel paa Msk-Kundskab. Deraf er ogsaa Følgen blevet, at der i den menige Mand er en hemmelig Mistanke om, at det Hele med Xstd. er Løgn – siden det er saa let, siden det Høieste faaes for saa godt Kjøb.

Saaledes er Msket nu engang, og dette er noget sandt i ham.

Lad det være saa, at der var et Msk, som var villig til efter den størst mulige Maalestok at give Enhver ligesaa mange Penge han vil, man behøver blot at sige et Ord til ham: den menige Mand vil uvilkaarligt fatte en Mistanke, om det ikke er Regnepenge han

giver - thi dette kan ikke hænge rigtigt sammen.

#

NB30:4

#

Serpens, nisi serpentem comederit, non fit Draco.

item:en Rotte afrettes til at bide Rotter ved at have af Sult ædt en Rotte.

Omvendt: kun Den, der er bidt af Msker, bliver Apostel; dette hører med til at kvalificere hans Lidenskab, i ligefrem Forstaaelse med Mskene er en Apostel en Umulighed.

NB30:5

#

Et Gravvers over en tydsk Digter.

[a] Det stod i Blätter für litt. Unterhaltung.

Sein Lied war deutsch, und deutsch sein Leid;

Sein Leben Kampf mit Noth und Neid:

Das Leid flieht diesen Friedensort,

Der Kampf ist aus - sein Lied tönt fort!

NB30:6

#

Tilværelsens uendelige Rigdom.

De fleste Msker vilde fortvivle, hvis man sagde dem, hvor uhyre riig Tilværelsen er, at eet Msk, bestandigt eet Msk. er nok, er det Hele, her de største Begivenheder mulige.

Numerus mener - og det er consequent af Numerus - at en europæisk Krig er en Begivenhed, 100,000 Millioner det er Noget - en Enkelt Ingenting.

NB30:7

#

Christelig Taknemlighed mod Christus.

Christus har kun begjæret een Art af Taknemlighed: af den Enkelte, og saa godt som muligt i Charakter af Efterfølgelse.

Istedetderfor har Mskheden arrangeret det anderledes: et Folk, en Stat, et Land, Slægten, kort et Chorus, blandt hvilke der ikke er en Eneste i Charakter af Efterfølgelse – men saa til Gjengjæld ere de desto Flere: et Chorus, der takker Christus for sin Frelse.

Her er det igjen: altid Surrogatet: det Numeriske, Generationen, et Abstraktum.

Dette beviser atter, at Xstd. ikke er til; thi den Art Taksigelse er enten hedensk eller jødisk – ikke christelig; Christus er jo netop kommet til Verden for at frelse ud af – Numerus, ud af Generation, ud af det Abstrakte.

NB30:8

#

Om mig selv.

Det er dog virkelig afskyeligt. Medens jeg maa finde mig i at leve som en Carrikatur, en Slags gal Mand for en heel Classe af Befolkningen, er jeg – men dette maa ikke siges – Samtiden saa betydelig, at endnu medens jeg lever, smaae Novellister egl benytte min Existeren til at give deres Frembringelser Interesse.

Og saadanne Forfattere vente formodentlig i al Gemütlighed paa, at jeg skulde komme aldeles galt fra det, styrte, gaae fra Forstanden o: D: – for saa strax at digte:

I Sandhed, Naturforskerne have ikke Uret, naar de pege paa det Forstemmende i Naturen, at Alt dreier sig om, at den ene Skabning æder den anden: men mig er det maaskee forbeholdt, at gjøre opmærksom paa, i hvilken langt afskyeligere Forstand Mskene er Msk-Ædere.

Præster og Professorer æde de Afdøde. Novellister og

Roman-Forfattere og Smaa-Forfattere æde endog de Medlevende. Det falder en saadan Slyngel aldeles ikke ind, om han ikke kunde hjælpe til, at noget Fortrinligere ikke kom til at ligge under, o, nei; selv om han kunde det, han skylder jo sin Næringsvei, ikke at gjøre det, at han ikke gaaer Glip af et digterisk Motiv og af at Publikum vil være modtagelig just for den Art Frembringelse.

NB30:9

#

Et skjønt Billede, af Schopenhauer.

I Slutningen af 1ste Bog af hans: die Welt als Wille und Vorstellung siger han, at det er med Forholdet mellem Contemplation og Handling som med Skuespilleren, der naar han har spilt sin Scene gaaer ned i Theateret sidder roligt blandt Tilskuerne og betragter de følgende Scener, selv om disse høre med til at fremskynde hans Død i sidste Akt.

[a] eller som han selv udtrykker det, at Msket ved Siden af sit Liv in concreto bestandigt fører et andet Liv in abstracto. (1ste Bog § 16).

NB30:10

#

Stoikernes Selvmord.

Derom siger Schopenhauer (die Welt als Wille und Vorstellung 1ste B. §. 16)

at de i deres ophøiede Moral blander en Anbefaling af Selvmord ind »wie sich unter dem prächtigen Schmuck und Geräth orientalischer Despoten auch ein kostbares Fläschen mit Gift findet.

NB30:11

#

Græsk.

Der har jo før Hegel levet Philosopher, som have paataget sig at forklare Tilværelsen, Historien. Og betræffende ethvert saadant Forsøg er det vel saa, at Styrelsen egl. maa smile deraf. Men just lee af dem har den dog maaskee ikke gjort, thi det var jo dog en msklig redelig Alvor.

Men Hegel – o, lad mig tænke græsk! –: hvor har Guderne griint! En saadan ækel Professor der ganske havde gennemskuet Alts Nødvendighed, og faaet det Hele paa Ramse: I, Guder!

Det har moret mig usigeligt at læse Schopenhauer. Det er aldeles sandt hvad han siger, og atter hvad jeg under Tydskerne, saa grovt som kun en Tydsker kan være.

NB30:12

#

Schopenhauer og Xstd.

S. lader haant om Xstd., gjør Nar af den i Sammenligning med Indiens Viisdom.

Det bliver nu hans Sag. Jeg anseer S. for en meget betydelig Forf., og der vil have sin Betydning just ogsaa for Xstd.

Hans indiske Tungsind: at leve er at lide, er der dog noget Usandt i. Derimod kan det være meget godt om Samtiden faaer en saadan Melancholiets Overhaling, for saa at blive opmærksom paa det Christelige, hvilket Joh. Climacus udtrykker i den Sætning: det at være Christen er at lide, hvad jo ogsaa er det nye Testamentes Lære.

Jeg har ikke Noget imod, at S. med store Kræfter raser mod denne »nederdrægtige Optimisme«, som især Protestantismen excellerer i, jeg er meget glad ved, at han viser, at det aldeles ikke er Xstd.: men den Sætning, at det at være til er at lide protesterer jeg, thi derved gaaer Xstd. ud, paa en Maade som S. maaskee ikke tænker. Nemlig Xstd. forkynder sig at være Lidelse, det at være Christen at være det at lide; men hvis nu det overhovedet at være til, det at være Msk., hvis det er at lide, saa er jo Xstd. berøvet sit Dialektiske, sin Forgrund, det, ved Hjælp af hvilket den negativt gjør sig kjendelig, saa Xstd. bliver en Pleonasm, en overflødig Bemærkning, Galimathias, thi er det at være Msk. det at lide, saa er det jo latterligt, at der kommer en Lære som vil bestemme det saaledes: det at være Xsten er at lide.

Nei Christd. siger ikke at det at være til er at lide. Tværtimod derfor anbringer den sig just paa den jødiske Optimisme, bruger som Forgrund den meest potenserede Livslyst, der nogensinde har klamret sig til Livet – for saa at anbringe Xstd. som Forsagelse, og for saa, at udvise det at være Xsten som det at lide, deri ogsaa indbefattet at maatte lide for Læren.

Ogsaa en anden Vanskelighed er der ved det

[a] Askesen tilsigter jo efter hans Mening det, at naae (gjennem Mortificationen af Villien til Livet)

Schopenhauerske, der let turde være en Art Selvmodsigtelse. Lad mig tage et andet Forhold. Bagvaskelse, Calumnie, nederdrægtigt Angreb o: s: v: veed dog Besked om den kloge Forsigtighed, at man da ikke gjør en Mand strax til et reent Nul og saa vedbliver Aar ud og Aar ind efter den størst mulige Maalestok at angribe ham, at heri nemlig er en Selvmodsigtelse, thi er han et Nul saa er det jo latterligt at see disse enorme Forholdsregler for at tilintetgjøre et Nul. Men saaledes ogsaa med hele den S.⁵ Askese. Den christelige Askese hviler i den Tanke, at det at være til ikke udendvidere er at lide – saa er der Mening i Askesen. Men er det at være til det at lide, saa bliver Askesen let en Eudaimonisme, hvad S. selv gjør gjældende mod Stoikerne. Tag et andet Forhold. Xstd. er ikke af den Mening, at Rigdom ikke kan i en vis Forstand kaldes et Gode, just derfor er det den siger: giv Alt til de Fattige. Men hvis En vilde sige: Rigdom er et Onde, viis nu Din Askese ved at give Din Rigdom bort: saa er heri en Selvmodsigtelse, thi naar saa er, er det ikke Askese at bortgive sin Rigdom.

Der gives paa saa mange Gebeeter, overalt hvor der er et Dialektisk, der gives en Ivrighed, som er saa ivrig for at indskærpe det Andet, at den i sin Ivrighed borttager det Første og derved i Grunden gjør det Andet umuligt.

#

NB30:13

#

»Windbeutel«

Det er et udmærket Ord; jeg kan misunde Tydskerne det; især er det ogsaa ypperligt da det kan bruges som Adjektiv og Verbum. A. Schopenhauer gjør en fortræffelig Brug af det, ja jeg maatte sige, i hvilken Forlegenhed vilde S. ikke være, hvis han ikke havde det Ord, han som skal tale om den Hegelske Philosophie og hele Professor Philosophien.

See, derfor har Tydskeren det Ord, hvilket der saa ideligt og ideligt maa være Brug for i Tydskland.

Vi Danske har ikke det Ord; men det, det betegner er heller ikke karakteristisk for os Danske. Det ligger virkelig ikke i den danske Nations Charakter at være Windbeutel.

Derimod har vi Danske en anden Feil, ak, en

at skjøndt man er til det er som var man ikke til, i den Grad er Asketen død for Alt; men naar det at være til er det at lide, saa er jo aabenbart det at være saaledes til at det er som var man ikke til, at man neppe veed, om man er til eller ikke, det er saa aabenbart Eudaimonisme – naturligviis efter fattig Leilighed, c; det er den høieste Eudaimonisme naar man med S. antager at det at være til er at lide. Naar det at være til er at lide, kan Eudaimonismen selvfølgelig ikke søges i Retning af at være til^a, den maa søges i Retning af: ikke at være til^b, og den høieste Eudaimonisme bliver den størst mulige Tilnærmelse til det ikke at være til.

a eller i Retning af at potensere »Tilværelse«

b eller i Retning af at depotensere »Tilværelse«

tilsvarende Feil; og den har ogsaa det danske Sprog et Ord for, et Ord, som maaskee det tydske Sprog ikke har, det Ord: Vindsluger. Det siges nærmest om Heste, men kan optages i almdl. Brug.

Saaledes er ogsaa omtrent Forholdet: en Tydsker til at gjøre Vind – og en Dansker til at sluge den: saaledes har længst Tydsk og Dansk forholdt sig til hinanden.

Det morer mig usigeligt, dette med Schopenhauer og Hegel item hvad der nu forestaaer Tydskland, at komme ind paa det Resultat af den hegelske Philosophie, at Hegel var – formodentlig med Nødvendighed – en Vindbeutel, et – med Nødvendighed – fremgaaet Produkt af Verdens 6000 Aars Historie, eller dog af det Afsnit som S. saa rigtigt betegner som Løgne-Philosophiens Tidsalder.

Men har S. haft med Vindbeutelen at gjøre, saa har jeg haft med Vindslugerne at gjøre.

#

NB30:14

#

Christendom – Jødedom.

Ikke ofte nok kan man gjøre sig det tydeligt, at Jødedommen i Forhold til Xstd. er med for negativt at gjøre det Christelige kjendeligt, negativt ☹: ved Frastødet.

Med Styrelsens guddommelige Skarpsynethed er Alt lagt til Rette for at udvise Forargelsens Mulighed, og Christend. kunde ikke have haft nogen anden Religion til Forgrund, thi ingen udviser negativt Xstd. saa bestemt, saa afgjørende som Jødedommen.

At Christus fødes af en Jomfru – dette vilde ikke afgjørende vække Hedningernes Forargelse, men Jødedommen maatte det ret være til Forargelse. Jødedommen culminerer nemlig just i Guddommeliggjørelsen af Ægteskabet, det er jo Gud selv der har stiftet det; Jødedommen culminerer i Forestillingen om Slægtens Forplantelse som en Slags Gudsdyrkelse – og saa at fødes af en Jomfru! Det er i Grunden at negere hele det gamle Testamente eller at tage Kraften fra det.

Forresten er der saa ogsaa i dette Tilfælde indrømmet

den traditionelle Forestilling saa meget, at Samtiden ikke ganske kan slippe fra Phænomenet, ved at kunne documentere at denne Messias ikke er Messias. Havde fE Christus ikke været af Davids Slægt, saa havde det jo være[t] afgjørende. Men han er af Davids Slægt og dog ikke, thi han er jo født af en Jomfrue, altsaa er han dog udenfor Slægten, og som sagt, for Jødens høie Forestilling om Slægt at nedstamme i Slægt, kan det at være født af en Jomfrue aldrig komme til at stille sig som noget Høiere, men som et Lavere.

NB30:15

#

I Fremtiden.

Der vil vistnok foregaae en stor Forandring, som en Verdens Omvæltning i Maaden, paa hvilken Xstd. vil blive betjent i Fremtiden.

I en tidligere Tid var Læreren¹, som dertil blev udseet af Gud, en af disse dybe religieuse Naturer, der vistnok ogsaa kunne være strenge, naar det behøves, men Alt i ligefrem Toneart, derimod aldeles ikke ere beregnede paa eller have Øie for det Criminelle, det Underfundige o: s: v:

Men i Aarhundredernes Løb, alt efterhaanden som Msk-Slægten mere og mere er traadt ind i Reflexion, er der foregaaet i den saakaldte Christenhed en heel Forandring med Christendommen, det er blevet til Gavtyvestreger; man trodser ikke, gjør ikke Oprør mod Xstd, nei, men det er lutter Gavtyvestreger, Criminalhistorier, Falsknerier.

Dog Styrelsen forhaster sig jo ikke, den giver altid Tid, indtil Øieblikket kommer. Saa seer Styrelsen paa det Hele og siger: naa, det gaaer løs paa Gavtyvestreger, ja, saa, saa forandrer vi Methoden.

Saa vil fremtidig Læreren komme til at see ganske anderledes ud, være en ganske Anden, beregnet paa, at han ikke har med raa Lidenskaber o: D: at gjøre men med fine Criminal-Forbrydelser, med Falsknere.

Saaledes vil Læreren komme til at være. Han er Intet mindre end en af disse oprindelig dybe religieuse Naturer, tvertimod det er den fineste og intensiveste sandelige Natur, med en Energie i Phantasien i Retning af [at] nyde Livet, saa der af ham kunne laves 10 Forførere og 10 Digtere; fremdeles en eminent Intellectualitet, saa flere Sæt Professorer kunde leve af ham; endelig en afgjort Sands for Intrigue: saaledes er han lagt an; maatte han raade sig selv det blev den yppigste, den interessanteste, den fuldendteste Verdslighed, som nogensinde er seet.

Men det maa han ikke. Dette Msk. giver saa Styrelsen et Knæk (omtrent i samme Forstand som man stækker en Lokkefugl). Ved dette Knæk er det ham gjort umuligt at komme til at nyde Livet. Forsaavidt er endogsaa nu Alt det ham Indrømmede næsten en Qval, idetmindste for det Første. Han har altsaa et Knæk og derved er han ubetinget i Styrelsens Magt, og de ham forundte Evner og Forudsætninger er det just Styrelsen vil disponere over. Knækket er maaskee saaledes anbragt, at intet andet Msk. drømmer derom, men det er den Paagjeldendes Hemmelighed med Gud – desto fastere er han blot knyttet til Gud.

En saadan Skikkelse, han er beregnet paa det Criminelle.

Sandeligen det gaaer ikke fremad med Msk-Slægten – uden i Gavtyvestreger. I en tidligere Tid var det dog næsten som var det at være Msk. noget ganske skikkeligt Noget – deraf kom det, at »Lærerne« vare disse fromme, umiddelbart dybe religieuse Naturer. Nu er det anderledes. Nu er Alt Gavtyvestreger – saa kommer Politie-Agenterne – hine umiddelbart fromme Naturer ville kun blive bedragne. Nei, Politie-Agenter, og selv disse i den Grad controlerede, at de ved et Knæk ere saa umiddelbart i Styrelsens Haand, at de hvert Secund kunne komme til at føle Trykket.

Det gik blodigt til, da der blev kæmpet mod raee Lidenskaber, men Forretningen med Falskneriet bliver maaskee mere anstrengende, og ender maaskee saa ogsaa med Kamp paa Liv og Død, saa Forskjellen mellem de tidligere Sandheds-Vidner og disse senere blot er den, at disse have et meget betydeligt og anstrengende Arbejde først: at faae den gavtyveagtigt kloge Tid, Falskneren, ud af sin Klogskab og i Lidenskab.

1 Anm Herved tænker jeg naturligviis ikke paa den taabelige msklig[e] Opfindelse med disse tusinder af kongelige Embedsmænd, der som Præster og Professorer lege Xstd. Deres hele Virken og Wirtschaften er ikke blot liig Nul men mindre end Nul, da det er en aldeles overflødig Uleilighed, de have paataget sig.

NB30:16

#

Nu behøves der ikke mere Mirakler.

Det varede ikke længe, førend den Tale kom op i Christenheden, til Forklaring af, at der nu ikke mere skete Mirakler: det behøves nu ikke mere, det var blot i Xstds første Fremtræden.

Dette hænger nu igjen sammen med den

naturunderfundige hykkelske Gavtyveagtighed, der er uadskillelig fra det at være Msk, og som derfor narrer Kirkefædre saa godt som Andre, hvis de ikke passe paa.

Først og fremmest er det nu egl. en meningsløs Tale, det om at det behøvedes i Xstds første Tid men ikke senere, ret som var Xstdom et Historisk i den Forstand, at det skulde udvikles, faae Historie i Tidens Løb, istedetfor at det er hver Generations Examen, saa hver Generation begynder aldeles forfra, hver Generation bliver prøvet, om der blandt dens Millioner er Nogen, som vil være en Jesu Xsti Discipel.

Saasnart man fastholder dette, seer man let, hvor forvirrende hiin Tale er om en Forandring i Tidens Løb.

Nei Xstdom er en bestemt, i det nye Testamente nøiagtigt angivet, Intensivitet i at existere. Forsaavidt behøves der i enhver Generation Mirakler ligesaa godt som i den første.

Men nu kommer Gavtyveagtigheden. Vi Mske ville helst være frie for Anstrengelse, og det vil vi igjen helst hykkelsk skjule.

At være Apostel, det er der Ingen, der vil, thi man har en Forestilling om, hvilken Qval det er, at det egl. er at offres paa de Andre - og det har man ikke Lyst [til]. Men hykkelsk udtrykker man dette saaledes: jeg er for ydmyg til at ville være Apostel.

At være samtidig med et Mirakel er uhyre anstrengende - derfor vil vi helst være frie. Men Natur-Underfundigheden i os veed strax hykkelsk at skjule det, og vi sige: vi ere for ydmyge til at begjere, at der skal skee Mirakler nu, og nu behøves det heller ikke mere - nei, naturligviis, for vi vil have Ro til at nyde Livet, eller Ro til i ligefrem Kjendelighed at faste o: D:, men vel at mærke i ligefrem Kjendelighed saa man i al Tryghed sidder - fastende - paa Stads og bliver beundret, hvilket er saare forskjellig fra den Anstrengelse at være Apostel.

Men det er det Idelige og Idelige, det evige Idelige med Christenhed, at Alt, hvad der hænger sammen med Anstrengelsen i Forhold til det at være Christen, det afskaffes - vel at mærke, hykkelsk, under Paaskud af Ydmyghed.

Derfor er det gaaet Christenhed, som det - at jeg skal bruge et snurrt Billede, der dog er betegnende - kunde gaae en saadan Top, som Børnene spille med. Ved Hjælp af Pidskeslagene gjorde den sine Kunster med at løbe rundt paa Spidsen; men da nogle Aar var gaaet hittede Toppen paa tvende snilde Paafund (og det er dem Christenheden ogsaa bruger) deels at nu var den blevet saa udviklet, at Pidskeslagene ikke mere behøves (dette svarer til den Gavtyvestreg, der under Navn af Perfectibilitet afskaffer Xstd.) - og saa

blev den liggende i sin gode Ro, hvad den helst vilde; deels, at den var for ydmyg til at begjere at kunne gjøre det store Kunststykke, som kun var forbeholdt de ganske overordentlige Toppe, at kunne løbe rundt paa Spidsen – dette vil sige, den havde ikke Lyst til Pidskeslagene, men – med den bekjendte msklige Redelighed – udtrykte den dette saaledes, at den var for ydmyg til at begjere Sligt.

NB30:17

#

Miraklet.

I det nye Testamente er det fremstillet saaledes, at Miraklet er uadskilleligt fra det at være Christen (Mc: 16, 17) og dette er ogsaa Xstd^s Mening, saa man ganske rolig, istedetfor den Sludder: nu behøves Mirakler ikke mere, kan stille den Sætning: naar der ikke mere er Mirakler er Xstd. slet ikke til.

Aber Miraklet har det et ganske eget Sammenhæng med. Miraklet faaes ikke for at skaffe sig Penge ved Hjælp deraf, eller Profit, eller for at undgaae Farer og Lidelser. Tværtimod i denne Henseende lader Gud bestandigt »Apostelen« eller »Discipelen« aldeles i Stikken, hjælper ham ud i al Qval, fordrer, at han frivilligt skal udsætte sig derfor – og saa har han Miraklets Gave. Ja, det er, blot mskligt forstaaet, en uhyre Qval mere paa det Vilkaar at have Miraklets Gave: at sulte – og saa have Miraklets Gave. Fremdeles er Miraklets Gave beregnet paa at hidse Mskenes Modstand mod ham.

See, derfor behøves nu ikke mere Mirakler. Nei, vi ville hellere være Xstds Lærere paa det Vilkaar, at det er godt betrygget fedt Levebrød med jævnt Avancement for en dannet Mand med Familie.

Mit Forslag har bestandigt været, at vi dog skulde være redelige nok til at gjøre en Ende paa denne hykkelske Maade, paa hvilken vi – ydmygt – unddrage os Xstd. Længere gaaer jeg ikke, idetmindste er jeg hidtil ikke gaaet længere. Men Hykleriet er maaskee saa dybt og ondartet, at man ikke faae[r] Mskene til at gaae ind paa denne Redelighed, hvad jeg ønskede baade for min og for de Andres Skyld.

NB30:18

#

At man i Christenhed underfundigt har afskaffet Christendom

at man ikke har gjort det aabenlyst, ikke gjort Oprør mod Xstd for at kaste den af sig, men underfundigt saa det seer ud som havde man Xstd. ja som var Alt Iver og Nidkjerhed for Xstd, at man har gjort det underfundigt og saa lumsk underfundigt som muligt ved nemlig under Navn af Ydmyghed at lære Det, som Xstd. ikke vil have, og under Navn af Formastelse og at friste Gud at forbyde Det, som Xstd. just vil have – det at det er skeet underfundigt er ogsaa af den Grund saa farligt, fordi derved den hele Stimmel af hvad man kunde kalde, msklig talt, skikkelige Folk bona fide ere med i Conspirationen, uden at ane at de ere med i en Criminal-Forbrydelse. I en Opstand, som er i Charakter, der kan Ingen saa let være med bona fide, men i det Underfundige skeer det kun altfor let.

Forresten maa man lade Gavtyvene, som ere Mesterne for denne Underfundighed (i en vis Forstand er jeg forresten villig til at indrømme, at Mesteren *κατεξοχήν* egl. er selve Msk-Naturen) at de snildt have vidst at benytte den msklige Svaghed og faae Xstd. vendt saaledes, at just de skikkelige godmodige Folk maatte antage, at dette netop var Xstd.

Xstd. i det nye Testamente er just i Retning af det Dumdristige det dumdristigt Vovede: vov at troe, indlad Dig med Gud, Du formaaer Alt naar Du blot troer o: s: v:.. Intet er vanskeligere at faae ind i et almdl. Msk. og Intet er vanskeligere at faae ud af et Msk. end denne kjedelige Beskedenhed, som mener, at det er Gudsdyrkelse at man da er beskeden og beskeden.

Sagen er det Majestætiske har det almdl. Msk. ingen Forestilling [om], at Loven for det Majestætiske er en ganske anden ja lige den modsatte af den for det jævne Borgerlige. Lad en Borgermand faae det Indfald – dog slige Indfald ere vel egl. [ikke] for Borgermænd – det Indfald at sige til En »ønsk af mig hvad Du vil«: hvad saa? saa bliver Borgermanden vred, dersom den Anden da ønsker altfor meget. En Konge derimod han bliver kun vred, men ogsaa næsten som rasende hvis En til hvem han sagde »ønsk hvad Du vil« ønskede en Ubetydelighed. Majestæten vil sige: enten vil den Mand fornærme mig og gjøre Nar af min kongelige Formaaen, eller ogsaa er [han] en Død og Træbidder, et Fæ, et Asen, som jeg ikke gider see for mine Øine.

Og nu den guddommelige Majestæt! Han tilbyder Alt – og Intet fornærmer ham, Intet oprører ham uden denne msklige Jammerlighed, der ikke tør bede, ikke tør begjere, ikke tør troe, denne msklige Jammerlighed, der jo paa en Maade ogsaa gjør ham til Nar, at han har villet være kjerlig nok til at indlade sig med Mskene.

Men vi præker og præker, og tyller det i Børnene: Beskedenhed og Beskedenhed, ikke forlange for meget, og ydmygt at nøies med Middelmaadighed det er den sande Gud velbehagelige Gudsdyrkelse.

#

Et betænkeligt Notabene.

Hine 3000 der paa Pintsedag en masse lagdes til Menigheden er der ikke her, altsaa lige i det Allerførste, en Mislighed? Burde Apostlene ikke være blevet betænkelige ved, om det kunde hænge rigtigt sammen med saadan i tusindviis at blive Christne auf einmal? Er der her ikke vederfaret Apostlene noget Mskligt, at de, havende i kun altfor friskt Minde deres fortvivlede Tilstand ved Xsti Død da Alt var som opgivet, at De nu overvældede af Glæde over den Virkning de frembragte, glemte, hvad Xstd. egl. er, glemte, at skal den sande Efterfølgelse være Christd., saa gaaer det ikke an med saadanne uhyre Erobringer som 3000 paa een Gang?

Det er saa uhyre vanskeligt, thi der er et underligt Møde mellem tvende Tanker, næsten lige som naar To møde hinanden i en Snævring, hvor de ikke kunne komme forbi hinanden. I Christus er Xstd. i Retning af Intensitet, det vil sige, den er den rene Intensitet; Apostlenes Opgave synes at være i Retning af Udbredelse, jo mere Udbredelse jo bedre. Men, men i samme Grad som jeg accentuerer Intensiteten standser jeg Udbredelsen – og dog var det vel sand Xstd. Apostlene skulde udbrede.

I Christus er Christendommen den Enkelte, her den eneste Enkelte. I Apostelen er den strax: Menighed. Men herved er Christendommen sat over i en ganske anden Begrebs-Sphære. Det er ogsaa dette Begreb der er blevet Xstds Ruin. Dette Begreb skyldes Forvirringen med Stater, Lande, Folk, Riger, som ere Christne.

NB30:20

#

Gavtyvestreger.

Anstrengelse er det man vil være fri for. Og er der saa En, som enten han nu piber eller synger, maa herud, fordi Gud tvinger ham: ham værger man sig mod ved at kalde det Hovmod. »Pfui, skulde jeg være saa hovmodig.«

Det er dog nok Galimathias, eller rettere det er da ogsaa Hyklerie, dette Sludder om at en Religionens Lærer maa være saadan en mild og hjertelig og kjerlig Mand. Nei, det Rigtigste bliver dog nok, at han gjør Forstudier i Straffe-Anstalten – hvis dette ellers blot er

[a] Og det er et Spørgsmaal, omdet Princip at skulle hade sig selv, hvilket jo er Xstds, ikke er saa usocialt at det ikke kan constituere Menighed. I ethvert Fald vil man fra dette Synspunkt faae det rette Blik paa hvad Statskirker og Folkekirker og christelige Lande er for Nonsens.

tilstrækkeligt.

#

NB30:21

#

Anden Gang er minus (trækker fra) tredie Gang endnu mere o: s: v:

Enhver Politie-Officiant, Betjent, enhver Vægters Rapport er under Eed – men stundom lader man den Vedkommende endnu engang aflægge Eed, altsaa med Eed bekræfte Det han under Eed har bekræftet. Ære være Mskheden og Retfærdigheden og Vægterlieutenanten og dem allesamtligén.

[a] Ved den Art Eeds Aflæggelse hæver manegl. Begrebet Eed.

Dog det er egl. ikke det, der beskæftiger mig. Men i Christenhed er det gaaet omtrent lige saa med det at troe. En Christen er en Troende. Christenheden derimod er længst et Samfund af Msk, som troe (ja vel endog i n^{te} Potents per Den og Den og Den og Den o: s: v:) at der have levet Mske, som troede.

[b] Ved den Art Tro hæver manegl. Begrebet »Tro.«

Men vi præker, saa Sveden hagler ned af Præsten – i den Grad angriber det ham at troe, at der have levet Folk, som troede.

#

NB30:22

#

Det at være Christen i det nye T. – Uro – Martyriet – Luther.

I det nye T. er det at være Christen udtrykt af Apostlene; det at være Christen er som Aand, Aandens høieste Uro, Evighedens Utaalmodighed, idel Frygt og Bæven, skærpet ved at være i denne onde Verden, som korsfæstede Kjerligheden, skærpet ved at skjælv for Regnskabet, naar Herren og Mesteren vil komme igjen og dømme, om de have været troe.

Naar saa er – er det at maatte blive Martyr, hvad Xstus forudsiger den Christne, saa langt fra at være en Skærpelse, at det snarere er en Lindring; thi maatte man sige kun saadanne udvortes Lidelser og tilsidst Martyr-Døden kan lindre, kan dulme den Sjele-Qval, som er Anstrengelsen af det at være Xsten i det nye T.⁵ Forstand. Altsaa er Martyriet ikke en Grusomhed, er tvertimod hvad saa ofte legemlige Lidelser er i Forhold til Sjelsqualer. Derimod havde det været grusomt, om Xstus havde sagt til Disciplene: efter min Tid have I saa ikke videre at gjøre, see at gifte Jer, og hver især at faae en pæn lille Næringsvei, og skrab saa Penge sammen, vær et rart Msk., som gaaer i Kirke en Gang om Ugen og til Alters 3 Gange om Aaret.

I det nye T. svarer altsaa det Ene til det Andet: Uroen i den Christne fordrer Martyriet som en Slags Lindring – og Martyriet er det Fordrede.

Men snart sagtnedes Uroen i »Christenheden«, denne døde aandløse Masse.

Saa holdt man i Middelalderen paa Askesen (Martyriet var der nu ikke mere, meente man, Anledning til eller Leilighed for). Og, hvad jeg oftere har bemærket, Feilen stak ikke heri, men i, at man i den Grad gik paa Accord med Xsthedens aandløse Masse af Millioner Christne, at Asketen blev honoreret som overordentlig Christen, istedetfor at tilstaae, at Xstd. var gaaet tilbage, at der var slaet af.

Saa fandt man mere og mere, at Xstd. voldte En Bryderie, naar man skulde leve roligt og nyde Livet

– – og saa finder dette endelig sit Udtryk i Luther (som forresten jo vistnok kan have haft Ret i Modsætning til catholske Misbrug).

L. opfinder, at Xstd. er til for at berolige.

Jeg har oftere bemærket, at L. har altereret Xstd. Som jeg nu seer, paastaaer Schopenhauer, at L. ved at alterere Virginiteten har altereret Xstd. Denne Mening har jeg ogsaa forsaavidt haft, som jeg har meent, at L. skulde nøiagtigt passet paa at det blev gjort kjendeligt, at hans Ægteskab var en Exception, et Correctiv. Men hvad jeg især har sigtet paa er, at L. har altereret Xstd. ved at alterere Martyriet.

Saa vender L. Xstd. ligefrem paa Hovedet. Xstd. er for at berolige, Xstus kom til Verden for at berolige, som

der saa tilføies, ængstede Samvittigheder.

Dette er det meest Modsatte af det nye T. Xstus kommer til Verden for at frelse en syndig Verden, en Verden, som ligger i det Onde. Men en syndig Verden lider sandeligen ikke af ængstet Samvittighed. Her gjælder det netop om at vække Uroen.

Men det er Ulykken med Luther, at en til særlig Tid og Sted given Tilstand i Christenhed forvandles til Normativet. L. har i høi Grad lidt af ængstet Samvittighed, har trængt til Lægedom: godt. Men skal derfor Xstd. in toto omgjøres til dette: at berolige ængstede Samvittigheder.

Jo mere jeg seer paa Luther, jo tydeligere synes det mig, at L. ogsaa ligger i denne Forvexling at forvexle det at være Patient med det at være Læge. Han er en for Christenheden yderst vigtig Patient men han er ikke Lægen; han har Patientens Lidenskab til at udtrykke og beskrive sin Lidelse, og hvad han føler Trang til som Lindring. Men han har ikke Lægens Overskuelse. Og til at reformere Xstd. hører der dog vel først og fremmest Overskuelse over hele Xstd.

#

NB30:23

#

Den hykkelske Falsknen.

Loven for Tilværelsen er: jo ubetydeligere, jo lettere (Plantens Liv lettere end Dyrets, Dyrets end Mskets, Barnets end Mandens, den Eenfoldige[s] end den Vises o: s: v:).

Verdslig Klogskab tenderer derfor bestandigt til at gjøre Livet ubetydeligt (afskaffe Idealerne, høiere Stræben o: s: v:) thi derved bliver det let.

Nu har Xstd. gjort det at være Msk. saa betydeligt som muligt, nemlig: at være i Slægt med Gud og at stræbe at ville ligne Gud, en Efterfølgelse. Selvfølgelig har Xstd. (som den har gjort det at være Msk. saa betydeligt som det er muligt) ogsaa gjort det saa svært og kvalfuldt som muligt.

Det kan man saa ikke finde sig i. Men man vil ikke ærlig tilstaae det sande Sammenhæng. Og derfor afskaffer man Xstd. hykkelsk ved at sige, at man er

altfor ydmyg til at begjere noget saa høit.

»Betydelig« og »svært«, »ubetydelig« og »let« ere nemlig Correlater, tager Du det Ene bort tager Du ogsaa det andet bort. Saa siger man hykkelsk: jeg begjærer ikke det »Betydelige«, dertil er jeg altfor ydmyg – dette betyder: jeg vil have det »Svære« bort. Og det bliver ogsaa Tilfældet, saasnart jeg faaer det Betydelige bort.

NB30:24

#

Vildgaasen.

Et Billede.

Enhver der kjender endog blot en lille bitte Smule til Livet i Fugleverdenen, veed, at der mellem Vildgaasen og de tamme Gjæs, dog, hvor forskellige de end ere, er en Art Forstaaelse. Naar Vildgæssenes Træk høres i Luften, og der da ere tamme Gjæs nede ved Jorden – da mærke disse sidste de[t] strax, de til en vis Grad forstaae hvad dette betyder, derfor lette de ogsaa, slaae med Vingerne, vræle og flyve i forvirret uskjøn Uorden et Stykke langs med Jorden – og saa er det forbi.

Der var engang en Vildgaas. Ved Efteraarets Tid henimod Afskeds-Trækket, blev den opmærksom paa nogle tamme Gjæs. Til disse fattede den Kjerlighed, den syntes det var Synd at flyve fra dem, den haabede at vinde dem for Sit, saa de kunde beslutte dem til at følge med, naar Trækket gik.

Til den Ende indlod den sig paa enhver Maade med dem, søgte at lokke dem til at stige lidt høiere, og saa igjen lidt høiere i Flugten, for at de saa om muligen kunde følge med i Trækket, frelste fra dette usle, middelmaadige Liv at vralte hen af Jorden som respektable tamme Gjæs.

I Begyndelsen syntes de tamme Gjæs, at det var ganske moersomt, de holdt af den Vildgaas. Men snart blev de kjedede af den, saa gav de knubbede Ord fra sig, irrettesatte den som en phantastisk Nar uden Erfaring og uden Viisdom. Ak, og Vildgaasen havde desto værre indladt sig for meget med de tamme Gjæs, de havde efterhaanden faaet Magt over den, saa deres Ord betydede den noget – og summa summarum blev, det endte med at Vildgaasen blev en tam Gaas.

Det kan i en vis Forstand siges at være smukt af Vildgaas[en] hvad den vilde, dog var det en Misforstaaelse; thi^a en tam Gaas bliver aldrig en Vildgaas, men vel kan en Vildgaas blive en tam Gaas.

a - dette er Loven -

Skulde det da paa nogen Maade være priseligt hvad Vildgaasen gjorde, da maa den fremfor alt passe ubetinget paa Eet: at den da bevarer sig selv; saasnart den mærker, at de tamme Gjæs paa nogen Maade faae Magt over den - saa afsted, afsted med Trækket.

For Geniet gjælder det: Loven er, en tam Gaas bliver aldrig en Vildgaas, vel kan derimod en Vildgaas blive en tam Gaas - vogt Dig derfor!

Christeligt er det ikke saaledes. Vistnok er den sande Christen, hvem Aanden er over, forskjellig fra det almdl. Msk. som Vildgaasen fra de tamme Gjæs. Men Christend. lærer jo netop, hvad et Msk. kan blive til i Livet. Her er altsaa Haab at en tam Gaas kan blive en Vildgaas. Derfor bliv hos dem, disse tamme Gjæs, bliv hos dem, kun beskjeftiget med Eet, at ville vinde dem for Forvandlingen - men for Gud i Himlens Skyld pas paa Eet: saasnart Du mærker, at de tamme Gjæs begynde at faae Magt over Dig, saa afsted, afsted bort med Trækket, at det ikke ender med, at Du som en tam Gaas bliver, lyksaliggjort, i Jammerligheden.

[b] Det at være Christen er jo ikke det Oprindelige i Betydning af det Geniale, men er det man er blevet til, her er derfor ikke det Exclusives Hovmodighed men det Ydmyges Ligelighed.

NB30:25

#

Perler - og deres Anvendelse.

Dykkeren, som henter Perlen op fra Bunden, frister et fattigt Liv - Perlen funkler saa maaskee paa en foragtelig Qvindes Bryst til Løn for hendes Nedværdigelse: ja, saaledes er det i denne Verden baade med Perler og Sandheden og Ideer og Opdagelser - Dykkeren har blot Arbeidet, store Ting om han ikke faaer Utak og Forfølgelse til Løn.

Det har altid været saa - indtil den ussleste af alle Slægter da Goethe forfalskede Tilværelsens Love og blev Genie paa Vilkaar af Talent.

Efter Goethe var det saa hos os at Mynster dannede sig - Falsknerie i Retning af at forfalske Maalestokken.

NB30:26

#

Danmark.

Tilbage til det Kloster, hvorfra Luther brød ud, bliver Xstdommens Sag for det første at føre.

Styrelsen bruger væsentligen En Magt: Tiden; den giver Tid, giver Feilgrebene – efter en for et stakkels Msk. ubegribelig Maalestok – Tid til ganske at udfolde sig i alle deres Consequentser.

For ret at faae det gjort aabenbart, hvilket Nonsens, hvilken Uredelighed, hvilken Fordærvelse Protestantismen er, naar den – istedetfor at være et i given Tid fornødent Correctiv – skal være Religion, være Christd.: for ret at faae dette gjort aabenbart, behøvedes et Land, som ikke engang var hjulpet ved – hvad dog Tilfældet er i Tydskland og andre Lande – at have Katholicismen ved sin Side.

Nei, Protestantismen skulde ganske gaae paa egen Haand, ganske overladt til sig selv, i et Land, som endog har Sprog for sig alene.

Saa behøvedes der – for ret at faae det Hele gjort aabenbart – en verdslig klog, nydelsessyg, kunstnerisk begavet Epicuræer, en Mester i at fremkogle Skin og opretholde Skin – en saadan behøvedes til Kirkestyrer. Naar ham saa indrømmes et langt Liv, saa vil omtrent det hele Dyb af Nonsens og Forvirring være blevet aabenbart.

Dette er skeet under Biskop Mynster – men naturligviis Landet, Folket seer det ikke, de ere yderst tilfredse med den Art Xstd. og med Landets christelige Tilstand.

Christeligt er denne vistnok omtrent saa ussel som det er muligt – ja, at anvende Prædikaten christelig paa Tilstanden i D., selv om det var for at tilføie at Tilstanden er yderst maadelig, det er dog egl. for meget sagt. Prædikaten: christeligt er latterligt, naar det anvendes paa D. Tag et Billede. Dersom en Mand kommer trækkende med den jammerligste Krikke af en Hest: saa er der intet Latterligt i, at han udsiger, at det er en Hest. Hvis han derimod kommer med en Ko, og siger det er en Hest: saa er det latterligt. Det hjælper slet ikke, om han er villig til at indrømme, at det er en daarlig Hest. Nei, nei, det er en Ko.

Religieust ligger Danmark saa lavt, at det ikke blot er under hvad hidtil er seet af Xstd, men under Jødedom, ja egl. først finder Analogier i de laveste Former af Hedenskab – i den Grad er Pointet i Xstd: Forsagelse glemt, og i den Grad er jordisk Velvære og gemütlig Middelmaadighed forgudet.

Religionen i Landet bestaaer egl. i: at gifte sig, saa dernæst, at være stræbsom i sin Næringsvei, at erhverve til sig og Sine dog at man heller ikke er – dette er karakteristisk for D. – uden Medlidenhed

med Trængende især Trængende som have Familie; thi dette med Familie og Udkommet det er Livets Alvor. Og er En saa heldig at drive det til at samle Rigdom saa antages i D., at han ret er elsket af Gud.

Forresten gaaer man saa engang imellem i Kirke, een eller to Gange om Aaret til Alters, betaler Præst[en] hvad ham tilkommer – og det er Xstd.

NB30:27

#

At blive Christen.

Verdens Frelser Jesus Christus, lever i Armod og Ringhed, saa forfulgt og forhadet, endelig paa enhver Maade martret bliver han korsfæstet.

Hans Lære er væsentligen dette hans Liv. Hvad han derfor siger, er væsentligen dette: følg mig efter; had Dig selv; forlad alle Ting; korsfæst Kjødet; tag Korset op; had Fader og Moder o: s: v: Fremdeles: I skulle hades af alle for mit Navns Skyld o: s: v: Endeligen: der er et Regnskab hisset, hvor jeg er Dommeren.

Ak, men naar man er født i Christenhed, især i Protestantismen, især i Danmark, naar man fra Barn af er paa enhver Maade hexet ind i den Indbildning, at man er Xsten, naar man fra den spæde Alder af er tyttet fuld af alt dette Gavtyveagtige, der gjør Xstd. til Optimisme; naar man lever i en saakaldet christelig Stat c: et Samfund, der paa enhver Maade sørger for og vaager over, at man bestyrkes i den Indbildning, at man er Christen, ved borgerlige Straffe endog tvinger En ind i at være Christen: ja, saa er det unegteligt uhyre vanskeligt at blive Christen.

NB30:28

#

Sympathie.

Bestandigt kommer jeg tilbage paa det Punkt, at om jeg nu ogsaa ved Guds Hjælp seirede saaledes over mig selv, at jeg virkelig kunde følge Xstum efter: men disse Tusinder af hvad der er min oprigtige Mening, af, msklig talt, skikkelige og rare Msk., som jeg i Grunden holder meget af, men som jeg naturligviis aldrig faaer med mig!

Og nu det at faae Ret imod Mskene! Ja, jeg tilstaaer det, der er gjort i den Grad Uret mod mig, at jeg vel

kunde ønske baade at faae det gjort kjendeligt, at Retten er paa min Side, og ogsaa at en Deel af disse Slyngler blive afbankede: ak, men her kommer det igjen med Xstd! Den kjender kun en Art Straf: for evig at fortabes!

Jeg føler det vel, jeg er demoraliseret ved fra Barn af at være opdragen i Xstd., men saaledes stiller det sig for mig: jeg begriber ikke, hvor et Msk. har kunnet udholde at leve i den Tro at han blev salig og de Andre foer til Helvede, for evig fortabte. Det er som sagt fordi jeg er demoraliseret; ved dette forbandede Børne-Vrøvl er Respekten egl. tabt for den gudd. Majestæt.

Kun naar et Msk. kæmper for sin Sjels evige Salighed, kun da kan han holde ud eller komme ud i, hvad de første Christne udholdt - men saa ligger eo ipso deri, at de Andre fortabes. Vilde En sige: jeg for mit Vedkommende vil udholde Alt, kun at det ikke maa betyde mig, at de Andre fare til Helvede: saa maa dertil svares: paa den Maade naaer Du ikke det at udholde Alt; Du skal see, at naar det kniber, og det da ikke staaer Dig fastere, at Du kæmper for Din Sjels evige Salighed (men staaer dette fast saa ligger eo ipso deri, at de Andre fare til Helvede) Du skal see, at saa kan Du ikke holde Alt ud, Du slaaer af. Thi kun denne Spænding, at kæmpe for sin evige Salighed kan bringe et Msk. til virkelig at holde Alt ud.

#

NB30:29

#

Et i en egen Forstand lykkeligt Samtræf med det Christelige.

Christus siger: dømmes ikke, at I ikke skulle dømmes. Det er i Bjergprædikenen. Naar Fordringen til det at være Christen stilles saa høit, som den stilles af Christus - naar den Christne antages af yderste Evne at stræbe: saa ligger den Fare kun altfor nær, at dømmes Andre. Det er saa mskligt, naar man selv skal anstrenge sig af yderste Evne indtil at hade sit eget Liv, saa ogsaa at ville dømmes Andre strengt.

I vore Tider, især hos os, hænger det just sammen med Gavtyvestregerne, at man paa ingen Maade er tilbøilig eller har Lyst til at dømmme; man anseer det for nok det klogeste at lade være at dømmme, da man bedst selv veed hvorledes man sidder i det. Og derfor hersker der især hos os en sjelden Christelighed i denne Henseende, man afholder sig saa ganske fra at dømmme hinanden. Ja, det troer jeg nok. Det christelige Liv er nemlig omtrent uddøet – saa lad os da for alle Ting ikke faae Liv og Røre i det ved at dømmme Andre. Thi det lader sig ikke gjøre uden at der bliver lidt Spektakel – og man kan aldrig vide, hvor langt det kan føre. See derfor efterkommer man Christi Befaling: »dømmer ikke« – hvilke Gavtyvestreger!

Nei, i vore Tider og især hos os, er det Christendommens Interesse at man seer at faae Menneskene til at dømmme – for at faae dem ud af Skalkeskjulet, faae lidt Personlighed ind i denne objektive Gavtyvestreeg eller denne Gavtyvestreeg med det Objektive.

NB30:30

#

At leve af at Christus blev korsfæstet.

I Baggrunden Verdens Frelser; hans hele Liv var Qval; tilsidst raaber han endog fra Korset i yderste Qval »min Gud, min Gud hvi haver Du forladt mig.«

I Forgrunden en theologisk Professor. Det er nu 20 Aar siden han blev Professor og gift. Hans Kone er endnu blomstrende, næsten forførerisk. Hans Huus er nydelig indrettet, ikke med Luxus, dertil har han vel heller ikke Raad, men smagfuld, beregnet paa skøn Nydelse i Samfund med en udvalgt Omgangskreds. Saaledes har han levet hen, Aar efter Aar. Børnene begynde at voxe til. Den næstældste er en Pige, et yndigt Væsen paa 17 Aar og den lykkelige Moder oplever i hendes vaagnende Forelskelse sin Ungdom – – og alt Dette er paa Conto af: min Gud, min Gud hvi haver Du forladt mig. Professoren er Professor i, hvad der kostede Christus et Liv i Qvaler og den qvalfuldste Død indtil at fortvivle om Guds Bistand. Professoren er Professor i at denne Lidelsernes Mand lærte: følg mig efter.

Og selv om saa ikke var, selv om Xstus aldrig havde talt et Ord om dette: følg mig efter – mig synes alligevel at denne Idyl er rædsom, denne Idyl med

Baggrund: min Gud, min Gud hvi haver Du forladt mig.

Mig synes paa den Maade at gjøre Xstus i Penge er værre end hvad Judas gjorde. Deels blev jo Judas kjendelig som Forræderen, han gik ikke og gjaldt for den sande, just den sande Tilhænger, hvilket gjør en stor Forskjel, og hvilket jo Professoren gjør, da han ikke efter mit Forslag vil gjøre Tilstaaelse. Deels har det altid noget formildende ved sig, hvad der skeer paa en Studs, sammenlignet med det Langvarige. Og Judas - dermed var hans jo afgjort - han gik (maaskee i Lidenskab) hen til Ypperstepræster forlangte lumpne 30 Sekler, fik dem, forraadte ham, hængte sig. Men en Idyll med visse Indtægter om Aaret, og en yndig Hustrue, endnu i sit 40de Aar fortryllende, og den blomstrende Datter paa 17 Aar som er forelsket - og alt dette paa Conto: min Gud, min Gud, hvi haver Du forladt mig.

NB30:31

#

Det at lide.

Det at lide er jo ikke Msket naturligt, det smerter altsaa naturligviis.

Men naar der sees paa Sagen, paa Den, for hvis Skyld der lides - saa har det at lide maaskee endog noget Overtalende ved sig.

Sees derimod - forsaavidt man lider af Msker - paa dem, som volde En Lidelsen, saa faaer Lidelsen sit Forbittrende til Smerten.

Og dog er for mig bestandigt det meest Forbittrende Tanken om disse forbandede Docenter, der æde andre Msker, leve af, at Andre have lidt, avle Børn derpaa.

#

NB30:32

#

Optimisme - Pessimisme.

Naar Verden, som Xstd. lærer, er en syndig Verden, ligger i det Onde, saa er eo ipso Den, christeligt, om jeg saa tør sige, den gode Borger, der ikke forplanter denne syndige Slægt.

Dette er pessimistisk aldeles den samme Conseqvents som den optimistiske Forgudelse af denne Verden som en rar Verden, og som erklærer Den for den gode Borger, der avler jo flere Børn jo bedre.

Optimisme multerer Pebersvendestanden;
Pessimisme multerer Ægteskabet.

NB30:33

#

Christendom.

Der gives jo Retter, som have deres Navn alene af Tilberedelses-Maaden fE Suursteeg.

Sæt nu En hittede paa at tillave den med Sødt istedetfor, og vedblive at kalde den Suursteeg: havde jeg saa ikke Ret i at sige, det er ikke Suursteeg? Og hvis han saa vendte Sagen saaledes, at han - vidende at hans Sødsteeg just var beregnet paa at smage godt - henstillede det til Msk., om det ikke smagte godt, hans Suursteeg: var det saa ikke en Udflugt for at narre Opmærksomheden bort.

Saaledes med Xstd. Gavtyvene have afskaffet Xstd. og i dets Sted lavet selv Noget, som just smager det naturlige Msk godt, og som de kalde Xstd. Naar man saa siger: det er ikke Xstd, saa ville de gjerne vende Sagen saaledes, at de trække Numerus ind med i Sagen, forelægge dem det Spørgsmaal, om det de forkynde som Xstd. ikke ganske tiltaler dem - og deraf skal saa bevises at det er Xstd.

NB30:34

#

Falsknerier.

Det Falsknerie istedetfor Kaffe at tage Agern det opdages let, og er ikke farligt.

Derimod er det et Exempel paa det finere Falsknerie: at tage fE et vist Antal Pund mindre end det befalede Antal Pund Kjød til Suppe, saa at anbringe lidt Kryderie isteden.

See den Art Falsknen det var egl. Mynsters. Og det er egl. denne Art Falsknen der omtrent til enhver Tid feteres under Navn af Rettroenhed, medens den er farligere end alle Kjætterier og Schismaer.

#

NB30:35

#

Christendom.

I den Grad er Christendommen nede, nedtraadt i Skidtet, at jeg er fuldkommen forvisset om, at der leve Tusinder og Tusinder, som bona fide er af den Mening, at naar de forresten selv ville betale derfor, saa kunde de faae Xstd. aldeles som de selv ville. Ganske i samme Forstand som man hos en Professionist bestiller Noget – og hvis man vil betale, saa ogsaa kan faae det som man vil: saaledes mene de bona fide, at Xstd. er Noget man kan bestille hos Præsten, og saa kan man faae det lige som man vil.

Og disse Msker ere ogsaa Xstne.

#

NB30:36

#

Trøst hos Andre.

Den Christne kan naturligviis ikke, sandt, trøstes af nogen Anden end En, der selv er lige saa anstrenget i Lidelse eller vel endog mere.

Sagen er ganske simpel. Dersom Lidelse stod i et tilfældigt Forhold til det høiere Liv, saa En, førende et høiere Liv, forskaanedes for Lidelser, en Anden forsøgtes i dem – saaledes fremstille Sophisterne det, fE den høisalige Løgner Biskop M – ja, saa var der jo Mening [i] at den Xstne lod sig trøste af en lykkelig

Mand, der har det godt og er kisteglad ved Livet.

Men Forholdet er dette: at have det godt i denne Verden, at være uden Lidelse, saadan glad og fornøiet, naaes ganske simplement ved – Ubetydelighed, ved at have undgaaet ethvert Forhold til Aand.

Men at trøstes af en Saadan er jo christeligt Nonsens; saa kunde den Xstne ogsaa lade sig trøste af en Ko, der har det godt. At trøstes paa den Maade vilde være i Retning af at lade det højere Liv gaae ud – men det var jo det Sørgeligste af Alt.

Altsaa har den Christne kun Trøst paa disse tvende Maader: enten ved selv at trøste andre Lidende, eller hvis der muligen skulde leve en i samme eller endog større Lidelse Anstrenget, i hvem det Aandelige er saa meget stærkere at han kan trøste, naturligviis trøste ikke i Retning af at blive Ko, men i Retning af at blive Aand.

NB30:37

#

Denne syndige Verden.

Dette er Christend. Mening. Msk. er en falden Aand. Og som fE i Rusland en Adelsmand, der har forseet sig, bliver til Straf stukket blandt Militairet som simpel Mand: saaledes er den faldne Aand til Straf stukket i den Slave-Mundering, som er Legemet, og sendt til denne Poenitentse-Anstal[t], som er Verden, for sine Synders Skyld.

Men som hine Menige blandt hvilke Adelsmanden blev stukket, ikke mærke at det er en Straf, men ere godt fornøiet, saaledes ere disse talløse Batallioner af aandløse Dyre-Skabninger, blandt hvilke den Xstne blev stukket, de ere meget glade og fornøiede, finde det er en yderst rar Verden, ansee Slave-Munderingen for en Dragt til at stadse i, finde det herligt, at æde, drikke, skide, forplante sig, og tænk Mutter fik endog Trillinger, hvad Staten belønner med en Douceur, hvilket er lige saa uanstændigt, som at udsætte Præmie for andre legemlige Funktioner.

Hvad jeg her skriver er christeligt saa sandt, saa sandt; og christeligt skal der tales paa den Maade, sandeligen det er paa den høie Tid, thi efter den rædsomste Maalestok er under Navn af Xstd. al Respekt tabt for Xstd., og Xstd. degraderet til det laveste Hedenskab.

[a] Ak, jeg følte i tidligere Tid kun altfor dybt Smerten af, at mig var det gjort umuligt, at komme til at nyde Livet, dette skønne msklige Liv. Paa en Richard III virker dette saaledes, at han saa beslutter at forbitte Livet for Andre. Med mig ikke saaledes: jeg mente at bære skjult min Lidelse og saa at forskønne Livet for Andre – hvo har fremstillet Ægteskabet og hele denne Art msklige Tilværelse skjønnere mere indyndende end jeg? Og saa er det Mskene, der til Tak forbitte mig mit Liv og derved rigtignok igjen

bringe mig mere og mere ind paa Xstd. Og saa kommer der endelig et Øieblik, hvor det er som sagde Xstd. til mig: min lille Ven det var af Kjerlighed til Dig, at det var blevet gjort Dig umuligt at komme til at nyde Livet. Men det maatte skjules for Dine Øine, indtil Du kan udholde og bære Xstd., som har en ganske anden Anskuelse af dette Liv.

Og dog kan jeg sige, at det jeg her skriver, pines ud af mig, det er ikke med min gode Villie, det er mig imod. Ak, jeg har sympathetisk elsket Mskene. Sandeligen det falder ellers ikke Dem ind, som ere Noget, at ville dele det med Andre: men saaledes var mit Liv. Og mit Livs Collision ligger just i, at jeg ikke egoistisk vilde holde sammen med Nogen, men sympathetisk elske det at være Msk.

Saaledes gik jeg ud i Verden, og fik saa, om man saa vil, Løn som forskyldt.

O, det er saa veemodigt, men saaledes er det dog nok. Bag ved det Hele sidder der en Styrelse, som siger: dette Land er sædelig forraadnet, og de skal, saa sandt jeg lever, ikke gaae Straf forbi. Dertil skal han bruges (han det er mig). Men han skal heller ikke gaae Ram forbi, om end for ham altid bliver den Trøst, at det jo er min Kjerlighed, at jeg udvælger ham. Men Ram forbi skal han ikke gaae. De Medlevende skulde, til Løn for hans Sympathie, forbittre ham hans Liv. Saa bliver han god, haard nok til at banke løs.

Ak, der er vel altid hovmodige Aander, som melde sig hos Styrelsen og hellere end gjerne ville have den Forretning at banke løs. Dem kan Styrelsen ikke bruge. Nei, just sympathetisk Tungsind afgiver Garantien for, at det ikke er Egoisme; og at de Medlevende selv opdrage ham ved at forbittre ham Livet, det er Retfærdighedens yderlige Omsorg for, at hvad der kommer saa nøiagtigt svarer til hvad Mskene have fortjent.

#

NB30:38

#

Ubetydelighed.

Blot msklig talt er det jo altid det klogeste at gjøre sit Liv saa ubetydeligt (saa ideeløst, saa aandløst eller aandsfrit) som muligt; thi jo ubetydeligere, jo lettere bliver ogsaa Livet.

Maaskee kunde Nogen gaae videre og mene, at det ogsaa saaledes var det klogeste, da man derved vel omtrent opnaaede at undgaae, at Gud blev opmærksom paa En, slap fra hans Maalestok, thi er En med i det uhyre Tal, et Exemplar, hvor skal Gud faae Øie derpaa.

Dog her bedrager man sig, hvis man troer det. Thi just derfor kommer Xstd. fra den modsatte Side og gjør Msket ansvarligt – til Evighedens Regnskab – for, om han ikke har anlagt det Christeliges Maalestok for sit Liv.

NB30:39

#

Uendelig Stræben med endelig Stræben under.

At understryge uendelig Stræben med endelig Stræben er ligesom det at svømme i Sele; det har tillige den Fordeel, at man ikke kommer for langt ud, thi deels ligge de timelige Goder altid i Flokken, saa man ikke kan stræbe efter dem ved at komme udenfor Flokken, men at blive i Flokken er jo betryggende, og deels er Selen der jo altid til at hale En i Land.

Men det forstaaer sig, evigt er det [det] Dummeste man [kan] gjøre – hvor ville alle disse Kloge blive underlige tilmode, naar deres Klogskab strander paa Evigheden.

NB30:40

#

Det Hele med Mskenes Christendom

løber egl. ud paa en Gavtyvestreg. De anbringe det Religieuse som en Mulighed; og medens deres hele Digten og Stræben er Tragten efter det Jordiske og at ville nyde dette Liv – anbringe de det Religieuse som en Trøst for yderste Tilfældes Skyld ∴: altsaa som Garantie i Retning af ret at nyde dette Liv. Paa den Maade bliver Xstd. saa rædsomt det Modsatte af hvad den er i det nye T., som det vel er muligt. Til Exempel kan tjene den Maade, paa hvilken man ved Vielse vil tage det Religieuse ind med i Elskov. Det er den meest himmelraabende Brug af Xstd. contra naturam ejus.

Forresten lever man saa hen og vogter sig vel for at indlade sig for Alvor med Gud. Ved Hjælp af

Adspredelser og Virksomhed (der forresten, christeligt, er omtrent Adspredelse) bevare de sig i en Bevidstheds-Tummel, saa det Gudd. aldrig kan komme dem nærmere.

Men hvis En for Alvor indlader sig med Gud, ham lee de helst af som af En, der har været taabelig nok til at lade sig narre, omtrent som hvis en Tjenestepige har ladet sig narre til at troe, at en Prinds elsker hende, eller at dette skulde betyde Andet end at han vil have hende til Nar.

Men for Talerne gjælder det, i de stille Timer at kunne gaae det virkelig at indlade sig med Gud saa nær som muligt, skildre og skildre – alt beregnet paa væmmelig Vellyst og Udsvævelse i Retning af raffineret Nydelse.

Hvad den menige Mand angaaer, hjælper og frelser ham hans gode Natur, at Præsterne ikke ganske demoralisere ham. Som jeg ofte har bemærket, at heri saae man Naturens fremsynede Omsorg, at den udruster ethvert Barn saa riigt, ak, fordi den forud veed, at det jo venter ethvert Barn dette som oftest Bestialske at – opdrages af Forældrene; og derfor, o, derfor, maa der været ødslet paa Barnet, derfor maa det have en stor oprindelig Rigdom til at staae imod med: saaledes er det ogsaa noget Lignende der hjælper den Menigmand i Forhold til Præsterne, blandt hvilke der forresten især i Protestantismen og især hos os, kun meget sjældent findes en Hykler, men desto flere Vrøvlhoveder, piankede Sluddermadser, der maaskee kunne blive ganske gode Lærere i Regning.

#

NB30:41

#

Stilistisk

Hvor barnagtigt det end er, at narres med Sligt – ak, hvor sandt hvad Socrates sagde: jeg synes, at da jeg nu er blevet 70 Aar gl. bør jeg ikke som en Dreng pynte paa Stilen – og skjøndt det dog nu ogsaa saare sjældent falder mig ind: kan den pludselig vaagne, veemodigt, min gamle Lyst til [at] frydes ved Sprogformen. Jeg mener nemlig som Prosaiker at være istand [til] at naae Virkninger blot ved Sprogformen, som Digteren ikke kan opnaae skjønnere eller sandere.

Lad mig som Exempel (og det er just dette Exempel

[a] Sætningen selv: Haabet skuffer eller det

der idag har paanødet sig mig og talt saa smukt for sig, at det virkelig har faaet mig til at tage Pennen i Haanden for en saadan Barnagtigheds Skyld); lad mig tage en i og for sig selv ret prægnant Tanke: Alt skuffer, Haabet eller – det Haabede. Allerede her er nu Form, thi Tankestregen er Form. Men maaskee er Tanken for kort udtrykt. Derfor lader Tanken sig ogsaa udtrykke saaledes, at det bliver en lidt længere Sætning, og saa en Sprogslyngning: Alt skuffer: Haabet, det Haabede kommer ikke, eller det Haabede kommer – og skuffer.

Saaledes har jeg stundom kunnet sidde Timer forelsket i Sprogets Lyden, det vil da sige, naar Tankens Prægnants gjenlyder i den, saaledes har jeg kunnet sidde hele Timer, ak, som en Fløitespiller underholder sig med sin Fløite. Det Meste af hvad jeg har skrevet, er sagt mange, mange Gange, ofte maaskee Snese Gang[e] høit, er hørt førend det blev nedskrevet. Mine Periodebygninger kunne for mig kaldes en Verden af Erindringer, saa meget har jeg levet og nydt og oplevet i denne Tankernes Tilbliven og deres Søgen indtil de fandt Formen, eller om de end i en vis Forstand oftest havde den næsten i første Øieblik, saa inden enhver end den største Ubetydelighed (thi dette var egl. det senere Arbeide, den stilistiske Syslen – Enhver der virkelig har Tanker har ogsaa umiddelbart Form) var tilpasset, saa Tanken ganske kunne føle sig, som man siger, vel indrettet i Formen.

– og saa den danske Læseverden! O, det er dog saa sandt, hvad der er skeet, det er saa sandt, saa betegnende, at Samtiden væsentligen har beskjeftiget sig med min Paaklædning, det af Mit hvad den bedst har forstaaet. Om denne min Samtid kunde man mig betræffende sige: den valgte den bedre Deel. Jeg klager ikke, i en vis Forstand skylder jeg denne Samtids Bestialitet saare meget, og desuden mener jeg at det vilde være gaaet mig paa en lignende Maade i enhver Tid.

NB30:42

#

Et christeligt Notabene.

Enhver, hvis Leven, hvis Existeren ikke er mærket af den Existents-Form, hvilken det nye Testamente bestemmer, udtrykker derved, at for ham – hvad saa end hans Mund sludrer, declamerer, forsikrer – for ham er Xstd. Mythologie, Poesie.

Det Existentielle er det Carakteristikon som skiller mellem Poesie, Mythologie – og Xstd. Derfor har Xstus jo ogsaa forkyndt Xstd. som Efterfølgelse, for at forhindre at forholde sig til det Christelige blot gennem Phantasie.

Haabede er af Schopenhauer.

[b] Den Sætning nemlig at Haabet skuffer er en ganske almdl. Bemærkning, det der skal accentueres er den anden Sætning. Dersom jeg derfor tænkte mig En, som lidenskabeligt havde oplevet dette, at det Haabede skuffer, hans Lidenskab vil just denne Sprogform tiltale eller mætte. Han vil idet han hører den første Deel (Haabet skuffer) blive utaalmodig og tænke skal vi nu høre den Sludder igjen; men saa vil just den anden Sætnings Form ganske tilfredsstille ham.

[c] I en anden Forstand er det meste jeg har skrevet, skrevet currente calamo, som man siger; men det kom af, at jeg gaaende gjør Alt færdigt.

Kun i Forhold til Poesie, Mythologie kan Individet fornuftigviis have den Frihed, om han vil indrette sit Liv derefter eller ikke. Men heri ligger igjen at Det, i Forhold til hvilket Individet tager sig denne Frihed, at Det for ham kun er Mythologie, Poesie.

Men er Christd. kun Mythologie, Poesie saa er jo unegteligt Individet fritaget for den Anstrengelse med en Dom og et Regnskab, men har ogsaa tillige fritaget sig selv for Xstd^s Forjættelser om en evig Salighed.

Det Eneste Individet ikke vil kunne fritage sig selv fra, er hvad Straf Evigheden maatte ville sætte derpaa; thi hvor meget end her Individet fritager sig, saa tager Xstd. alligevel sig den Frihed muligen at lade ham forstaae, at Xstd. ikke er Poesie eller Mythologie.

NB30:43

#

Hvorledes der skal tales om Det, hvorom der i vor Tid skal tales.

Dersom Det der i Xstheden, dog nærmest i Protestantismen, og især hos os, er fortiet, skjult, holdt nede – dersom det var noget dybsindigt Noget, saare vanskeligt at fatte o: d:, ja, saa burde der naturligviis tales i Forhold dertil o: med lagttagelse af den Indrømmelse at En uforsætligt, uden culpa kunde være uvidende eller misforstaaende, at her ikke strax er noget Criminelt.

Men det at forsage Verden, at korsfæste Kjødet, afdø o: s: v: – det kan ubetinget ethvert Msk. strax forstaae, det dummeste Asen der nogensinde har levet – ellers var Gud ogsaa en daarlig Makker, som ikke tog sig iagt for, at hans Befalinger vare saa høitravende (hvilket kun lidet er det Majestætiske) at ikke ubetinget Enhver kunne forstaae dem.

Og at det om at forsage Verden o: s: v: at det staaer i det nye Testamente, ja, at det er som overalt tilstede, i hvert et Ord af det nye T:: atter dette kan selv det dummeste Asen meget godt see.

Men dette forandrer Sagen betydeligt. Naar det er dette, som ganske er afskaffet ikke blot i Livet men ogsaa i den stille Times Smule Declamationer: saa har vi det Criminelle, og det gjælder just om, at hvert Ord

der siges dette Forhold betræffende bærer Præg af at der tales om Gavtyvestreger.

Thi Redelighed i Forhold til det at forsage Verden o: s: v: er kun eet af To: enten at gjøre derefter, eller redeligt at tilstaae, at man ikke gjør derefter, men at det er Fordringen.

Alt Andet er i dette Forhold Uredelighed. Og en saadan Uredelighed maa der passes nøie paa, den er listig og opfindsom. Derfor skal Talen derom ret være mærket af at det er noget Criminelt der tales om.

Hvis en Xstds Officiant da gjør Anskriget – og bliver ihjelslagen: ja, han har gjort Sit. Hvis han bliver udleet: ja, han har gjort Sit. Men hvis fE Samtiden hittede paa i yderst forbindtlige Udtryk at ville bukke for Det han har at sige og honorere det som noget saare Dybsindigt og Dybsindigt: saa er der Feil fra hans Side. Thi her er slet ikke Tale om noget Dybsindigt; men Msket er i den Grad angest for dette om at afdøe, at han med Fornøielse bukker for Det som for det Dybsindige – mod saa at blive fri.

Her gaaer det altsaa bestandigt løs paa Gavtyvestreger, paa at det bliver kjendeligt, at det er Gavtyvestreger.

Det var saaledes Gavtyvestreger af Mynster, at narre Opmærksomheden hen paa det Kunstneriske, naturligviis for at faae den bort fra det Existentielle, det at afdøe o: s: v: Lige saa er den Geskæftighed og Travlhed som Martensen synes at ville udfolde en Gavtyvestreeg, for at slippe fra at Opmærksomheden kommer til at rette sig paa det Existentielle, det at afdøe.

NB30:44

#

Ogsaa en Løgne-Brug af Xstd.

Vistnok er der saare Meget, og det allerforskjelligste, som beskjeftiger Mskene. Men skulde man nævne Eet, og saaledes at man vilde sige: det Eneste, der beskjeftiger Mskene – da maatte man nævne: Kjøns-Forholdet, Kjøns Lysten, Forplantelsen o: s: v: – thi Dyr ere Mskene dog hovedsagelig.

Men see derfor er ogsaa paa dette Punkt, som paa intet andet Punkt, Alt Alt opdrevet, hvad msklig Hyklerie kan opfinde. Vil Du lære det msklige Hyklerie ret at kjende, saa agt her paa Mskene. Thi just fordi vi her staae ved det Laveste, hvad de ville undsee sig ved simplement at vedgaae som hvad det er – just derfor er Hykleriet ret her i Bevægelse. Deraf denne

[a] I Kjøns-Forholdet er Msket ikke bestemt lavere end Dyret, men au niveau; og derom er saa ikke videre at sige, vi er jo engang Dyr-Skabninger. Men det der gjør at Msk. paa dette Punkt saa ofte synker langt under Dyret er det væmmelige hykkelske Høitidelige, hvormed han raffinerer dette Forhold. Den, der ganske simplement lever med et Fruentimmer for

høie Tale om den dybe Alvor at forplante Slægten, item om den store Velgjerning at skjenke et andet Msk Livet o: s: v: o: s: v: alt beregnet paa tillige at raffinere Lystens Vellyst.

Driftens Skyld, han har idetmindste forsaavidt et Fortrin, at han ikke raffinere ved Hjælp af hyklet Høitidelighed.

Den store Velgjerning at skjenke et andet Msk. Livet. Ja, bevares! En svækket Liderlig, en Olding, som neppe har den sandelige Kraft – Sandheden er de kunne ikke styre Lystens Brynde; men hykkelsk udtrykkes dette saaledes, at det er den store Velgjerning de agte at øve, at skjenke et andet Msk. Livet. Tak! Og hvilket Liv, en ussel jammerlig kvalfuld Tilværelse som gjerne bliver saadan Afkoms Lod. Er det ikke fortræffeligt! Sæt det ogsaa kom saavidt at det at myrde røve, stjæle blev paa lignende Maade forvandlet til den største, uskateerligste Velgjerning! Og hvad er dog det at slaae et Msk. ihjel i Sammenligning med at bringe en saadan elendig Skabning ind i Livet! Thi er det end maaskee almdl. taget for tungsendigt, (hvad saavidt jeg husker ogsaa en af mine Pseudonymer etsteds siger, eller som findes etsteds i mine Journaler, eller i ethvert Tilfælde er en Bemærkning jeg har gjort langt langt tilbage i Tiden): at det er større Skyld at give et Msk. Liv end at slaae ihjel – er dette end for tungsendigt i Almdl., i Forhold til en saadan Tilværelse, som Afkommet af hvad der maa skaffe en sygelig Tilværelse, er det dog ikke for meget sagt. Men dog opretholdes dette Hykkelske: om den store Velgjerning; Barnet skal aldrig noksom kunne takke der for, – istedetfor at Faderen nok aldrig vil kunne afbøde, ikke om han i Taarer laae paa Knæ for Barnet, hvad Skyld han androg.

Dog til den hykkelske Brug af Xstd. Denne er, at man giver det Udseende af, at christne Forældre – og i christne Stater ere jo alle Christne – avle christne Børn – men saa bliver jo det at blive til identisk med at annamme en evig Salighed. Aha! Altsaa det er blevet Christendommens Betydning at raffinere Avle-Aktens Lyst. Man vilde maaskee ellers standse, see om man ikke kunne tvinge sin Lyst, betænke sig paa at give et andet Msk. Liv bare for at faae sin Brynde stillet – ih, men naar man avler evige, evigt salige Væsener, saa var det jo allerbedst og vel allerchristeligst ikke at bestille Andet hele Dagen igjennem, hvis det lod sig gjøre.

[b] Den, der har lært at gyse ved Tanken om, hvor vanskeligt det er at indgaae i Himmeriges Rige, og at kun Faae frelses: han taber nok Lysten til ved at avle Børn, at andrage et nyt Ansvar, om disse nu skulle blive blandt de faae Frelste. Skulde han bevæges til at avle Børn, saa maatte Xstd – hvor underlig denne Tanke end er – gjøre det til Betingelse for hans evige Salighed at avle Børn.

#

NB30:45

#

Nadveren.

Man kunde opkaste det Spørgsmaal, om man tør deeltage i Nadveren uden at forpligte sig til at døe for Læren; thi saaledes omtrent er denne Handling i det nye Testamente.

NB30:46

#

Om mig selv.

Jeg følte mig ulykkelig, jeg forstod, at mit Liv saa omtrent maatte blive en Jammer. Derimod meente jeg, at de Andre, der ikke saaledes bare særligt Kors, kunde være lykkelige og glæde sig ved Livet – at Xstd. skulde have Noget derimod var aldrig faldet mig ind.

Saa meente jeg at burde skjule mine Lidelser, og i Sympathie for de Andre kæmpe med for den Anskuelse af Livet: at det dog er en glædelig Tilværelse.

Der kom saa ogsaa en Tid, hvor, trods al min Lidelse, mit Liv syntes mig dog alligevel, efter Omstændighederne, endog glædeligt.

Saa stillede Sagen sig saaledes for mig, om det ikke muligen kunne skee, at hiint Kors kunde tages fra mig, og min Tilværelse, efter mange Lidelser, ende med en glædelig Væren.

Det forandrede saa igjen. Og nu staaer Sagen saaledes, at jeg maaske snarere maa sige: det at jeg oprindelig var ulykkelig, særlig ulykkelig, just det betydede, at Xstd. vil have med mig at gjøre, ikke for at gjøre mig lykkelig i jordisk Forstand; de Andres Lykke betydede, at de aldeles ikke have med Xstd. at gjøre.

Ak, men naar jeg saa vil hvile i dette, saa kommer min Sympathie for de Andre igjen. Jeg kunde finde mig [i] at være ulykkelig de Andre lykkeligere; o, men at det at jeg er ulykkelig kunde komme til at betyde, at jeg maaskee i en høiere Forstand er den eneste Lykkelige, den Eneste, Xstd. har med at gjøre: det ømmer jeg mig sympathetisk i.

#

NB30:47

#

Løgn og atter Løgn.

I den Grad har det verdslige Liv Overmagten i den saa kaldte protestantiske Christenhed, at hvis der saa lever en Lidende, der christeligt vil trøste sig ved den ægte christelige Trøst, med hver Dag Du lever, Gud være lovet, een Dag mindre i denne Jammer – saa faaer han, om muligt, ikke Lov dertil, Verdsligheden vil cujonere ham til at ogsaa han statuerer dette Dogma: fryd Dig ved Livet o: s: v.: Ja, »Præsten« (denne lumpne Løgner, der æder, drikker og mæsker sig og avler Børn og avancerer i Gage alt paa Conto: Xsti Lidelse og Død) han straffer en saadan Lidende, foreholder ham, at slige Tanker ere ugudelige, syndige. Thi Dogmet »fryd Dig ved Livet« har Præsten vistnok ikke ved Eed forpligtet sig paa, men det er nu gjerne saa, at det, man holder, aflægger man sjelden Eed paa, og det man ikke holder, aflægger man gjerne Eed [paa], det hører ogsaa med til Løgne-Systemet. Det gik jo ikke an at lade Præsten aflægge Eed paa: fryd Dig ved Livet; men naar han har aflagt Eed paa lige det Modsatte, saa er man, hykkelsk, desto bedre sikkert at han ganske kan ofre sig for at forkynde: Fryd Dig ved Livet – ofre sig, dette maa naturligviis forstaaes cum grano salis, han bliver naturligviis ikke Offer, men Sjelen i Verdslighedens: Fryd Dig ved Livet.

Og dette er Xstd.

#

NB30:48

#

Menneske-Tilværelses Collisionen.

Mellem det at være Aands-Msk og blot Dyre-Msk. er der en heel Qvalitets Forskjel.

Men sandseligt er der Intet at see til denne Forskjel.

Collisionen ligger nu i, at Dyre-Msk. styrte ind paa Aands-Msk. eller hidses paa ham. Hvis jeg skulde tale græsk herom, maatte jeg sige, at dette Skuespil morer Guderne lige som en Parforce-Jagt Msk. I Grunden er det ogsaa moersommere, fordi Det hvorom Alt dreier sig er sandseligt et Intet. Og som Parforce-Jagt betragtet er denne Kamp ogsaa mere

storeartet end en Parforcejagt ellers, thi hvad forslaaer det med nogle hundrede Hunde i Sammenligning med disse Legioner af Dyr-Msk.

Christeligt maa Sagen betragtes anderledes, christeligt er denne Collideren Aands-Mskets Opdragelse, hans Examen, ogsaa hans Mission forsaavidt han jo har den Opgave tillige at vidne for at Msket er Aand, hvad i Aarhundredernes Løb alt i Forhold til den stigende polerte Bestialskehed bliver mere og mere fornødent men ogsaa mere og mere anstrengende.

NB30:49

#

Qvinden - Manden.

Qvinden er den personificerede Egoisme.

Hendes glødende, hede Hengivenhed for Manden er hverken mere eller mindre end hendes Egoisme.

Dog dette aner Hs Velbaarenhed, Manden ikke, han priser sig høist lykkelig føler sig smigret i høi Grad ved at være Gjenstand for en saadan glødende Hengivenhed, der dog maaskee derfor altid er i Underkastelsens Form fordi den har en ond Samvittighed betræffende, om den ikke egl. er Egoisme, hvilket dog, som sagt, Manden ikke seer, men føler sig potenseret ved dette sit andet Jegs Hengivenhed.

Qvinden selv veed heller ikke at det er Egoisme, hun er altid sig selv en Gaade, og naturunderfundigt er det skjult for hende denne hele Mystification med at Egoisme viser sig som Hengivenhed. Kunde Qvinden forstaae, hvilken uhyre Egoist hun er, saa vilde hun ikke være det, thi i en anden Forstand er hun for god til at være Egoist.

Dette Hele med Manden og Qvinden er en uhyre fiint anlagt Intrigue, eller et Puds beregnet paa at tilintetgjøre Manden qua Aand.

Manden er ikke oprindelig Egoist, han bliver det først og ret til gavns, naar han er saa lykkelig at forenes med en Qvinde. Denne Forening, almindelig bekjendt under Navn af Ægteskabet, er egl. hvad man i Modsætning til en løsbygget Bindings-Værks-Egoisme kunne kalde den grundmurede Egoisme, Egoismens rette Firma.

Indtraadte i dette Firma gaaer det saa fra det Øieblik løs paa Egoisme - ogsaa derfor er de jo To, et Firma, for at (som man jo i den praktiske Verden ogsaa

anpriser at have en Compagnon, hvem man kan give Skylden for Alt) have En at skyde Skylden paa, og En at lyve i Compagnie med.

Og Manden er naturligviis, indtraadt i dette Firma, væsentligen tabt for alt Høiere.

See derfor er det, at Xstd. og alle dybere Anskuelse af Livet have et ondt Øie paa Forholdet til det andet Kjøen, fordi de antage, at det at inlade sig med det andet Kjøen er Mandens Degradation.

Og just derfor hedder det igjen i det msklige Tyvesprog: det er ethvert Mskes Pligt at gifte sig; og Ægteskabet er det sande forædlende Liv.

Saaledes forstaaet kan det bedrøve mig, at en saa betydelig Mand som Luther er kommet til at staae saa forkeert. Han skulde have forstaaet at hans Ægteskab var en exceptionel Handling, et Correctiv, derfor skulde han helst, som jeg etsteds i en Journal har bemærket, have giftet sig fE med et Strygebrædt, jeg mener, han skulde blot have sørget for at sætte det Faktum ind: uagtet jeg er Munk har jeg giftet mig - Fruentimmeret er her slet ikke det vigtige, det er en Opvækkelse, der behøvedes, og det vilde have været aldeles lige saa opvækkende, om det havde været et Strygebrædt, hvad naturligviis maatte have været holdt skjult. See det havde været at være Salt! Men i dets Sted bliver Luther Chef for hele dette Mylder af avledygtige Msker eller Avlskarle, der i Tillid til Luther antage at det hører med til sand Xstd. at gifte sig.

Hvad mig selv angaaer, jeg skal ikke rose mig som havde jeg fra første af forstaaet Alt som jeg senere har forstaaet det; havde jeg ikke engang for Alle været sat paa Grund paa det Særlige, saa havde jeg jo ogsaa været gift.

Mig har noget ganske Særligt holdt tilbage - og da seer jeg langt om længe, at mit Særlige er nok hvad Xstd. vilde kalde det Almindelige, det Normale, at Xstd. holder paa eenlig Stand og snarere gjør Ægteskabet til det Særlige.

Atter her er der altsaa en Styrelse, der har været med. Men i Sandhed det gjordes ogsaa fornødent, hvor skulde et Msk. født og opdragen i denne dansk-protestantiske Lyksalighedslære faae Øie for det Christelige, hvis ikke en Styrelse hjalp ham ved i særlige Collisioner bestandigt først at lade ham opleve, formelt, det Christelige uden at han endnu seer, at det er det Christelige, men derimod mener, at det er noget ganske usædvanligt - og saa lade ham see, at det jo er det Christelige, naturligviis det sande Christelige, der forresten rigtignok er blevet noget ganske Usædvanligt især i Protestantismen, især i Danmark.

Saa bagvendt som muligt.

Alt, saaledes ogsaa Alt hvad der befatter sig med Xstd., stræber i Retning af Udbredelse, Udbredelse, at blive Masse. Naar man er Masse mener man ganske vist at blive frelst, en masse vil man frelses.

O, min Ven, Alt hvad der er Masse er, christeligt, eo ipso fortabt, thi »Masse« er, christeligt, Fortabelsens Categorie, Frelsen er at frelses ud af Masse, saa først da, hvis Alle vare blevne Enkelte, og der slet ingen Masse var, først da kunde der være Tale om at Alle bleve frelste.

Men dette om Massen, og denne Overtro paa at være tryk og sikker naar man er en masse, hænger sammen med Dyre-Bestemmelsen ved det at være Msk, svarer aldeles til Dyrets Forestilling om at være sikker naar det er i Flokken, at Faren ligger i at komme uden for Flokken; og just herpaa seer man igjen, at »Massen« er, christeligt, Fortabelsens Categorie, thi den svarer til »Dyre-Msk.«, men Xstd. mener at Frelsen er at blive Aand.

Dog det naturlige Msk, Dyre-Msk. gyser nu engang om muligt mere end for Døden^a, for det at blive ene. Men Xstd. staaer urokkeligt fast paa Sit, fastere end Polarstjernen, at Frelsens første Betingelse er at blive Enkelt.

a især da naar der kunde være Haab om – hvor ironisk! – at døe en masse

Forsaavidt kunde man, christeligt, være berettiget til, categorisk at forkaste eller cassere saa omtrent Xsthedens samtlige 1800 Aar som Arbeiden i Retning af Sandsebedrag istedetfor i Retning af Xstd.

Massen vilde saa finde at dette var et forskrækkeligt Hovmod: det hjælper hverken mig eller Massen, thi Xstd. forandrer sig ikke. Guds Souverainitet hviler med evig uro[kke]lig Fasthed paa dette Punkt: Alt hvad der er Masse er eo ipso Fortabelse. Og det holder han urokkeligt fast just fordi al msklig Magt ligger i: Masse. Masse kan tilintetgjøre enhver msklig Souverainitet – men ikke Guds Souverainitet. Massen kan, som det jo bestandigt er skeet, forfølge, mishandle, ihjelslaae de Redskaber, som Gud bruger til at udtrykke denne sin Souverainitet – men hans Souverainitet bliver evig lige uforandret, hvilende paa dette: alt hvad der er Masse er eo ipso Fortabelse. Og medens ingen msklig Magt har formaaet at spærre af mod Cholera, formaaer Evigheden, og med uendelig Lethed, at spærre af mod alt hvad der er Masse, blot Evigheden er sig selv er den eo ipso afspærrende mod Alt hvad der hedder Masse.

Dette er Evighedens Natur-Lov, der lige saa lidet lader

sig forandre som den Timelighedens Natur-Lov: vil Du gjøre Lykke i denne Verden, have Profit, gode Dage, timelig Løn, saa maa [Du] arbeide i Retning af Masse, thi her ligger ganske rigtigt Goderne, saaledes er det sandt, hvad jo ogsaa Dyrene troe paa, at det at være i Flokken det er det Gode. Og fordi Xstd⁵ Forkynderne ville have jordisk Fordeel, derfor er det, at der, falskt, er blevet virket i Retning af Masse.

Men ville Nogen mene, at der jo tilsidst maa blive en saa uhyre Trillioner, Billioner, Millioner, Millioners Masse, at Evigheden tilsidst maa blive træt og kjed af at gjøre Modstand saa Massen dog trænger igjennem: min Ven, det er en Feiltagelse. Tallet er for Evigheden det uendelig Ligegyldige eller rettere Tallet er Det, som slet ikke er til for Evigheden. Det forholder sig omvendt med Evigheden: jo større Tallet er, jo lettere, om jeg saa tør sige, falder det den at cassere dem. Det falder Evigheden meget tungt at cassere en Enkelt; ved at være Enkelt, (ak, udenfor Massen som det vel hedder) er han Gjenstand for Evighedens Bekymring, den vilde saa uendelig gjerne frelse ham, og saa uendelig nødig støde ham tilbage. Saasnart det derimod er 100000 Trillioner Billioner: saa blæser Evigheden det bort, lettere en[d] Veiret Blomsterstøv.

Paa dette Punkt staaer Xstd. fast. Det hjælper ikke, om Du maaskee vil lade som var det af Ydmyghed at Du var med i Massen, at Du var for ydmyg til at ville være en Enkelt. O, min Ven, den guddommelige Souverainitet kjender kun altfor godt de msklige Gavtyvestreger, at det gjælder om – ogsaa under Navn af Ydmyghed – at blive Masse, fordi nemlig i »Masse« ligger Mskets Magt. Men Kjerlighedens Gud er tillige en uendelig klog Souverain, han veed lige saa godt Beskeed om det frække Oprør, som om det gavtyveagtige Oprør, der ved Hjælp af Ydmyghed og Beskedenhed tillister sig Magt, og det veed han, førend endog maaskee det Msk. selv ret veed det, det Msk, som vilde af Ydmyghed blive i Massen; Gud veed det, forstaaer hans Tanker langt fra, og forandrer ikke Evighedens Lov.

Naar Befolkningen en masse reiser sig mod Souverainen, saa hjælper ingen Livgarde, han er i Massens Magt. Gud er bedre sikkret, ham kan man ikke saaledes faae fat paa: saa snart det er Masse bliver Gud usynlig, denne – almægtige – Masse kan, si placet, rende Næsen mod Stue-Døren, videre kommer den ikke, thi Gud er kun til for den Enkelte – dette er hans Souverainitet. Det er ikke med ham som med den menneskelige Majestæt, til hvem Adjutanten træder ind og siger: Deres Majestæt bliver nødt til at vise Dem paa Balconen, der er vistnok nu en 20,000 Msk. paa Gaden. Nei, naar det er 20,000 en masse, saa viser Gud sig slet ikke – naar det er den Enkelte – ja, saa er den guddommelige Majestæt, ogsaa heri guddommelig, saaledes hævet over alle Former, at der end ikke behøves, at [en] Engel melder den Enkelte, nei, Majestæten bliver – uendelige Kjerlighed! – strax synlig; thi for den Enkelte er han til.

I Løgnens Tjenere, I som gaae i lange Klæder,^b hidser

b glade ved, at have arrangeret eller at den dog

kun Mængden mod mig, fordi jeg siger dette, fordi jeg siger, at det fattigste, usleste, elendigste, jammerligste, dummeste, syndigste Msk, der nogensinde har levet – naar han vil være Enkelt, naar han vil lade sig hjælpe af hvad den msklige

Grusomhed^c jo er ifærd med at hjælpe ham til at forstaae, at han ikke hører med i Flokken, at han er en Enkelt, naar han vil være en Enkelt, at da den gudd. Majestæt strax bliver synlig i sin uendelige Kjerlighed. Hidser kun Mængden paa mig fordi jeg siger dette, I Løgnere, thi Profiten, som I vil have, den kan kun faaes ved Hjælp af Mængden, ved Hjælp af at forkynde, at hvor der er Mængde der er Gud tilstede, de Mange det behager Gud.

NB30:51

#

»Præsten«

Det er i Grunden ikke uden dybere Betydning, at »Præsten« gaaer i Fruentimmerklæder.

Thi »Præstens« karakteristiske Skyld er ordentligviis i Retning af det, som ogsaa er Karakteristisk for Qvinden: List, Underfundighed, Løgn. Ja, som man maa sige, at en Qvindes Element er saadan – sagt om Qvinden har det dog en uskyldigere Betydning – Løgn, overalt hvor der sees et Fruentimmer, er der bestemt ogsaa lidt Løgn med: saaledes ogsaa med de officielle Præster.

Fremdeles er det karakteristisk for Præsten: det Daanende, Besvimende, det Coquette, som vil ikke, og dog saa uendelig gjerne vil. Især gjælder dette i Forhold til de fornemme Prælater. For ikke længe siden læste jeg om En der var blevet Erkebiskop etsteds i Tydskland. I hans Tiltrædelses Tale heed det naturligviis: at han havde bedet til Gud, at denne Kalk (det at blive Erkebiskop) maatte tages fra ham, ak, men forgjebes. See, det er ganske som med en Qvinde, der kan være forhippet nok paa at komme i Brudeseng og dog besvimer og ikke vil, hvad dog vilde blive misforstaaet, hvis saa Brudgommen tog det for Alvor. Kun maa man hvad Qvinden angaaer erindre, at hun er her uskyldig, det ligger i hendes Væsens

er arrangeret den profitable Løgn om et christent Folk, en christelig Stat, et christent Land,

c (i den christelige Stat, det christne Land, det christne Folk)

[a] Naar jeg taler saaledes om »Præsten« er det naturligviis bestandigt med den Reservation, at der jo kan være mangan og altid lige saa mange retsindige Mske i den Stand som i enhver anden. Tingen er de komme bona fide ind i det, og leve saa hen bona fide; men det mislige er, at Sligt burde man ikke komme saadan i den Forstand bona fide ind i. Hvis ikke det med de lange Klæder strax vakte Forestillingen om Pharisæereren, den officielle Præst og alt det Tvetydige (og just det Tvetydige er det der gjør ham analog med Qvindens Væren) som dertil knytter sig, kunde man være tilbøilig til i de lange Klæder at see noget Symbolsk i Retning af at han tilhørte intet Kjønn, altsaa i Retning af det Androgyne.

b Anm Dette Slyngelagtige er i mine Tanker saa oprørende og afskyeligt, at der burde sættes Straf derpaa, om det kunde hjælpe. Qvinden er nu engang, fra Naturens Haand, mere bundet i Kjønns-Forholdet end Manden (derfor hedder hun ogsaa κατεξοχήν: Kjønnet, Qvinden er Kjønnet). Men fordi nu Manden i denne Henseende er friere, saa er det saa afskyeligt (uendelig meget værre end det væmmelige at slaae hende eller bruge fysisk Magt) at bruge Ironie i Retning af hendes Bundethed i Kjønns-Forholdet. Dette er imidlertid den Slyngelagtighed, der i de høiere Classer svarer til hvad der vel nærmest kun forekommer i de lavere: at bruge fysisk Magt, at prygle hende; men som altid, noget langt værre, hvad jo altid Synderne blive, jo høiere vi komme op i Samfundet. De finere Classer benytte sig gjerne

Natur-Bestemmelse, og derfor er det Slyngelagtigt^b at være ironisk mod hende. Med Prælaten anderledes. Men Grunden hvorfor Analogien til det Qvindelige findes hos Prælaten er den, at der her er en Analogie til den Synthese som er i Kjønns-Forholdet: Synd – og dog Lyst. Prælaten føler nemlig meget godt, at fra een Side seet er dette med saadan høi verdslig Geistlighed, christeligt, Synd – men Lyst har han. Dette udtrykkes saa ved, at han officielt besvimer. Ved at besvime tilfredsstiller han paa en Maade den christelige Indignation ved dette høie Verdslige, ligesom Sædeligheds-Følelsen i Qvinden, Blufærdigheden tilfredsstilles ved hendes Modstand. Men som sagt, med Qvinden er dog Sagen altid noget Andet, end med dette Prælaternes Coquetterie.

af, at de ikke have de lavere Classers Raahed, o, deres finere Synder ere kun desto mere ondartede.

#

NB30:52

#

Qvinden.

Man fremstiller gjerne Forholdet saaledes, at intellectuelt i Retning af Idee Tanke o: s: v: er Qvinden sammenlignet med Manden saa omtrent en lille Gaas.

Men saa er i Retning af hvad man kunde kalde: instinktiv Kløgt Qvinden Manden saa overlegen, at han sammenlignet med hende er en stor Kloddrian.

I et ørkesløst Øieblik som jeg gik idag faldt det mig ind: hvis man for Curiositetens Skyld et Øieblik vilde tænke sig, at Manden kunde føde Børn – jeg er forvisset om, det vilde blive meget svære Fødsler, og hvorfor? Blandt Andet ogsaa fordi han ikke vilde skrige; han vil sige til sig selv: Du er Mand, det sømmer sig ikke at skrige, og see at tvinge Skriget tilbage. Qvinden derimod skriger strax – og dette Skrig er som bekjendt understøttende i Retning af Fødselen.

I enhver Qvinde er der ved denne instinktive Kløgt noget Genialt, genialt skyder hun en uhyre Gjenvei sammenlignet med Manden, der besværes af tusinde Reflexioner, og foruden Andet ogsaa af en stundom dog kun dum-høitidelig Forestilling om egen Værdighed, om det at være Mand.

NB30:53

#

»Offentlig Personlighed«.

Andre Steder i disse Journaler har jeg viist, at den hidtil almdl. Opfattelse af »Dag-Pressen« ingenlunde træffer Pointen. Man opfatter den nemlig saaledes: Oversætning: Dag-Pressen er et Gode; Undersætning: stundom afstedkommer den Skade ved at misbruges til Løgn, Ondskab o: s: v:. Men det jeg sigter paa er: Dag-Presse er, især i Smaa-Forhold, et Onde ene og alene ved Udbredelsens Magt, den er i de smaae Forhold et uproportioneret Meddel[el]ses-Middel, og saaledes en Art Afsindighed, der tenderer til at gjøre Samfundet til en Daarekiste, ligesom fE at anlægge Jernbane baade paa Kryds og Tverts paa et Terrain af Størrelse 1 Miil vilde være en Art Galskab, vilde, saa langt fra at gavne, forvirre Alt. Nei Udbredtheden er i og for sig et Onde. Som Exempel har jeg anført, at hvis Dag-Pressen fE brugtes til om en navngiven ung Pige at sige, at hun havde faaet en ny lyseblaa Kjole (og det var altsammen sandt) saa er dette et Attentat paa den unge Pige, som maaskee blev hendes Død eller kostede hendes Forstand. Kun faae Msker kunne bære den uhyre Kjendthed, som naaes ved den Art Udbredelse, som Pressen raade[r] over, og da allermindst naar Pressen bruges til paa den Maade at signalisere. Udbredtheden vilde dræbe den unge Pige. Og selv den meest hærdede Mand vil behøve næsten gigantiske Kræfter for i Smaa-Forhold at kunne udholde i Længden at Pressen bruges paa den Maade mod ham. Altsaa Udbredtheden er i og for sig det Onde.

Jeg vil nu eftervise noget Tilsvarende i Forhold til »en offentlig Personlighed.«

En off.^a Personlighed maa ubetinget være ilde lidt. Atter her kan man ikke rigtigt raisonere saaledes: Oversætning: offentlig Personlighed; Undersætning: naar han er stolt, hovmodig, eller naar han vil noget Forkeert, eller naar Det han vil, ikke forstaaes af de Samtidige o: D: saa bliver han ilde lidt.

Nei, Pointen ligger et andet Sted: Kjendtheden, det at han er kjendt af Alle, gjør, at de paa en Maade blive kjede og lede af ham, gale i Hovedet paa ham o: s: v:. Det er en besynderlig Selvmodsigelse Mskene her forskyldte. Thi den offentlige Personlighed vilde vistnok skattere sig høist lyksalig ved at faae Lov at gaae ubemærket. Men nei, Enhver føler sig forpligtet til at lægge Mærke til ham og til at gjøre sit Følgeskab, hvis der er Nogen med ham, opmærksom. Saaledes bliver der idelig og idelig lagt Mærke til ham, og Alt hvad han foretager sig, den største Ubetydelighed bliver bedømt, dømt og sat i Forhold til hans Charakter. Bestandigt stiger hans Kjendthed – og just hans Kjendthed er det saa der gjør at de blive gale i Hovedet. De kunne ikke bære Indtrykket af ham i Kjendthed; de kunne egl. [kun] bære ham paa Phantasie-Afstand. »Men saa kunde de jo lade være

a Anm Curieust saaledes abrevieret kunde det ogsaa betyde en offret Personlighed – og just dette er eenstydigt, som jeg vil vise.

selv at bevirke hans tiltagende Kjendthed« Ak ja, men det kan de nu engang ikke.

Saaledes er enhver i større Forstand offentlig Personlighed, aldeles ligegyldigt hvilken hans Sag er og hvorledes han er (ogsaa fraseet det, at hvis det er Sandhed han tjener, han da naturligviis alligevel maatte blive Offeret i denne Verden) en offret Personlighed.

Jo mere jeg agter paa Tilværelsen, jo tydeligere bliver det mig, at det ikke blot i Natur-Verden men ogsaa i Aands-Verden i denne Tilværelse gaaer løs paa, om man saa vil, Æderie. Kun at Loven i Aands-Verden er den omvendte af i Natur-Verden. I Natur-Verdenens Æderie æder det høiere Dyr det lavere, det at æde er det Høiere, det at blive ædt det Lavere. I Aands-Verden er det det Høiere at blive ædt.

At blive ædt! Anderledes kan det jo heller ikke gaae det at være Aand i denne Natur-Verden.

Det saaledes at ædes, eller at offres er da en Proces, en kortvarig eller en langvarigere. Og denne Process^s Betydning? Ja, engang var jeg tilbøieligere til at antage, at Betydningen var, at De, som aade ham, eller paa hvem han offredes, dog derved kom i Berøring med Aand, fik en Paavirkning i Retning af Aand. Dog dette er neppe saa; og paa en bestialske Maade kan man da heller ikke komme til Aand. Nei, de Bestialske blive blot mere og mere bestialske. Derimod er Processens Betydning, at Den, i hvem der er Aand, mere og mere luttres, forvandles til Aand, Processen er en Affiltrering.

#

NB30:54

#

Det svagere Kjøøn

har Lamentationen, Skriget o: d:; og ved Hjælp deraf lider Qvinden maaskee langt mindre en[d] den tause indesluttede Mand.

Forsaavidt kunde man fristes til at sige, at Qvinden er det stærkere Kjøøn; thi dersom det er Styrke at væрге sig mod at komme til at lide, da værges Qvinden sig langt bedre end Manden.

Men Sagen er: det er just Styrke at kunne tage mod Lidelse, at kunne overtage Lidelse, at kunne bære Lidelse; og Svaghed, paa enhver Maade at væрге sig mod Lidelse. Qvindens Svaghed er just, at hun strax har Bønner, Taarer, Suk o: s: v: for at væрге sig mod Lidelse, hendes Svaghed er just at hun ved Lamentationen, Skriget letter sig Lidelsen. Mandens Styrke er, at han intet Middel har til at afværge, og intet Middel til at lindre Lidelsen, hans Styrke gjør derfor - ja det er paradox - hans Styrke gjør, at han kommer til at lide mere end det svagere Kjøn. Det er paradoxt, dog ikke mere paradoxt end det lige saa Sande: der hører Sundhed til at blive syg; der gives sygelige Msker, som mangle Sundhed til at kunne blive syge.

NB30:55

#

Min Dom om Mskene.

Det er, som der staaer i det lille Skrift om min Forfatter-Virksomhed: naar man kan faae Msk. Enkelte er der saa meget elskeligt ved dem; men saa snart de blive Publikum, Mængde o: s: v: saa kommer alt det Afskyelige.

»Journalisten« er egl. Fordærveren, han lever (værre end nogen Bordelvært lever af Mskenes Udsvævelser) af at sætte det onde Princip i Msket i Bevægelse: det Numeriske.

[a] Det er sandt, hvad jeg engang har sagt, det staaer nok etsteds i Journalen: at hvis jeg var Fader og havde en Datter, som blev forført, hende vilde jeg ingenlunde opgive; men en Søn som blev Journalist, ham vilde jeg ansee for tabt.

Hvad Præsterne angaaer, jeg taler om Danmark, da er min Mening, at de i en vis msklig Forstand er lige saa skikkelige som nogen anden Samfunds-Classe. Men det der gjør at de afstedkomme megen Skade, er, at Xstd. er noget saa uendelig Høit, at slet saa jævnt-skikkeligt gaaer det ikke an at paatage sig at repræsentere Xstd. Enten maatte de mere træde i Charakter af det nye T^s Xstd (og saa blev vel de Fleste enige med dem selv om at opgive at være Præst) eller (som jeg foreslaaer det) ved Tilstaaelser skaffe det nye T^s Xstd. Plads.

Den menige Mand kan jeg ikke lade være at holde af, og det uagtet en Presse-Nederdrægtighed her gjør Alt for at forvirre ham i Forhold til mig og forbittre mig, hvad jeg elskede saa usigeligt, hvad der var mig den meest velgjørende Hvile fra Aands-Anstregelser, at leve sammen med den menige Mand.

#

NB30:56

#

Storartet Retortion.

Det Ord »see hvilket Msk« er egl. Mskslægtens Dom over sig selv, Udtrykket for at den er prostitueret.

Og mærkelig nok, som der i Lidelses Historien findes i de forskellige Nuancer et eller flere betegnende og karakteristiske Udtryk for det Afskyelige, det Oprørende, det Grusomme, det Umenneskelige o: s: v: som her øvedes: dersom dette Ord »see hvilket Msk« ikke var der, vilde der savnes et Udtryk for, at Slægten foruden alt Andet ogsaa forskyldte det at prostituere sig.

Gud-Msk. havde aldrig tabt Taalmodigheden og vendt Forholdet om og sagt »jeg er aldeles ikke i Slægt med Eder«; nei han vedblev at udtrykke at han var i Slægt med dem.

Men Slægten den kunde saa ikke styre sig og udtrykte: Du er ikke i Slægt med os, see hvilket Msk. Gud-Msk. vil vise, hvad det er at være Msk. vil elevære Msket til Slægtskab med Gud; Slægten mener at forstaae den Ting bedre og erklærer sig ikke at være i Slægt med ham.

Dette er Mskslægtens Prostitution; i det Øieblik er Slægten sjunket under det at være Msk. og er egl. Dyr. En Humorist vilde sige, at poetisk Retfærdighed fordrede, at Msket til Erindring om den Begivenhed blev decoreret med Hale, og maatte han fordre, at denne Hale stod saaledes lodret ud fra Legemet, at det var umuligt for nogen Skræders Kunst at skjule den, ligeledes, at den ikke kunde hugges af, forsaavidt den havde den Natur-Mærkværdighed, at den strax voxede ud igjen.

#

NB30:57

#

Augustinus.

A. har dog gjort uberegnelig Skade. Hele det christelige Lærebegreb gennem Aarhundrederne støtter sig egl. til ham – og han har forvirret Begrebet »Tro«.

A. har ganske simplement bragt den platonisk-aristoteliske Bestemmelse, hele den græske filosofiske hedenske Bestemmelse af Tro op igjen – og saaledes har han hjulpet Xstd., omtrent som Saxo Grammaticus, efter Peer Degns Forklaring, berigede det latinske Sprog ved fE at bringe saadanne Ord frem som: en blakket Hest, equus blakkatus.

Græsk er Tro et Begreb, der hører hjemme i Intellectualitetens Sphære (især i Platos Stat er Alt ypperligt fremstillet; forresten fortjener ogsaa Aristoteles Rhetorik at paaagtes). Saa forholder Tro sig til det Sandsynlige, og vi faae en Climax: Tro – Viden.

Christeligt hører Tro hjemme i det Existentielle – Gud er ikke optraadt i Charakter af Docent, som har nogle Læresætninger, man først maae troe, siden begribe.

Nei »Tro« hører hjemme har sit Tilhold i det Existentielle, og har i al Evighed Intet med Viden at skaffe som et Comparativ eller Superlativ.

Tro er Udtrykket for: Personligheds Forhold til Personlighed.

Personlighed er ikke en Sum af Læresætninger, ei heller et umidd. Tilgængeligt; Personlighed er et ind i sig selv Bøiet, et Clausum, et $\alpha\delta\upsilon\tau\omicron\nu$, et $\mu\sigma\tau\eta\rho\iota\omicron\nu$; Personlighed er: Det derinde; hvorfor ogsaa Ordet: persona (personare) er betegnende, det derinde, som man, selv igjen Personlighed, maa forholde sig troende til. Mellem Personlighed og Personlighed er intet andet Forhold muligt. Tag de to meest lidenskabelige Elskende, der nogensinde have levet, om de ogsaa ere, som det hedder, een Sjel i to Legemer: det kan dog aldrig komme til mere end at den ene troer, at den Anden elsker ham eller hende.

I dette reent personlige Forhold mellem Gud som Personlighed og den Troende som Personlighed i Existeren ligger Begrebet Tro.

[a] Derfor er dette ogsaa det apostoliske Udtryk: Troens Lydighed (fE Rom. 1, 5.) saa Troen forholder sig i Retning af Villie, Personlighed, ikke i Retning af Intellectualitet.

Men allerede paa Augustins Tid havde Xstd. meget for meget Ro, fik Tid til at det Videnskabelige kunne komme op med samt dets indbildske og misforstaaede Vigtighed – og saa faaer vi hedensk Philosophie, og det skal være det christelige Fremskridt.

* *

Det forholder sig da heller ikke som der er talet saa meget om, saa med Augustinus, at han var en Tænker, »der ikke skyede nogen Conseqvents.«

Som Exempel har man anført at han i Conseqvents af at antage Daabens Nødvendighed til Salighed antog de smaae Børns evige Fortabelse.

Ja, bliv lidt, see nøiere efter. Augustinus siger: de komme til Helvede – men det mildeste Helvede. Du gode Gud, og det skal være en Tænker, en i eminent Forstand consequent Tænker, som bruger saadanne Sludder-Categorier: det mildeste Helvede. Det er jo Vaas, og dette snarere Beviis for, at A. slet ikke var Tænker idetmindste ikke i græsk Forstand, ikke i socratisk Forstand.

Just denne Sludder-Categorie er det formodentlig Middelmaadigheden er blevet forgabet i, den er ogsaa ret som beregnet paa Middelmaadighed, paa at beundres af Middelmaadighed.

NB30:58

#

Det Overordentlige.

At fE et Genie ikke bliver forstaaet af de Samtidige og saa mishandlet: det er tilgiveligt.

Men dette Tilgivelige er ogsaa ved et svælgende Dyb skilt fra det Bestialske nu tildags, at man, fordi man jo af Historien veed, at det Overordentlige pleier at maatte lide, at man i Kraft deraf (bravo!) ikke blot ikke gjør sig Samvittighed af, ih nei, anseer det for Pligt at mishandle det Overordentlige, man selv anseer for det Overordentlige, anseer det for Pligt – thi af Historien veed man jo at dette pleier at skee.

I en vis Forstand kan der være noget sandt i hvad de Bestialske mene. Thi da de formodentligen dertil ere engagerede af Tilværelsen, til at afgive Bæsterne, som forhindre at det Overordentlige taber Saltet, saa er det jo paa en Maade deres Pligt at efterkomme hvad Engagementet forpligter dem til. Tillige ansee de det vel ogsaa for en Lykke for dem at være blevne samtidige med noget Overordentligt, at de kunne være med i den Comedie selv om det blot er i Egenskab af Bæster, og at de kunne føle deres Tilværelse ved at have det i deres Magt at forbitte den Fortrinligere hans Liv – og det vil jo deres Død

gjøre dem umuligt, ergo bør man benytte Livet.

Lee af dette kan jeg i en vis Forstand meget godt, ja jeg leer maaskee stundom stærkere end nogensinde. Derimod har jeg nu kun yderst sjældent Lyst til at lee med Nogen derover; thi da jeg desto værre har forvisset mig om, at det Alt er eens Bier, hvorfor skulde jeg saa ved at lee med Nogen, foranledige ham til at mene, at jeg ansaae ham for bedre end de Andre.

Nei, det er eens Bier. Naar det gjælder om noget Udmærket: saa ere alle enige. Selv de Nærmeste glæde sig dog saa sagtelig over, om det Udmærkede kunde svækkes – o, Middelmaadighed er i en vis Forstand en umaadelig Lidenskab. Naturligviis er det Udmærkede først svækket, ih, bevares, saa er Medlidenheden over al Maade til Tjeneste – naturligt, thi i slige Forhold er Medlidenhed det Samme som Misundelse, hvorfor ogsaa en af Oldtidens Forfattere saa rigtigt har bemærket, at der er Ingen tilbøiligere til Medlidenhed end den Misundelige; og hvorfor man ogsaa kan vide, at Misundelsen maa være stor i Danmark, fordi Medlidenheden er det, ligesom omvendt. Det danske Folk har som Middelmaadighedens Repræsentant kun een Lidenskab: Misundelse-Medlidenhed, man feiler naar man troer, at det er To. Sand Deeltagelse for det Udmærkede vil nemlig være kjendelig paa at forhindre, om muligt, at det svækkes. Men Middelmaadigheden fordobler sig, en Ene pige der kan baade-og, Misundelsen seer at svække det, o, og saa kommer Medlidenheden ømt husvalende og trøstende. Skulde den opdage, at Medlidenheden dog endnu ikke er ganske paa rette Sted – i samme Øieblik er den igjen sig selv: Misundelse.

NB30:59

#

Løgn, Hyklerie o: D.

Med det at have Fnat eller at have Luus o: D: kunde man vel betegnende sammenligne Løgn og Hyklerie – og vilde jeg saa sige: dersom der i Samfundet var lige saa Mange, der baade var selv frie og med Lidenskab afskyede Løgn og Hyklerie, som der dog ere mange Reenlige, der selv ikke have Fnat o: D: og med uhyre Lidenskab afskye al Ureenlighed: i Sandhed saa var Verden en ganske anden end den er.

NB30:60

#

H. P. Holst som Fuglekonge.

Da jeg, naar jeg ret skal betegne Menneskenes dybe Alvor, elsker at opfatte dem under Kategorien: Fugle-Konge (Joh. Climacus bruger den derfor ogsaa: at være Mand, Fader og Fugle-Konge) saa maae Holsts Fortjenester i denne Retning naturligviis i mig finde en, om muligt, endnu varmere Beundrer end Kong Fredrik VII.

Hidtil har man levet hen i den Forestilling, at det at være Fugle-Konge var et aldeles Ubestemmeligt, hver var det paa sin Viis, Bager Welding paa sin Maneer, Naalemager Hiorth paa sin o: s: v.; der existerede ingen Tradition, der begyndtes hver Gang for fra og paa en ny Maneer.

Holst har den store Fortjeneste af Samfundet og Mskheden, at have opdaget, at det at være Fugle-Konge er en Stilling i Samfundet, han har opdaget Stillingen; for ham selv har vel denne Opdagelse tillige den Betydning, at han nu først ret har forstaaet sig selv og sin Genialitet.

[a] Anm Den eneste Concurrent der kunde være Tale om i Forhold til Holsts Opdagelse er Fredrik VII. Han har nemlig endnu tidligere villet, som det synes, etablere den Praxis, at det at have været Fugle-Konge belønnes med Ridderkorset, hvori jo unegteligt ligger, at det at være Fugle-Konge maa være en kvalificeret Væren, ikke en aldeles ubestemmelig Væren. Man kunde saa maaskee i Betragtning af at Talen er om H. P. H., fristes til at antage, at det var et Plagiat. Men her vilde man dog, maaskee for første Gang, gjøre H. Uret ved at sigte ham for Plagiat. Derimod kunde man maaskee – med H. P. Holst – have ventet, at Fredrik VII, i Anerkjendelse af H. P. H^s fast uvurdeerlige Fortjenester havde forandret den hidtil fulgte Praxis saaledes, at det at have været Fugle-Konge fremtidig belønnes med Commandeur-Korset.

Naar man fra dette Synspunkt kaster et Blik ud i en maaskee endda ikke fjern Fremtid viser sig følgende Billede, betegnende den indtraadte Forandring, Resultatet af H. P. Holsts Opdagelse: en Fader siger til sin voxne Søn, hvilken Vei ønsker Du nu at betræde i Samfundet, kunde Du ikke have Lyst at bestemme Dig for at blive Fugle-Konge.

O, H: P: Holst! Som Peer Degn siger at han ikke vilde undvære det Latin ikke for 100rd ja ikke for 100rd til – thi ved Hjælp af dette Latin var det lykkedes Peer at skabe Stillingen, thi, som han selv siger, hans Forgænger i Embedet var jo vistnok Degn, men han fattede ikke Stillingen, som Peer først skabte, hvorfor han med særlig Eftertryk hedder Peer Degn: saaledes maa vel Holst (Peer Fugle-Konge) sige: Versekunsten vilde jeg ikke undvære ikke for 100rd ikke for 100rd til, thi den har for mig været hvad Latin var for Peer Degn.

Det vilde have glædet mig særdeles om Fredrik VII strax paa Stedet havde udnævnt Holst til Fugle-Konge paa Livstid, for at gjøre det kjendeligt hvilken uhyre Forandring her er foregaaet, at det ikke mere fremtidig vil beroe paa et Træf hvo der bliver Fugle-Konge, men at det nu er en Værdighed, som maaskee ogsaa passende forholdt sig til, at en Examen var

Betingelsen.

Holst skulde være udnæ[v]nt til Fugle-Konge paa Livstid, og med kongelig Tilsagn om, at begravet med den Honneur der gjøres for en virkelig Konge. Det Sidste kunde synes en Grusomhed mod H: P: Holst, da jeg er vis paa, at han strax døde af Glæde eller af Utaalmodighed for at blive begravet med kongelig honneur. Det er derfor egl. ikke for hans Skyld jeg kunde ønske det. Nei, det jeg sigter paa er noget Andet, jeg kunde ønske det for Geistlighedens Skyld. Den Art Straf kunde jeg nok ønske over den officielle Geistlighed, at de, da de nu engang ere Embedsmænd og Levebrødre (den sidste geistlige Orden, kjendelig derpaa, at medens alle tidligere Ordener marquerede: Armod, marquere de: Levebrødet, efter hvilket de have deres Navn) maae finde dem i alt hvad en Konge kunde hitte paa. Dem til Straf kunde jeg ønske en af de romerske Keisere til Konge, som kunde hitte paa fE at lade en Hest og en Hoppe vie til hinanden, og saa tvinge hele Geistligheden – det gjælder Levebrødet – at fuldkomme Cerimonien ganske efter Ritualet; eller at lade en Hund begrave som Christen med alle Ceremonier og tvinge Geistligheden in corpore (under denne Rubrik opfattes ogsaa Geistligheden hersteds bedst) at være tilstede. Det var den Straf som Præsterne fortjente for det forbandede Maskepie de ere komne i med Staten, hvorved de have prostitueret Christendommen, hvorfor de igjen have fortjent selv at prostitueres.

NB30:61

#

Publikum – Dag-Presse.

Goldschmidt oplyste etsteds i Nord og Syd, at naar et saadant Blad som »Corsaren« havde et tilstrækkeligt Publikum saa var det dermed forsvaret.

Charmant! Altsaa Publikum siger: vi har intet Ansvar, ingen Skyld; thi det er jo ikke os der skrive det. G. siger: jeg har intet Ansvar, thi naar der er tilstrækkeligt Publikum – saa o: s: v:

Forresten er Replikken ganske som jeg vilde have den. Det er Sophistiken: det Numeriske bestemmer Begreberne; der er Intet i og for sig, Alt er relativt, Numerus gjør Udslaget.

Men sæt nu man saa benyttede dette saaledes: dersom et tilstrækkeligt Publikum (Antal) anseer det at stjæle for tilladeligt, eller dersom det at stjæle har et tilstrækkeligt Publikum (Antal) saa er det eo ipso ogsaa forsvaret. Og det kunde man jo med samme Ret; thi hvorfor skal det at stjæle være mere i og for sig Synd end det at bagvaske, at snigmyrde ved Hjælp af Pressen – og desuden der er jo Intet i og for sig, det

Numeriske gjør Udslaget.

Men Sagen er, dette Forhold kan ikke let indtræde, fordi bestandigt en langt langt overveiende Mængde dog eier Noget, Lidet, og altsaa er interesseret i, at dette ikke etableres, eller det kan ikke faae, som G. siger, tilstrækkeligt Publikum.

Anderledes med Presse-Nederdrægtigheden. Hovedsageligen kan den kun anvendes mod Dem, der paa een eller anden Maade ere Noget, det Fremragende; thi kun paa Dem kan der sigtes. Det langt, langt, langt overveiende Tal er de Tusinder som ere Ingenting, hine Lykkelige og i vor Tid de eneste Priviligerede, hine Tusinder, paa hvem Pressen ikke kan sigte, fordi de ere Ingenting, have ingen Interesse for Andre.

See derfor stiller det sig for disse Tusinder og Tusinder som var Pressen et uhyre Gode – den er jo beregnet paa at kunne tjene deres Misundelse, uden at de selv kunne komme til at lide derunder, eller selv blive Gjenstanden. Og derfor vil Presse Nederdrægtigheden altid finde et tilstrækkeligt Publikum.

Det med Pressen er Mskslægtens dybeste Fald, thi det begunstiger Opstanden fra neden; der er opfundet et uhyre Vaaben beregnet paa og sigtende til at dræbe Alt hvad der er Noget, saa kun de der ere Ingenting ere sikke. Disse ere langt langt langt de talrigste – og saaledes er »Massen« (det onde Princip) indsat til den egl. Souverain.

NB30:62

#

Den bedste Verden.

At det er en skide Verden, det veed i Grunden Enhver, der har lidt Erfaring. Men som det i Straffe-Anstalter hører til bon ton at holde Ørene stive, hvilket tillige ansees for det Klogeste, og lade som havde man det meget godt, og som det derfor er Skik og Brug i Straffe-Anstalter at drille og plage Den, der lader sig mærke med han lider: saaledes med hele Verden eller med Msk-Slægten i Verden. Overhovedet gjør Enhver, der vil forstaae Msk-Livet i det Hele bedst i at studere Forbryder-Verden – der er Analogien, den eneste ret tilforladelige.

NB30:63

#

Calumnie.

Som det i Forhold til Tvetydigheder i Retning af Kjøns-Forholdet er det Raffinerende at det jo betræffer et Noget, hvor Alle ere vidende, men som skal være en Hemmelighed, at altsaa paa en Maade det meest Berørte er: en Hemmelighed – saaledes med Calumnien. See derfor var det saa farligt meente Kiøbh., da Calumnien havde den størst mulige Udbredelse ved Hjælp af et Blad – medens det dog skulde være en Hemmelighed, saa Ingen maatte fE paa Prent tale derimod.

NB30:64

#

Christenheden.

Tusind Fruentimmer forklædte som Mandfolk er det tusind Mandfolk?

Saaledes er hele Christenheden en Forklædning – men Xstd. er slet ikke til.

NB30:65

#

Christd. er perfectibel

See, der brast det Hele, der seirede Gavtyvestregen, som fra det Øieblik bliver ustandseligere og ustandseligere.

Man har afskaffet Xstd, men vel at mærke gavtyveagtigt (ikke i Oprør mod den) ved Hjælp af: dens Perfectibilitet.

NB30:66

#

Christendom – Christenhed.

Tænk Programmet til en Begravelse sat i Scene som Ballet: saaledes forholder Xstheden sig til Xstd, især Protestantismen.

Eller tag et andet Billede. Paa Ceylon skal der jo høres Musik, som i Dandse-Musiks Takt foredrager det meest Sørgeliges Melodier: saaledes forholder Xsthed sig til Xstd, især Protestantismen.

NB30:67

#

Mskenes Gudsdyrkelse

Det nye Testamente ligger i den Opfattelse: vov som Enkelt at indlade Dig med Gud. Vi Msker sige: lad os holde sammen for forenede at dyrke Gud; jo flere vi ere jo saligere, jo sandere, jo Gud velbehageligere.

O, I Daarer og I Gavtyve; thi begge Dele er det.

Som Xstd. nemlig vender det: som Enkelt at indlade sig med Gud – ja, det er et Vovestykke, hvortil hører Fortvivlelsens Mod, og en Anstrengelse, den største af alle.

Men naar vi holde sammen (lader os holde sammen) for forenede at dyrke Gud: læg vel Mærke dertil, Du skal see Enhver af disse forenede Tusinder, indskyder bestandig mellem Gud og sig Mellembestemmelsen: de Andre, Folket, Msk-Slægten – aha, derved undgaaes baade det at vove og det at anstrenge sig^a; man dækker sig bestandigt med dette: de Andre, ligesom de Andre.

a Anm Det forstaaer sig, tillige narre de sig ogsaa derved selv for det Høieste: det som Enkelt at forholde sig til Gud.

Men Guds Selvhævdelse, om jeg saa tør sige, fordrer, at han har et Øie med enhver msklig Stræben i Retning af at blive Masse, Mængde o: D: Thi Gud er den Væren, hvor at være er at være Begrebet; Msket er den Væren, hvor det Numeriske er Veien til at blive Magt. See, derfor forstyrrede Gud Babel, og derfor har han altid Mistanke til Foreningerne.

Naar da Msk. sige: lader os holde sammen for forenede at dyrke Gud, saa er her underfundigt (dog maaskee ikke bevidst men natur-instinktligt) indeholdt: lad os gjøre Oprør mod Gud, see at blive stærke lige over for Gud. O, Msk. er instinktivt en listig Gavtyv – og har en Angest for Gud, hvilken gjør, at her ret al msklig Virtuositet i at gjøre Kunster opdrives.

I Christend. har Gud indladt sig med Msk. efter den størst mulige Maalestok: den Enkelte er det gjort muligt at forholde sig til Gud.

Just i denne uhyre Indrømmelse ligger saa igjen Guds Selvhævdelse: jeg vil kun indlade mig med den Enkelte.

Med den Enkelte vil han indlade sig, med hver Enkelt. Dette er det uhyre Mere end alt Hedenskab og end Jødedom hvor Gud bestandigt kun tillader den Enkelte gennem et Abstraktum at forholde sig til sig.

Og saa lever vi^b i Christenhed (fE ogsaa her i Danmark) saaledes, at det om Nationaliteten og Staten og den Enkeltes Forhold gennem dem til Idee eller til Gud, skal være et Høiere end det n: Testamentes Christd. I Asner!

b (ved Hjælp af dybe, uudgrundeligt dybe Tænkere som Hegel og ikke mindre uudgrundeligt dybe Seere som Grundtvig)

NB30:68

#

Forgjeves Møie, om jeg gjorde mig den.

Hvad der saa ofte er faldet mig ind, falder mig nu atter ind, skjøndt jeg meget godt seer, at det er forgjeves; men hvis det var muligt, ved at anticipere Docenternes Gavtyvestreger, som disse ogsaa ville blive anvendte med min Virken, naar jeg engang er død - hvis det var muligt ved at anticipere dem at gjøre dem umulige: ja skulde jeg skrive hele Bøger derom. Med min Phantasie vil jeg være istand til at anticipere efter en meget stor Maalestok. Saa kunde jeg tænke mig, at det vilde gaae saaledes til: at naar saa en saadan Gavtyv, idet han vil til at gjøre Gavtyvestregen, læser denne aldeles nøiagtigt beskrevet, saa det er som var det skrevet om ham, at saa dette maatte virke saa stærkt, at han lod det være.

Men nei! Nei, man være saa opfindsom som man være vil, det er umuligt at forhindre Gavtyvestregerne.

NB30:69

#

..... Men er det ikke lige saa urimeligt af mig at forlange at Middelmaadigheden skal forandre sig som det er af Middelmaadigheden at forlange, at jeg skal forandre mig?

Jo, blot æsthetisk, intellectuel betragtet er det virkeligen saa, det Ene er netop lige saa urimeligt af mig som det Andet af Middelmaadigheden.

Christeligt er Sagen anderledes. Thi Xstd. hviler i Troen paa, hvad et Msk kan blive, at han kan forandres fra hvad han er, uendelig forandres; og saa har jeg Ret i Mit og Middelmaadigheden Uret i Sit.

NB30:70

#

De Tusinders og Millioners Tro

Med denne hænger det saaledes sammen. Man bibringer Barnet et Indtryk: Du er udødelig – og siger man: bryd Dig nu aldrig mere om det, tænk aldrig derpaa, nu afsted ind i Livets travle Virksomhed (som man – letsindigt – kalder Alvor) gift Dig avl Børn bliv til Noget, være i Virksomhed tidligt og sildigt men for Gud i Himlens Skyld pas vel paa, at Du aldrig tænker videre paa det om Udødeligheden, thi Du er udødelig, det er ganske vist: det kalder man at troe.

Dette vil sige man bruger Livet til, istedetfor at bruge det til at komme til at troe, til at forhindre sig selv i at komme til at troe – det er det man kalder at troe.

Det er hermed ligesom med de Tusinders og Millioners Gudsdyrkelse, thi hvis Du agter nøiere paa deres Gudsdyrkelse, skal Du see, at denne deres Gudsdyrkelse ikke bestaaer i at indlade sig med Gud, men i: under Navn af Gudsdyrkelse at værge sig mod Gud; der er Intet de ere mere bange for end for virkelig at indlade sig med Gud; derfor dyrke de ham – for at blive ham qvit, Abracadabra, Amen, Hallelujah!

NB30:71

#

Christendommen som regulerende Tyngde.

Saaledes omtrent er det vel gaaet til med det at Xstd. er blevet afskaffet. Man har sat sig fastere og fastere i den fixe Idee, at Xstd.⁵ Betydning skulde være i triviel Forstand at gjøre Livet lettere og lettere, Timeligheden lettere og lettere, Noget der igjen hænger sammen med at Xstd⁵ Forkyndelse jo er længst blevet i triviel Forstand Næringsvei, saa disse Slyngler af Forkyndere have – for Profitens Skyld – betjent Xstd aldeles som Kræmmersvende eller Journalister, noget Høiere kan man jo heller ikke sælge og købe for Penge, og derfor blev Xstd.⁵ Betydning i triviel Forstand: at gjøre Livet lettere.

Derved er det saa lykkedes ganske at afskaffe Xstd; thi Xstd. er jo ikke saaledes en sandselig Udvaltethed, som bliver, om man end udsiger usande Prædikater om den, nei Xstd. er jo en Indvaltethed, som forandres med Prædikaterne.

Og idet Xstd. saaledes afskaffedes, lykkedes det

ogsaa at forvirre hele Timeligheden, og Følgen er blevet, at der nu ikke mere kan være Tale om en Revolution engang imellem, men Alt hviler paa en Revolution, der i hvert Øieblik kan komme til et Udbrud.

Og dette hænger sammen med at man har afskaffet Xstd. som den regulerende Tyngde, altsaa som Tyngde, men som regulerende Tyngde.

Vistnoker det nemlig saa, som jeg andetsteds har viist, at jo ubetydeligere man gjør Livet, desto lettere, og at altsaa Livet virkelig er i een Forstand blevet lettere ikke som Præsten lyver ved Hjælp af Xstd, men ved Hjælp af at afskaffe Xstd. Men fra den anden Side har det dog sin Vanskelighed naar et Msk. ell. naar Slægten skal leve blot i og for de endelige Formaal, Livet bliver Hvirvel, Meningsløshed og enten fortvivlet Hovmod eller fortvivlet Trøstesløshed.

Der maa Tyngde til – saaledes behøver jo Uhret eller Værket i Uhret en stor Tyngde for at gaae rigtigt, og Skibet behøver Ballast.

Denne Tyngde, denne regulerende Tyngde, vilde Xstd. afgive ved at gjøre det til Livets Betydning for hver Enkelt: at det for ham afgjortes i dette Liv, om han blev evig salig. Altsaa Xstd. satte Evigheden paa Spil. Midt i alle disse endelige Formaal, som blot forvirre naar de skulle være Alt, anbragte Xstd. Tyngden. Og denne Tyngde var beregnet paa at regulere Timeligheden, baade dens gode Dage og dens onde Dage o: s: v:

Og fordi Tyngden gik ud – derfor kan Uhret ikke gaae, derfor kulseiler Skibet – og derfor er Msk-Livet Hvirvel.

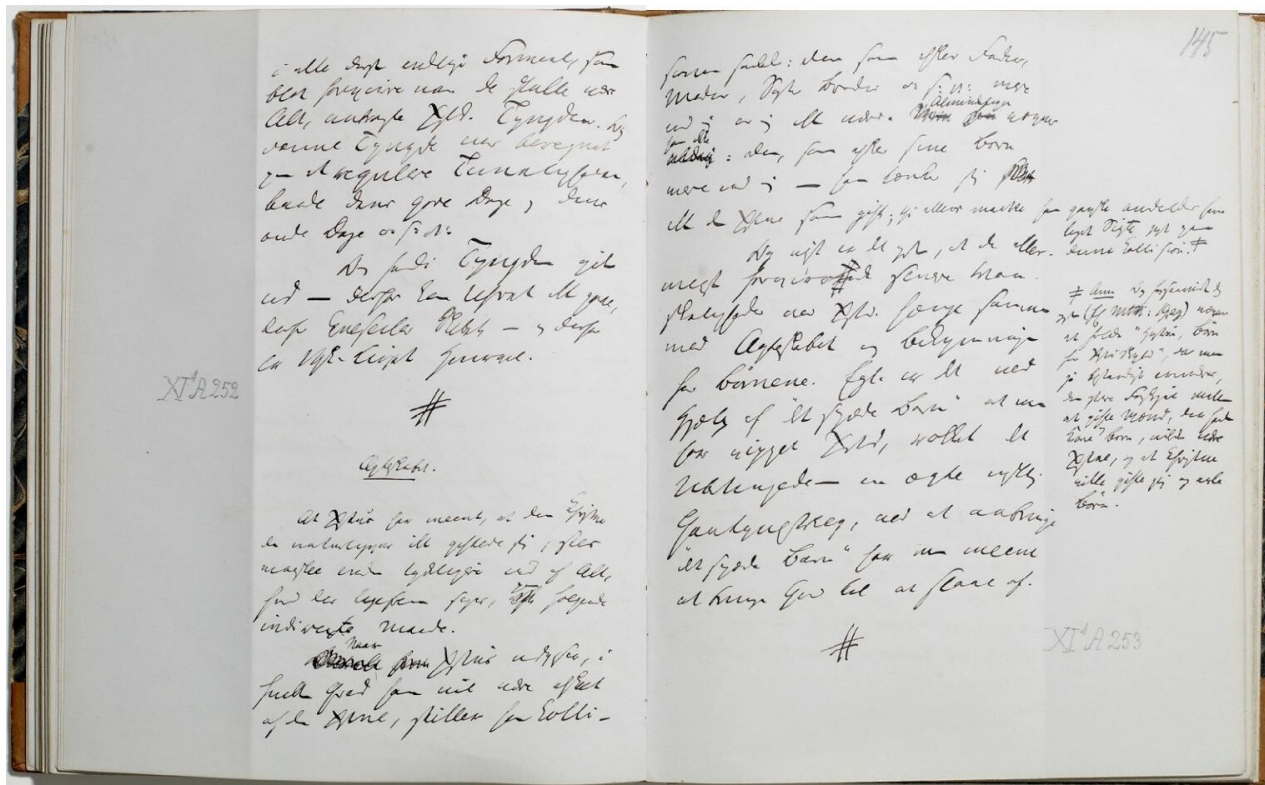
NB30:72

#

Ægteskabet.

At Xstus har meent, at den Christne da naturligviis ikke giftede sig, sees maaskee endnu tydeligere end af Alt, hvad der ligefrem siges, paa følgende indirecte Maade.

NaarXstus udviser, i hvilken Grad han vil være elsket af den Xstne, stiller han Colli

12. Journalen NB30, s. [144]-145, med optegnelsen NB30:72

sionen saaledes: Den som elsker Fader, Moder, Søster Broder o: s: v: mere end mig er mig ikke værd. Almindeligen nævner han ikke: Den, som elsker sine Børn mere end mig – han tænker sig ikke den Xstne som gift;[a]

[a] thi ellers maatte han ganske anderledes have taget Sigte just paa denne Collision. ^a

a Anm Og forsaavidt dog ogsaa (fE Mtth: 19, 29) nævnes at forlade »Hustrue, Børn for Xsti Skyld«, da maa jo bestandigt erindres, den store Forskjel mellem at gifte Mænd, der havde Kone og Børn, vilde være Xstne, og at Christne ville gifte sig og avle Børn.

Og vist er det ogsaa, at de allermeest forvirrende senere Vanskeligheder ved Xstd. hænge sammen med Ægteskabet og Bekymringen for Børnene. Egl. er det ved Hjælp af »det spæde Barn« at man har vippet Xstd, rokket det Ubetingede – en ægte msklig Gavyvestreeg, ved at anbringe »det spæde Barn« har man meent at bringe Gud til at slaae af.

#

NB30:73

#

At denne Verden er en Jammerdal, et Fængsel, en Straffe-Anstalt.

Der gives en vis Art indirekte Beviser, som jeg sætter mere Priis paa næsten end paa de directe.

Saaledes her. Hvoraf kommer det vel, at alle Udtryk og Vendinger i Forhold til et Selvmord er i Retning af »at bryde ud« – dette Udtryk bruges jo om at bryde ud af et Fængsel, en Straffe-Anstalt?

Eller mon der i Verdens 6000 Aar har levet blandt alle Lykkelige en eneste saaledes Lykkelig, at det ligeoverfor et Selvmord faldt ham naturligt at sige: den Mand maa jo have været gal; at aflive sig selv og saaledes gjøre sig det umuligt længere at kunne nyde den ubeskrivelige Glæde at leve i denne herlige Verden?

#

NB30:74

#

Incognitoet.

Et Incognito, hvorunder skjules Ens Guds Forhold er dog saa ønskeligt.

Ak ogsaa dette med Ens Guds-Forhold er længst blevet blandt de Religieuse en Trivialitet. De lugte og snuse til hinanden, om han skulde være i særdeles Forhold til Gud; og det beskjeftiger dem saa ligesom Hoffolk det, at En har Majestætens særdeles Naade.

NB30:75

#

Mit Forhold til vore Fruentimmer.

Da jeg nu engang er at betragte som religiøs Officiant, kan det jo ikke undgaaes, at jeg maa forholde mig til Qvinderne, der saa væsentligen forholde sig til det Religiøse.

I denne Henseende mener jeg nu at min Situation er, religiøst, ret ønskelig, at jeg maaskee som sjældnere Nogen er forskaaet for disse fatale Misforstaaelser med at man bliver forelsket i En.

Qvinderne have omtrent det Indtryk af mig: han kjender os, han veed Alt; han er meget klog; at ville narre ham kan ikke hjælpe; men han er os i en vis Forstand meget hengiven og velvillig – saa tage vi ham saaledes.

Derimod betvivler jeg meget, at det kunde falde nogen eneste Kvinde ind, at ville, som det hedder, lægge an paa mig, spænde Snare for mig. Og hvorfor ikke? Er det fordi hun anseer mig for et saadant Indbegreb af Dyd? Nei. Men læg vel Mærke til dette: det at ansees for at være et Indbegreb af Dyd er ingenlunde just saa sikkert mod qvindelig Efterstræbelse. Og selv om den saaledes efterstræbte Dydige virkelig var den Dydige, paa hvem al qvindelig Forførelse strandede: ikke dette frygter endda en Kvinde saa meget, at staae ydmyget ligeoverfor Dyden, ydmyget ved at have villet friste. Nei, hvor ydmyget hun end her kan blive, hun føler dog ikke egl. sit Væsen tilintetgjort, thi hun, hendes Potens, indrømmes jo at være Noget, maaskee Meget, siden den Dydiges Dyd viser sig stor i at modstaae Fristelsen.

Det, som derimod en Kvinde af Alt gyser meest for, hvor hun vilde føle sit Væsen, sin Potens tilintetgjort er, om det kunde skee, at naar hun vovede det Yderste i Forførelse, at det da endte med, at Contra-Parten kom til at lee.

Og forunderligt nok, hvorfra de end have det – instinkttagtigt er det formodentligt – men Qvinderne synes at have en Forestilling om, at med mig kunde man, just naar der blev gjort de største Anstrengelser, naae, at jeg kom til at lee – og det vil ingen Kvinde for nogen Priis risikere.

Ak, og noget Sandt er der i, at det kunde ende med at jeg kom til at lee. Men Grunden er hverken min store Dyd, eller min store Aandelighed men – mit Tungsind.

NB30:76

#

Det Ubetingede.

Det har ethvert Msk. en Forestilling om, at skal man som Enkelt indlade sig med Gud, saa maa man ubetinget finde sig i Alt – see, derfor ville de saa gjerne: forenede dyrke Gud; de regne nemlig saa paa, at Anstrengelsen bliver mindre, hvad den ogsaa gjør – men ogsaa Saligheden.

NB30:77

#

Et Billede paa anstrenget Existeren.

At være hemmelig Politie paa den Maade, at det almindelige Politie ogsaa er Politie – kan være anstrenget nok. Men at være hemmelig Politie paa den Maade at det almindelige Politie er – Gavtyvene: uhyre Anstrengelse!

NB30:78

#

Kjøns-Forholdet.

Jo lavere Msket staaer i Bevidsthed, desto naturligere er Forholdet.

Men jo mere intellectuelt Msk. udvikles, jo mere Bevidstheds-Livet trænger igjennem, desto mere nærmer man sig saa ogsaa til det Punkt, hvor Xstd og hvad der har Lighed med den af religieus og filosofisk Anskuelse ligger, hvor Afholdenhed bliver Udtrykket for Aand.

Mellem disse to Yderpunkter ligger saa den Halvhed, hvor Kjøns-Forholdet har tabt sin Umiddelbarhed, og hvor man ikke vil naae Aand.

Der føler man saa – deels kan dette være at betragte som en Art Undseelse, deels er det maaskee ogsaa lidt Hyklerie eller stundom raffinerende Hyklerie – Trang til at bestemme sig til at gifte sig – af Grunde. Det at man har Grunde skal paa en Maade aandeliggjøre Ægteskabet gjøre det til noget Højere end Tilfredsstillelse af en Drift.

Sludder! Enten ganske simplement og eenfoldigt
Driftens Tilfredsstillelse eller Aand.

» *Præsten i Wakefield*« begynder saaledes: Jeg var
altid af den Mening, at en retskaffen Mand, som
giftede sig og opdrog en talrig Familie gjorde Staten
større Tjeneste end Den, som forblev ugift og blot
talte om Folkets Formerelse.

See her har man een af Grundene til at gifte sig: man
avler Børn for at tjene Staten – risum teneatis amici!
Nei, Sagen er, med stigende Cultur voxer Msk. i
Bevidstheds-Livets Tiltagen paa en Maade fra Driften,
i ethvert Fald fra Driftens Umiddelbarhed. Der
indræder (hvad ikke maa forvexles med den
umiddelbare Undseelse, pudor) en vis intellectuel
Generethed in specie hos Manden. See derfor er det
han maa have Grunde at skjule sig bag ved, hvor
daarligt man saa forresten er skjult som nu bag dette
høist gjennemsigtige Skjermbrædt: at avle Børn for at
tjene Staten. At tjene Staten! Dog maaskee er der
Noget i det, maaskee opfattes Staten rigtigst som et
Stutteri – og Kongerne burde ikke sammenlignes med
Hyrder men med Stutmestere.

Hvad forresten hiin Yttring i » *Præsten i W.*« angaaer
da er jeg af en anden Mening. Jeg mener nemlig ved
at forblive ugift og blot at tale om Folkeformerelse
eller rettere ved at forblive ugift og ved endog at tale
mod Folkeformerelse at gjøre Staten (som sygner
under Overbefolkning og demoraliserer ved det
Numeriske) en større Tjeneste end om jeg, hvis det
var muligt avlede 170,000 Børn. Hvad det angaaer, at
Præsten siger: om han opdrog, saa skal jeg villig
indrømme, at det vistnok er en Slags Tjeneste han
gjør Staten at han opdrager det Contingent han stiller
i Marken, at det er en Tjeneste mod Staten, naar man
med hans Adfærd sammenligner deres, som
indskrænke sig til blot at gjøre Staten den store
Tjeneste at skaffe den en Flok Børn paa Halsen.

NB30:79

#

At Christd. ikke er til, da der ingen Christen er;
saaledes er Xstd. nok blevet afskaffet.

At skulle fastholde dette: som Enkelt at blive salig, i
Modsætning til en heel Verden, der evigt er fortabt, i
Modsætning til det Folk man tilhører, i Modsætning til
Alle: er en saa uhyre Anstrengethed, at kun den

rædsomste Frygt og Bæven og de frygteligste Indtryk i Retning af Lidenskab kan holde et Msk. paa denne Spidse. – Fra en anden Side seet er det tillige jo noget uhyre Aristokratisk i den Grad at være den Enkelte.

Saa sagtner det ogsaa snart i Xstheden. Individet kan ikke mere holde sig paa den Spidse, han ønsker en Vished, som er uden denne rædsomme Anstrengelse – her ligger saa den misforstaaede Tro paa et Naadevalg, det er et Naadevalg at Du Enkelte frelses, [om] Anstrengelse kan der ikke være Tale.

Videre Individet kan heller ikke fastholde det Aristokratiske lige overfor de Andre, det bliver saa farligt – saa kommer ogsaa af den Grund den misforstaaede Brug af Naaden, hvorved Sigtelsen for det Aristokratiske undgaaes, thi hedder det [det] er jo af Naade, jeg kan jo ikke engang selv gjøre derfor (dersom han nemlig selv kunde gjøre derfor, som hvis det var ved egen Anstrengelse, ja saa vilde Middelmaadigheden ikke taale dette Aristokratiske med ham).

Endelig føler ogsaa Individet en Trang til at blive fri dog til en vis Grad for det Spændende i at være den eneste Frelse, den enkelte Frelse; det er langt gemütligere og sandseligt langt tilforladeligere naar der dog ere Flere, Mange, der frelses, langt tilforladeligere at see sig omgivet af Medfrelste end dette Anstrengende ved Modsætnings-Forholdet, at de Andre fortabes. Saa gaaer lidt efter lidt Modsætningen ud, vi frelses saa omtrent Alle.

Endelig reiser saa Middelmaadigheden sig som een Mand: er det af Naade ene og alene af Naade – saa ere vi jo Alle frelste. Ergo ere vi alle frelste. Og nu er Livet gemüligt og værd at leve.

Altsaa Xstd. begynder saaledes: Een frelses, maaskee kun Een blandt Millioner, Een i hele Verden. Nu har vi: vi frelses Alle, Alle, næsten Hunde og Katte med – og dette er den samme Lære som i det nye Testamente, er Xstd.

#

NB30:80

Vi frelses Alle.

Dette er da atter Gavtyvesproget, at man anpriser at antage dette som Tegn paa Ydmyghed, sand christelig Kjerlighed, ædel Msklighed o: s: v:

Sagen er, Sætningen er Mskets egen Opfindelse, opfundet for at blive fri for Anstrengelsen: at blive salig i Modsatning til Andre. Men hykkelsk vil man saa tillige æres for Ydmyghed sand ædel Msklighed o: s: v: O, Du Gavtyv, skulde man troe, at Du blev skabt i Guds Billede.

NB30:81

#

Hvad er Sandhed?

I Protestantismen, især i Danmark ligger Svaret nær nok: Sandheden er enten Løgn og Gavtyvestreger eller velmeent Bedrag.

Der gives jo 1000 eedfæstede og haandfæstede Lærere (Fæstere kunde man kalde dem dog saaledes at de ikke give Penge men faae Penge) i hvad Sandhed er.

[a] Fæstnere kunde man maaskee ogsaa kalde dem, forsaavidt de gjøre Løgngen fast – men desto værre ikke i den Forstand, hvori mantaler ordsprogligt om at slaae en Løgn fast.

Med Xstus kom Sandheden til Verden – sandt. Men hvad om det ogsaa var sandt: med Xstus forlod Sandheden igjen Verden.

Dog dette vil jeg ikke videre urgere. Men i ethvert Tilfælde det at Sandhed kom til Verden, det var i en vis Forstand hvad Løgngen og Gavtyvestregerne og de velmeente Bedrag blot ventede paa. Man kunde synes at Løgngen maatte være af lige modsat Mening, af Alt gyse meest for, at Sandheden kom til Verden. Ganske vist, i første Øieblik; men, siger Løgngen, giv blot lidt Tid, og det er mig det Fordeelagtigste af Alt, at Sandheden har været til.

Deraf, at Sandheden har været til tog saa Løgngen og Gavtyvestregerne Anledning (og Alt skal jo have en Anledning) til ret at komme i Gang.

Ogsaa i Hedenskab var der Løgn og Gavtyvestreger nok; men der var dog en Uro derover en Angest, Mskene hvilede ikke ret i det. Men i Xstheden anderledes, her fandt Mskene fuldkommen Hvile, Hvile for deres Sjele, rolige trygge tillidsfulde hvilede de i Løgngen og Gavtyvestreger hvor skulde det være Løgn og Gavtyvestreger – Sandheden har jo været til i Verden.

NB30:82

#

Klosteret

gik altsaa ud; istedetfor Klosterets ufornuftige Gudsdyrkelse traadte saa den sande christelige Gudsdyrkelse, thi vi, vi Protestanter, vi flygte ikke feigt ud af Livet, hvad jo Xstus heller ikke gjorde, nei vi blive - lige som Xstus! - i Verden - - - fortabte i aldeles profan Verdslighed, værre end Hedenskabet.

Store, sande christelige Fremskridt. Sandheden er: Verdsligheden seirede saa complet, at den end ikke engang vilde længere finde sig [i], at Klosterets Tilværelse dog mindede om det Christeliges Ueensartethed.

Vi blive - ligesom Xstus! - i Verden. O, ypperlige Løgne-Motiv for løgnagtige, hykkelske Rhetorer! Er store Bedrivter Motiv for Talere i Almdl.: denne Tvetydighed, denne Falsknen det er for hykkelske Rhetorer.

NB30:83

#

Christelig Betragtning.

Saaledes skulde der holdes igjen paa Xstd. og paa hvad Xstd er, at naar fE en Konge eller en Millionair vil være Xsten, da er Forkynderen saa langt fra at blive kisteglad derover, at han tværtimod seer yderst betænkeligt derpaa af Frygt for det uhyre Sandsebedrag, som her saa let følger med.

Men saaledes er længst Xstd. forkyndt, i Sandsebedrag, men triumpherende^a, naar en Konge blev Xsten, eller en Millionair, man glædede sig over Kongens Magt til at skaffe Xstd. Indgang og Millionairens Penge.

a Anm Man mener maaskee det er en Gjenvei for yderligere at faae Xstd. udbredt, ak, det er kun altfor let den Afvei, der under Navn af Xstds Udbredelse afskaffer Xstd., hvor Udbredelse bliver eenstydigt med Forkyndelse, ligesom naar En forøger det Viin-Forraad han eier ved at spæde det med Vand og saa maaskee faaer et uendeligt større Antal Flasker af - Viin og Vand, og tilsidst et talløst Antal Flasker af - Vand.

Christeligt er det langt mere ublandet og høi Glæde, naar en Tjenestekarl, et fattigt Msk. bliver Xsten, thi her kan intet Sandsebedrag afstedkommers.

NB30:84

#

Anstrengelse

Ideen fordrer, og endnu bestemtere Xstd, at Du skal udtrykke det Ubetingede, stræbe i Retning deraf.

Og saa er man nei, saaledes vil jeg ikke tale utaalmodigt, ikke sige: og saa er man anbragt i Verden, hvor Alt er Middelmaadighed. Nei, nei, det er just derfor (for at kunne komme til at udtrykke det Ubetingede; hvor uendelig consequent!) at man er anbragt i Verden hvor Alt er Middelmaadighed; thi i en saadan Verden vil Du komme til at lide for Din Stræben i Retning af det Ubetingede – og just denne Liden derfor hører med til en sand ubetinget Stræben.

Men sandt er det, Alt er Middelmaadighed. Der er den skikkelige Middelmaadighed, disse Tusinder og Tusinder – og de ere endda det Bedste. Saa er der Slynglerne, den fornemme Misundelse, som benytter sig af disse Tusinders Middelmaadighed eller af, at de ikke kunne fatte Andet end Middelmaadighed. Ja, jeg har oplevet at man endog benytter sig af at Mskene ikke kunne forstaae Andet end Middelmaadighed, til at gjælde for min sande Tilhænger, medens man fører min Sag tilbage i Middelmaadighed.

Det er Anstrengende! O, som Den, der er vant til at spille høit, høit, høit; og som Den, der er vant til at kæmpe med skarpe Vaaben: som han maatte finde det kvalfuldt at skulle leve i en By, et Land, hvor der spilledes lidenskabeligt om Pebernødder, og manoeuvredes lidenskabeligt med løst Krudt: saaledes er dette Liv kvalfuldt; og som disse kunne længes bort fra slig Jammerlighed, saaledes kan man længes bort, længes efter Samfundet med de Herlige, der ogsaa spillede høit medens de levede, for hvem just Livets Betydning var at gjøre den høist mulige In[d]sats.

NB30:85

#

Ogsaa det Gavtyvagtige.

Hos Folk der eier Noget eller ere blevne til Noget i Verden finder man ofte eller vel endog oftest en Tilbøilighed til at være lidt religieus; de tale gjerne om at troe paa et Forsyn, om Styrelse; de ere paa dette Forsyns og denne Styrelses Vegne Forfægttere af denne skjønne opløftende Forestilling om at det er den bedste Verden vi leve i o: s: v:

Charmant! Men hvis Du lidt nærmere analyserede denne Fromhed, vilde Du maaskee snarere gyse for den Art Grusomhed og Egoisme.

Naar man nemlig eier Noget eller er blevet til Noget i Verden, vil man gjerne have Nydelsen af dette Jordiske raffineret ved at man henfører det til Gud,

bliver sig selv vigtig ved at være Gjenstand for Styrelsens maaskee endog særdeles Omsorg. Aha!

Dernæst er man maaskee tilbøilig til at indbilde sig, at det for den vedvarende Besiddelses Skyld af disse jordiske Goder, var ønskeligt, at der var et Forsyn, en Styrelse - Garantien som man maaskee mener. Aha!

Fremdeles, smigrer det En at indbilde sig, at det Noget man har opnaaet i Verden, vel endog er Styrelsens Løn, fordi man viist og fromt har benyttet Livet. Aha!

Endeligen hjælper denne Tro - hvor besynderligt det end kan synes - maaskee En til at sikkre sig mod Indtrykket af de Lidende de Ulykkelige, de idelige Paamindelser om dette Livs Jammer. Saa har man jo altid det at byde de Lidende, at man henviser dem til Styrelsen - og det beroliger En selv saa herligt til at nyde Livet i Yppighed. Bliver den Lidende utaalmodig - saa gaaer man maaskee et Skridt videre, og forklarer, at hans Lidelser ere selvforskyldte, ere Straf - - thi der er en Styrelse, et Forsyn, der uddeler Løn til de Gode (charmant) og Straf til de Onde. Endeligen har man vel endog i denne Styrelses Tilværelse et Forsvar for, at man ikke gjør mere for de Lidende end man gjør; thi man frygter for at gribe forstyrrende ind i Styrelsens Hensigter med hver Enkelt.

* *

Denne Tanke: providentia specialissima er Xstd⁵. Det er ved Hjælp af denne Tanke man raffinerer.

I det nye Testamente staaer dog Sagen anderledes. Det er den Christne, der antages at være Gjenstand for denne providentia sp. Men ved en Christen forstaaes i det nye T: En, som frivilligt har brudt med alt hvad der hedder Lykke i denne Verden, styrtet sig i alle Lidelser et Offer og offret - og han forjætted saa at være Gjenstand for en særlig Omsorg, saa at ikke et Haar krummes paa hans Hoved uden Guds Villie.

Men her som overalt, behandler man Xstd. saa vilkaarligt som muligt. Man plukker af, hvad der synes at kunne tiltale Nydelsessygen, man kaster bort hvad der ikke behager - og saa laver man en gavtyveagtig Religieusitet, der skal være Xstd.

#

NB30:86

#

Guds Redskaber.

Just fordi det er, om jeg saa tør sige, Guds Lidenskab ret at vise Msk. deres Intethed, just derfor vælger han altid sine Redskaber beregnede derpaa, men just derfor er det igjen saa uhyre anstrengende for det, i en vis Forstand, stakkels Msk., der skal være Redskabet.

Til at gjøre Ende paa en i høieste Forfinelse culminerende Verdens-Dannelse bruges en simpel Mand af Folket – det, om jeg saa tør sige, det mætter Guds Lidenskab, almægtigt at bruge et Sandskorn til at rive en Verden om; just deri ligger det Guddommeliges Lidenskab: det meest afgjorte Had til Alt hvad der endog blot paa mindste Maade ligner msklig Sandsynlighed og Beregning. O, men derfor er det ogsaa saa frygteligt anstrengende at være Redskabet.

Guds Lidenskab ligger i det Absurde, der hvor dette Tegn sees, der er Gud med, der er det som hørte man hans Stemme, i en vis Forstand forfærdeligere end i Tordenen thi det Absurdes Afstand er større; der er det som hørte man hans Stemme til Mskene: seer I, I Slyngler, seer I her er jeg med, seer I det Absurde! En eenfoldig Mand af Folket, der Intet Intet Intet Intet har lært – til at omstøde en Verdens Dannelse: mærker I det ikke I Slyngler, at jeg er med, jeg den Almægtige, seer I ikke det Absurde! Et spædlemmet, spinkelt, sygeligt stakkels Msk., saa fiint bygget næsten som et Barn, en saadan Skikkelse, som ethvert Dyr-Msk. næsten finder latterligt qua Msk. – han bruges til Anstrengelser, som Giganter vilde segne under: mærker I det ikke I Slyngler, at jeg er med, jeg den Almægtige; seer I ikke det Absurde. Et enkelt Msk., Du gode Gud, hvad er dog et enkelt Msk lige overfor Tallet, og dog bruges et enkelt Msk, kun et enkelt Msk. til at sprænge Tallet, Millioner: mærker I det ikke, I Slyngler, at jeg er med, jeg den Almægtige; seer I ikke det Absurde!

Men, som sagt, derfor er det saa frygteligt anstrengende for det, i en vis Forstand, stakkels Msk, der skal være Redskabet.

#

NB30:87

#

Et Mistænkeligt.

Hvoraf kan det vel komme, at medens den hellige Skrift egl. intet bestemt Forbud indeholder mod Selvmord, medens betydelige Charakter-Philosopher tillade ja anprise det, medens saavidt mig bekjendt ingen hedensk Religion forbyder det – hvoraf kan det saa komme, at i Handel og Vandel mellem Mskene indbyrdes tales der idelig og idelig om at Selvmord er Feighed.

Jeg forklarer mig atter dette af at det msklig[e] Sprog er et Tyvesprog, hvor det man siger betyder noget Andet. Derom er vel neppe nogen Tvivl, at det just er Feighed der afholder en stor Mængde Msker fra Selvmord; dette udtrykkes saa i Tyvesproget: det er feigt at aflive sig selv. Maaskee ligger det ogsaa i, at Msket griber efter enhver Smule Opreisning – saa trøster han sig med, at han viser Mod ved at leve – thi at aflive sig selv er Feighed.

NB30:88

#

Det Dæmoniske.

Den der har Gehør for det Dæmoniskes Replik, vil ofte have erfaret, at det med den forholder sig saaledes, at det Sande er tilstede i den, saasart den vendes om.

En dæmonisk qvindelig eller mandlig Selvraadighed raaber: Eet kan jeg ikke taale, at Nogen hersker over mig. Forstaae det omvendt, og Du har Loven for hans Helbredelse, Det han behøver, det han ikke blot kan taale men just trænger til er En, der hersker over ham.

Dette ligger vistnok i, at det Dæmoniske selv veed, idetmindste i en Art clairvoyance, hvilket Lægemedlet er; men som Dæmonisk elsker han sin Sygdom er bange for Lægemedlet, og derfor raaber han paa at just det (Lægemedlet) er det eneste han ikke kan taale, det vilde være yderst fordærveligt for mig.

NB30:89

#

Ideen – det at offres.

Aldrig er der kommet end det mindste Idee ind i Verden uden Offer.

De kunstneriske Efterligninger af eller Omsyninger af hvad der ideelt er givet, de kunne gjøre Lykke og bringe jordiske Fordele.

Jo mindre Idee (primitivt) jo mindre bliver man Offer, men desto nærmere ved at vinde det Timelige.

At tjene Idee er at pine sig at martres – anderledes kan Idee ikke bringes ud af den Synthese som Msket er, da han jo er i een Forstand Dyre-Msk.

[a] Enhver ny Lidelse er beregnet paa at pine en ny Side af Ideen ud.

Men det saaledes at martres, og det saaledes at offres er dog atter Udtrykket for Guds Kjerlighed til dette Individ. Og et Frivillighedens Moment maa der dog ogsaa bestandigt være i ham, ellers er det ikke den rette Elasticitet, og Ideens Udpresning blev en blot Natur-Proces, ikke en Hengivelsens tillige, en Indvilligelse.

NB30:90

#

Msk-Slægten.

Som i enhver anden Dyre-Slægt der kun er Exemplarer ikke Individuer, ∴: hver Enkelt Exemplar og Slægt: saaledes er der ogsaa en anden Forskjel mellem Msk-Slægten og enhver Dyreslægt, at i denne sidste Forholdet mellem Exemplarerne aldrig er dette, at der gives Exemplarer, hvis Bestemmelse er at offres paa de Andre.

Dette er kun Tilfælde i Msk-Slægten.

Og disse Offere, som offres paa de Andre, ere en heel Qvalitet forskjellige fra de almdl. Mske (nogen Analogie hertil findes heller ikke i nogen Dyre-Slægt, at det ene Exemplar skulde være en Qvalitet forskjelligt fra andre), ere de egl. Aands-Mske. Dog gaaer det ikke saaledes til, at disse Aands-Msk. begynde med i Stolthed at føle deres Qvalitets-Forskjel, nei, Slægten forskyder dem paa een eller anden Maade, og just saaledes lidende hjælpes de til ret at opdage deres Udmærkethed.

#

NB30:91

#

Om mig selv.

O, Qval at tænke tilbage paa, hvad jeg leed, da jeg i Ungdommens Dage maatte forstaae, Du er ueensartet med det at være Msk – ak, tungsindigt som jeg forstod det, langt, langt under det at være Msk. Ja, mit halve Liv havde jeg givet om jeg kunde være blevet som de Andre, ja, det hele Liv for blot et halvt Aar at være som andre.

Saa vaagnede der en Aandens Kraft i mig – og jeg begyndte at forstaae mig selv anderledes.

Da skete det at jeg blev en Gjenstand for de Dyre-Mskers bestialske Behandling, de Dyre-Msker, blandt hvilke jeg lever, og hvem jeg altid har elsket og elsker: det hjalp, de tvang mig til at forstaae mig selv tilgavns.

Og nu er det som sagde Styrelsen mildt bebreidende til mig: Du lidet Troende, med Din Ungdoms Sukken og Sørgen – Din Ueensartethed var Din Udmærkethed, Dit Fortrin. Men det maatte smerteligt skjules for Dig, ellers var Du blevet hovmodig. Nu er Du mere modnet – og desuden er end tungere Lidelser nu Dit Daglige, saa kan Du vel taale at forstaae, hvad Mskene tvang Dig til at forstaae ved at forskyde Dig.

NB30:92

#

Apostelen Peder.

Man taler nedsættende om hans Fornegtelse og saa ophøiende om hans senere Liv.

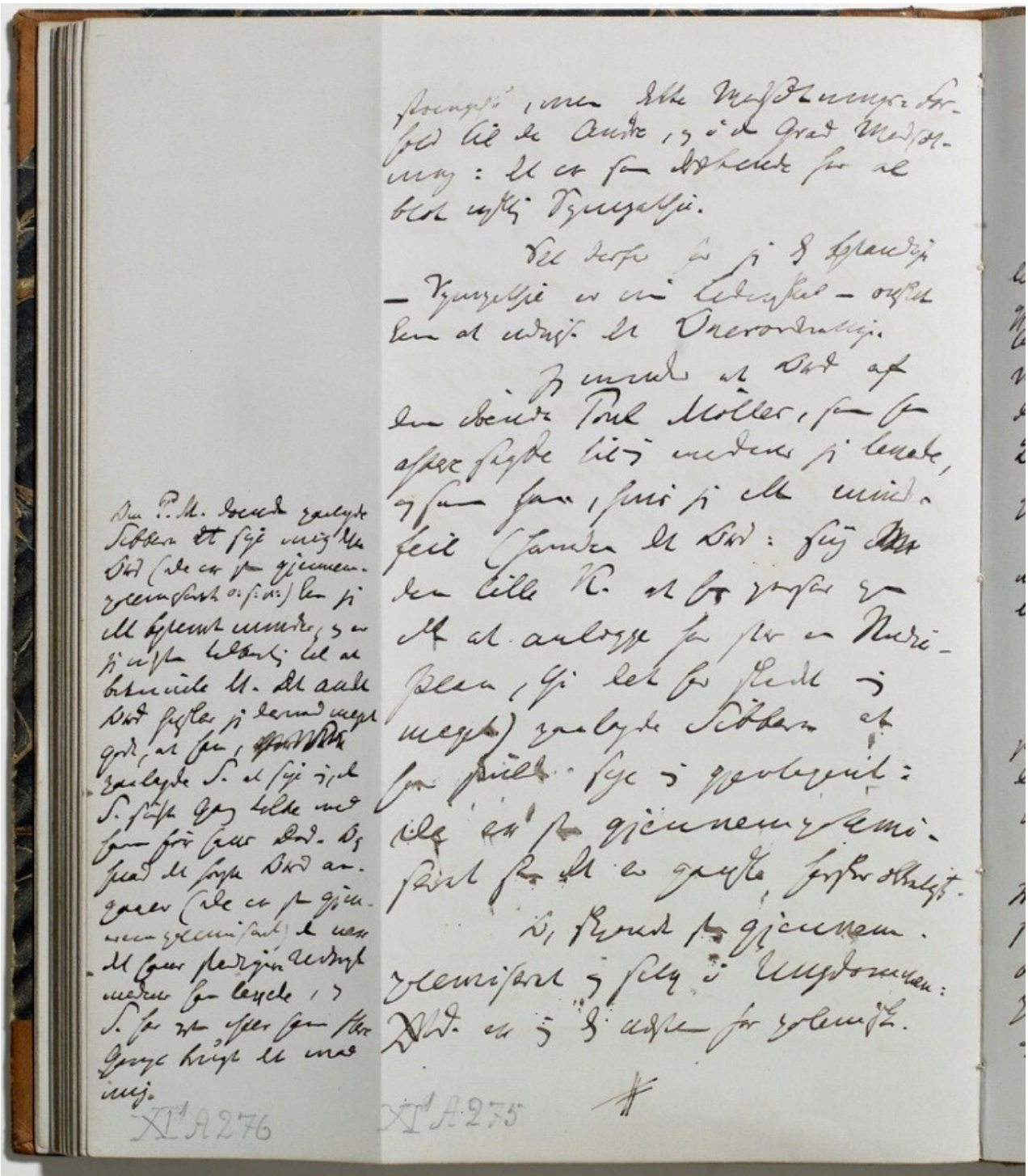
Men der er Eet man ikke tilstrækkeligt paaagter: at et Blik var ham nok. Blandt Millioner fandtes neppe Een til, hvem under de Omstændigheder et Blik var nok. Saaledes som Msk. nu ere havde de formdl. hver især priist sig selv høist lykkelig i stor Selvtilfredshed ved klogt at have ladet Mesteren i Stikken, og forsaavidt han havde hæftet sit Blik paa dem, havde vel hver selvtilfreds tænkt som saa: jeg er da klog nok til ikke at lade som mærkede jeg Noget.

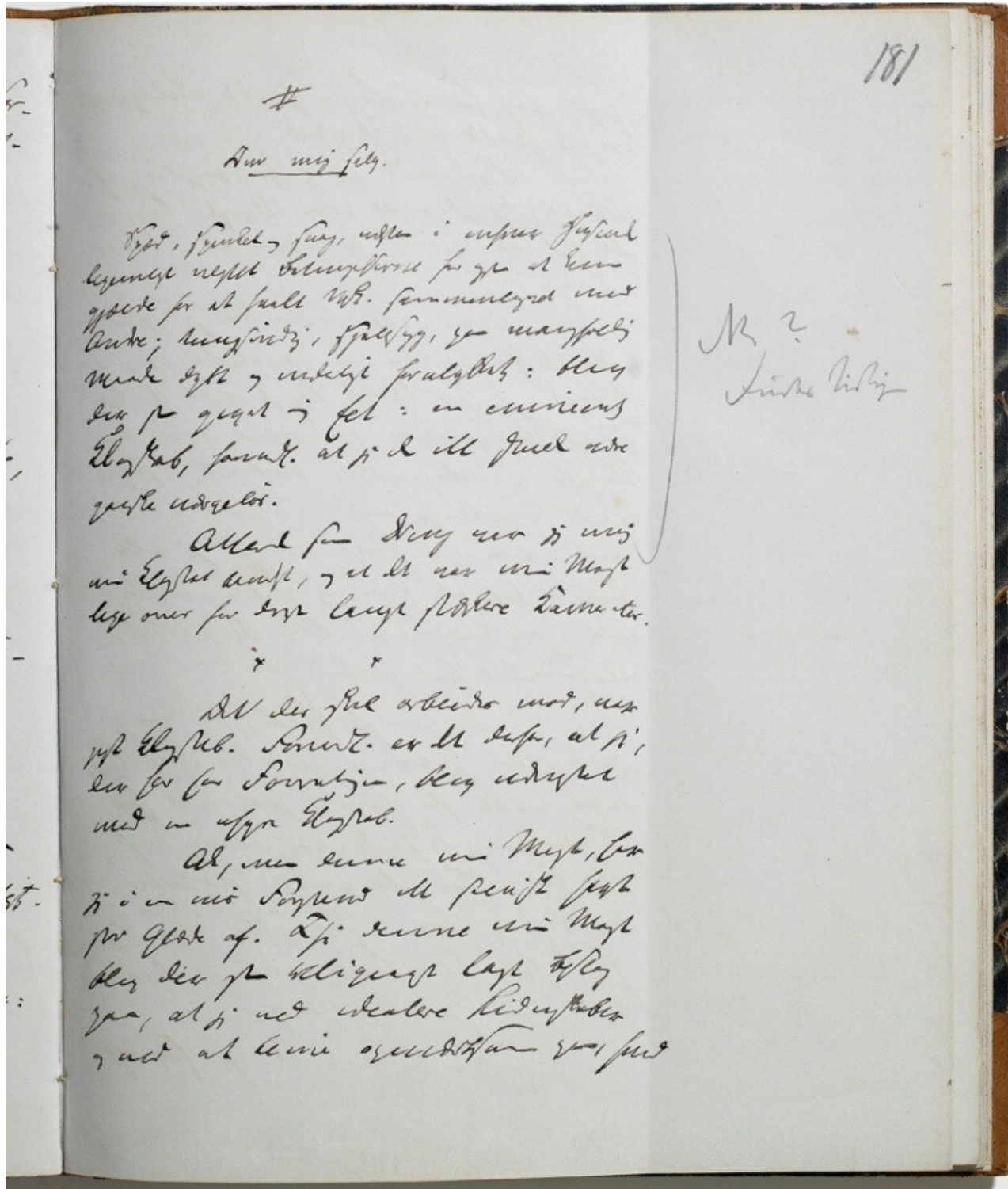
NB30:93

#

Det Overordentlige.

Og dog at være det Overordentlige paa det polemiske Vilkaar, som er det christelig Overordentliges: det er dog i en Forstand saa frygteligt, næsten dræbende. Ikke blot at det er den største mulige næsten overmusklige An

14. Journalen NB30, s. 181, NB30:94. H.P. Barfod har ud for optegnelsens begyndelse noteret »NB? / Findes tidligere« strengelse, men dette Modsætnings-Forhold til de Andre, og i den Grad Modsætning: det er som dræbende for al blot msklig Sympathie.

See derfor har jeg dog bestandigt – Sympathie er min Lidenskab – ønsket kun at udvise det Overordentlige.

Jeg mindes et Ord af den døende Poul Møller, som han oftere sagde til mig medens han levede, og som han, hvis jeg ikke mindes fejl (foruden det Ord: siig den lille K. at han passer paa ikke at anlægge for stor en

[a] Om P. M. døende paalagde Sibbern at sige mig dette Ord (De er saa gjennempolemiseret o: s: v:) kan jeg ikke bestemt mindes, og er jeg næsten tilbøilig til at betvivle det. Det andet Ord husker jeg derimod meget godt, at han paalagde S. at

Studie-Plan, thi det har skadet mig meget) paalagde Sibbern at han skulde sige mig gjentaget: De er saa gjennempolemiseret saa det er ganske forskrækkeligt.

sige mig, da S. sidste Gang talte med ham før hans Død. Og hvad det første Ord angaaer (De er saa gjennempolemiseret) da var det hans stadigere Udtryk medens han levede, og S. har ogsaa efter ham flere Gange brugt det mod mig.

O, skjøndt saa gjennempolemiseret og selv i Ungdommen: Xstd. er mig dog næsten for polemisk.

#

NB30:94

#

Om mig selv.

Spæd, spinkel og svag, næsten i enhver Henseende legemligt negtet Betingelserne for ogsaa at kunne gjælde for et heelt Msk. sammenlignet med Andre; tungsindig, sjelesyg, paa mangfoldig Maade dybt og inderligt forulykket: blev der saa givet mig Eet: en eminent Klogskab, formdl. at jeg dog ikke skulde være ganske værgeløs.

Allerede som Dreng var jeg mig min Klogskab bevidst, og at det var min Magt lige over for disse langt stærkere Kamerater.

* *

Det der skal arbeides mod, var just Klogskab. Formdl. er det derfor, at jeg, der her har Forretningen, blev udrustet med en uhyre Klogskab.

Ak, men denne min Magt, har jeg i en vis Forstand ikke selvisk havt stor Glæde af. Thi denne min Magt blev der saa religieust lagt Beslag paa, at jeg ved idealere Lidenskaber og ved at blive opmærksom paa, hvad Christd. er, saae at Loven for det Religieuse er at handle mod Klogskab.

Forsaavidt er jeg dog værgeløs, afmægtig, thi denne min Magt bruges ikke til at vinde hvad Klogskab ellers vinder.

Men netop derfor kan jeg ogsaa være Officianten paa det Religieuses Gebeet. Jeg har langt langt mere Klogskab, langt langt mere Intrigue end den klogeste og intriganteste Mand, jeg har levet samtidigen med og kjendt – ak, men i en vis Forstand har jeg alt Dette til at gjøre mig selv, msklig talt, ulykkelig, mit Liv besværligt, møisomt, forbittret.

Dog hvad jeg skal, det kan jeg ogsaa, jeg kan spærre, standse; der lever intet intet saa kløgtigt Hoved, at han skulde kunne udfinde en Form af Klogskab, som ikke mit Politie-Blik strax seer, og som ikke min Klogskab kan faae gjort aabenbar som Gavtyvestreg.

Derfor var det, jeg saa dybt var en Plage for den afdøde Biskop, som unegteligt i endelig Forstand og selvisk var meget klog, han kunde nemlig ikke blive klog paa min Klogskab, thi at jeg var klog faldt det ham aldrig ind at negte, men den Brug jeg gjorde af min Klogskab var ham ubegribelig. Sagen var jeg kjendte Loven for hans Klogskab, han forstod ikke Loven for min.

Alene dette er forresten nok til at gjøre det begribeligt, at jeg maa leve i den fuldkomneste Eensomhed, thi om jeg end fik Nogen til at forstaae mig i min Klogskab, jeg fik Ingen til at forstaae mig i den Brug jeg gjør af den. Enhver der befatter sig med at forstaae mig og mit Liv, forklarer mig strax en Potens tilbage, mærker ikke at alle mit Livs Collisioner ligge en Potens høiere end ellers Menneskenes, ere frivilligt frembragte af mig selv ved religieust at handle mod Klogskab ved religieust at modarbeide mig selv. Forsaavidt er det for mig just den allerstørste Qval om Nogen vilde paatage sig at trøste mig – thi han forstaaer slet ikke hvorom Talen er. Der er en Verdens Forskjel mellem disse Tvende: En, hvem det mod hans Villie hænder at blive udgriint og En, der selv frivilligt forlanger det af Dem, som forgudede ham; En, der trods al Anstrengelse ikke bliver til Noget i Verden og En, der systematisk forhindrer sig selv i at blive til Noget o: s: v:. Og værre end alt Vrøvlet og Piattet og Spektaklet og Mishandlingen langt værre er dog den Qval, at trøstes af En, som aldeles ikke forstaaer Pointen i Ens Liv, især naar denne Pointe er i den Grad kvalificerende, at den gjør, at en saadan msklig Existeren kun sees yderst sjelden. Jeg var en Samtid overlegen efter en Maalestok som sjeldent et Msk. Frivilligt udsatte jeg mig selv for Mishandlingen – og efterat saa denne har varet en 8 Aar, saa mener man mig vel saaledes svækket, at hiint egl. Kvalificerende nu kunde være glemt, og jeg staae paa lige Vilkaar med dette idelig og idelig Seete: En, der forgjebes søger at gjøre Lykke i Verden. Nei, jammerlige usle Kjøbstad, nei det kan dog ikke lykkes, i den Henseende har jeg, i Sandhedens Interesse, passet paa, at faae de forskjellige Egoismer i Samtiden sat saaledes sammen, at Sandheden nok skal komme for en Dag, uden at jeg dog just faaer Profit deraf, hvad jeg jo heller ikke begjærer. Men vist er det, det skal min Rapport lyde paa: det Usleste af Alt er dog Middelmaadighed, den dybeste Fortabelse er dog Middelmaadighed, o, alle Forbrydelser ere

langt at foretrække for denne selvtilfredse, smilende, glade, lykkelige Demoralisation: Middelmaadighed.

NB30:95

#

Martyriets Lidenskab.

Naar En kan udholde denne Udsondring at være, ganske uden nogen Mellembestemmelses Lindring og uden noget Sandsebedrags Svaling, en Enkelt; ene i den uendelige Verden og den uendelige Verden af Msker – men blandt en Million vilde vel de 999,999 gaae fra Forstanden inden de naaede at udholde denne Udsondring – ene lige over for Gud: da vil det at elske Gud og det at være elsket af Gud vise sig for ham saaledes saligt at han for Salighed maa sige: o, min Gud, nu har jeg kun eet Ønske, een Bøn, een Begjering, een Lidenskab, at jeg maatte komme til at lide, blive hadet, forfulgt, bespottet, bespyttet, ihjelslaget.« Thi hvis dette, at Gud elsker mig, skulde udtrykkes ved, at jeg fik sandseligt ønskelige Dage, ved at faae Jordens Goder, hvis det skulde blive ligefrem kjendeligt: pfui, pfui, det vilde være mig en Væmmelse, jeg vilde døe for Blussel, det vilde være mig en Modbydelighed som unaturlig Vellyst, ækle mig som feed Fisk med Sirup.

See, dette er Martyriets Lidenskab.

Her seer jeg atter et Udtryk fra det Paradoxes Sphære: en Salighed som vil kjendes paa at blive ulykkelig (det Positive kjendeligt paa det Negative).

Og saaledes forholder det sig. Martyriets Lidenskab er naturligviis paa ingen [Maade en] Følge af Msk-Had, ei heller er det en Følge af Bekymring for et Regnskab betræffende at have fulgt Jesum efter. Det Sidste hører vistnok med, og er en Gjennemgangs Skole, inden det Stadium naaes som er Martyriets Lidenskab.

O, i frygteligste Spændinger og Lidelser, som oftest just naar det har været allerbittrest for mig: da bliver een eller anden saadan Tanke mig klar, og lønner mig ubeskriveligt for det Overstandne.

Det tegner jeg saa op – og saa, naar jeg saa engang er død, saa skal Docenter (disse U-Msker!) til [at] benytte det, docere det og tjene Penge derved, avle Børn derpaa!

#

NB30:96

#

Det at elske Gud.

Ingen har, christeligt, elsket Gud som ikke tilstrækkeligt har haft baade det smertelige og det væmmelige Indtryk af at Mskene ere bestialske. I ligefrem Flugt med det at elske Msk. lader Gud sig ikke, christeligt, elske; der er et Modsætnings Forhold.

Dette maa dog forstaaes med Forsigtighed. Der melder sig, om jeg saa tør sige, i hver Generation et maaskee ikke lille Antal Mske, der indbildsk og hovmodigt vil foragte Mskene og elske Gud: nei, tak, saaledes er det ikke at forstaae.

Nei Sagen har et andet Sammenhæng. Begyndelsen er just: dybt sympathetisk, uegennyttigt, i sand Kjerlighed at have elsket Mskene.

Ak, hvis det saa ikke var saaledes, som det kun altfor vist er, at Mskene ere Asener, saa hans Kjerlighed just derfor lønnes med bestialsk Behandling - hvis det ikke var saaledes, saa kunde jeg fristes til at antage, at det vilde gaae saaledes til. Gud i Himlene vilde blive opmærksom paa et saadant Msk. just paa Grund af hans Kjerlighed til Mskene, han vilde, som det hedder om den rige Yngling i Evangeliet, fatte Kjerlighed til ham. Og saa vilde Gud sige til sig selv: dette Msk. kunde jeg ønske skulde elske mig, han behager mig. Saa bliver der intet Andet for, jeg maa lade hans Forhold til Mskene forbittres ham derved at de lønne ham med bestialsk Behandling; thi i ligefrem Samklang med det at elske Msk. kan jeg ikke elskes.

See, saaledes er det at forstaae med det smertelige og væmmelige Indtryk af det Bestialske ved Mskene. Det betyder derfor heller ikke, at han ophører at elske dem. Nei, men Modsætnings Forholdet er for negativt at gjøre Guds-Forholdet kjendeligt.

Saaledes lader det sig heller ikke gjøre, christeligt at elske Gud og at være lykkelig i denne Verden. Nei Xstds Gud er i Modsætning til denne Verden, altsaa kan Den der christeligt elsker Gud, ikke være lykkelig i denne Verden.

#

NB30:97

#

Ideen.

Idee kan i denne Timelighedens og Sandselighedens og som Xstd. lærer i denne Syndighedens Verden kun være i Lidelse.

Kun een Gang har Ideen været ubetinget, i Xstus; hans Liv var derfor ogsaa ubetinget absolut Lidelse.

NB30:98

#

Qvinden.

I Bibelen er det Qvinden (Eva) der forfører Manden.

Som Gjengjeld eller til Vederlag er maaskee, hvad der er faktisk, at qvindelig Elskov ingenlunde forholder sig med Forkjerlighed til den Tanke, at den elskede Mand skulde være et Indbegreb af Dyd og Fuldkommenhed. Tværtimod, der [er] ikke en eneste ung Pige, uden at just dette ikke vilde være hendes Elskov ukjert, at den Elskede havde været lidt faret vild, men at det saa blev Betydningen af hans Forhold til hende: at hun frelser ham. (dette er i Modsætning til Bibelen: hun forfører ham). Ja hun er dog en elskelig Egoist, Qvinden; men uskyldigt, hun veed ikke selv af det. Men egoistisk er dog den Tanke, at ønske at den Elskede havde faret vild for ved sin Elskov at frelse ham.

[a] En lignende Venden op og ned paa Bibelen er det, at det i Livet altid hedder at Manden forfører Qvinden. Men det er dog nok heller ikke saa, men snarere et Udtryk for Qvindens List, at hun forfører saa listigt, at den skikkelige Fyr Manden altid faaer Udseende af at forføre.

Forresten negtes ikke at det er saa som hun ønsker, at ofte en Mand frelses fra tidligere Udskeielser ved en Qvindes Elskov og ved at elske en Qvinde.

Men desuagtet faaer dog Bibelen i anden og høiere Forstand Ret, christeligt faaer den Ret. Thi maaskee frelser hun een og anden Mand fra Udskeielser og gjør ham til en skkelig Mand, men hun fordærver alle Mænd, som blive gifte, ved at endelig- og middelmaadiggjøre dem.

Naar en Yngling eller ung Mand farer vild i Lidenskaber: da ere der tvende Magter opmærksomme paa ham for at frelse ham: en elskende Qvinde - og Gud i Himlen. Frelses han ved det Første, saa bliver han dog endeliggjort. Frelses han derimod ikke ved en Qvindes Elskov, kommer han ikke her i Havn - men frelses dog, altsaa af Gud: saa bliver det en betydelig Existens.

NB30:99

#

Et Brud – en Brud

Forførelsen siger paa sin dæmoniske Viis: en Brud og et Brud svare mandligt og qvindeligt til hinanden.

I en ganske anden Betydning, siger Xstd., naar man betragter dens Sprogbrug at den Troende er en Brud, Xstus Brudgommen: et Brud og en Brud ∩: for at blive Brud, maa Du bryde med Verden og Alt og Dig selv. Altsaa ikke: en Brud og et Brud, men: et Brud og en Brud.

NB30:100

#

Den prædikatløse Væren.

Jehovah siger: jeg er den som jeg er; jeg er. Dette er den høieste Væren.

Men saaledes at være er os Msker meget for høit, meget for alvorligt. Derfor maa vi see at blive Noget; at være Noget er lettere.

Gavtyveagtigt som saa alt Mskligt er, udtrykke vi saa dette saaledes: Alvoren er at være Noget.

De fleste Msker, eller vel næsten ethvert Msk. vilde døe af Angest for sig selv, naar hans Væren skulde være – en Tautologie; de ere mere angest for saaledes at være, og for sig selv, end for det at see sig selv. Saa formildes det for dem. Det Lindrende er, fE: jeg er Cancelliraad, R af D, Medlem af Remontecomission, Borgerrepræsentant, Directeur i Clubben. I dybere Forstand er egl. alt Dette: Adspredelse. Men, som sagt, Msket er maaskee ikke istand til at bære den sande Alvor. Det som jeg ivrer imod er blot dette Løgnagtige, at man saa gjør Adspredelse til Alvoren. Og dog maaskee har jeg ogsaa her Uret; thi Mskene i Almdl. ville vel ikke engang kunde holde det ud, naar de ikke fik Lov at leve i den Indbildning, at dette er Alvoren; de ville vel døe af Angest for Livet og for dem selv, hvis de endog blot skulde forstaae, at deres Alvor er Adspredelse, uden at man dog vilde berøve dem denne Adspredelse.

Men vist er det alle disse mange Prædikater er egl.

Adspredelser, Distractioner, der forhindrer et Msk. det dybeste Indtryk af det at være. Og hvor uendelig langt nu Mskheden er fjernet fra at kunne bære det egl. Indtryk af Alvor sees bedst deraf, at man endog har gjort denne Prædikaternes Væren til - Xstd. I den Grad kunne Mskene nutildags ikke bære Livets Alvor, at de endog maa have Lov til at indbilde sig at Adspredelsen er - Xstd.

NB30:101

#

Min Gud, min Gud hvi haver Du forladt mig.

Dette Ord er betegnende, at Forbilledet ikke ligger i: Stoicisme, stoisk Selvtilfredsstillelse, men at han maa og vil holde længere ud, end til der hvor Stoikeren springer fra (Selvmordet), fordi han vil blot have Indtrykket af sig selv, og naar han ikke længere kan faae det, foretrækker at aflive, tilintetgjøre, om muligt, sit Selv.

Dette Ord er trøsteligt for Efterfølgerne. Thi hvor var der vel en Martyr, uden at han i de kvalfuldeste Øieblikke eller i et svagt Øieblik har været paa Nippet til at tabe Forestillingen om sig selv, som var han forladt af Gud. Men saa synes jo hans Liv at være uendelig Fortvivlelse: for dette Liv er han tabt, har selv gjort sig det til en Qval - og en bedre Verden, ja, det maatte jo synes ham en end større Qval, at skulle leve en heel Evighed og der have det Indtryk, forfølges af den Erindring, at han tabte Forestillingen om sig selv.

See derfor trøster Forbilledet, ved at udvise, at dette hører med.

I en vis Forstand maa man vel sige, at det at føle sig forladt af Gud, hører med for ret at udtømme det Msklige lige over for Gud, at Martyren da ikke er en msklig Selvtilfredshed.

Men hører det saaledes med, saa er der jo intet Nedtrykkende i at maatte mindes, at man ogsaa har udholdt denne msklige Lidelse, at føle sig forladt af Gud, at tabe Forestillingen om sig selv; thi just det at have lidt dette Sidste giver En atter igjen i høieste Grad Forestillingen om sig selv.

#

NB30:102

#

Det er en rar Verden.

Tænk en Straffe-Anstalt; alle Fangerne samlede – og der træder saa en Mand frem, tiltaler dem og siger: mine høistærede Herrer, jeg udbeder mig denne agtværdige Forsamlings villige Opmærksomhed og skaansomme Bedømmelse o: s: v:: ikke sandt, saa vilde alle Fangerne stikke i at lee, de vilde ansee ham for en gal Mand, som kalder dem en agtværdig Forsamling.

Det Latterlige ligger ganske simpelt i den Modsigelse: Tugthusfanger – denne agtværdige Forsamling.

Af dette Latterlige ville de saa lee, og de vilde have deres Morskab af denne Taler; Andet vilde ikke falde dem ind.

Og hvorfor vilde der ikke falde dem Andet ind? Fordi de jo som Tugthusfanger er omgivne af [en] langt, langt talrigere Omverden, der har Magt til at udtrykke: I ere Tyveknegte o: s: v:

Men tænk nu denne Forsamling af Tugthusfanger som en Verden for sig selv, hvor der altsaa ikke var en Verden uden om, som tvang dem ind i den Sandhed, at de ere Tyveknegte – tænk denne Forsamling af Tugthusfanger som en Verden for sig selv: troer Du saa ogsaa, at de ville Alle stikke i at lee, naar En traadte frem tiltalte dem og sagde: denne agtværdige Forsamling? Nei, paa ingen Maade. Tværtimod de ville forstaae: vi er jo Verden, vi har jo altsaa Magt til at tvinge igjennem, at vi ere rare, agtværdige, dydzirede Msker; hvorledes skulde det falde os ind at lee af, at En kalder os agtværdige? Nei, det er just hvad vi fordrer, at gjøre det er at vise at man er en alvorlig og selv en agtværdig Mand, at tale anderledes er latterligt er Galskab.

Saaledes med Verden. Dersom denne Verden var omgivet af en anden Verden, var en lille Verden i en Verden, der langt overmægtigt tvang os ind i Sandheden af hvad vi ere, Slyngler: saa ville vi Alle lee, hver Gang der traadte en Mand frem og tiltalte os: denne agtværdige Forsamling o: s: v: Men denne Verden er selv det Overmægtige, see derfor er det, at vi da ikke ere gale og lee, nei, vi har det jo i vor Magt at sætte det igjennem, at vi er en rar Verden.

NB30:103

#

»De Andre.«

At det at være som de Andre er Udtrykket for Mskets Fornedrelse, Degradation til Exemplar, Tal – det veed man meget godt. Men da denne Tilværelses Form er den mageligste og fordeelagtigste, saa sminker man den hykkelsk op til at være det sande sædelige Alvor.

Men at man veed at det ikke er saa, det sees alene deraf, af den grændseløst aarvaagne Misundelse, som styrter sig over Enhver, der er forskjellig fra de Andre. Dersom man nu virkelig ansaae de[t] at være som de Andre for det Fortrinlige, saa var det jo umuligt at misunde En, at han ikke er som de Andre; man misunder jo dog kun Fortrin, Goder. Var man da aandeligt lige saa sikker paa, at det ikke at være som de Andre, var lige saalidet et Gode som sandseligt det at være pukkelrygget, saa vilde man heller ikke misunde nogen det.

Men, som sagt, man veed godt selv, hvor ussel det er at være »som de Andre.« Man vilde i en vis Forstand gjerne selv afryste Slave-Lænken – men da man ikke har hverken Kraft eller Mod dertil: saa skal det ogsaa være vist, at det at være som de Andre er den sande Alvor, det Herlige, Ædle o: s: v:

NB30:104

#

Phantasien

er hvad Styrelsen bruger for at fange Mskene ind i Virkeligheden, i Tilværelsen, for at faae dem langt nok ud, eller ind, eller ned i Tilværelsen. Og naar saa Phantasien har hjulpet dem saa langt ud, som de skal – saa begynder egentligen Virkeligheden.

Johannes v. Müller siger at der er to store Magter, hvorom Alt dreier sig: die Ideen und die Frauen. Dette er ganske rigtigt, og hænger sammen med hvad jeg her taler om Phantasies Betydning: Qvinder eller Ideer er det som lokker Mskene ud i Tilværelsen. Naturligviis er der den store Forskjel, at blandt Tusinde, som render efter et Skjørt, er der ikke altid Een, hvem Ideer bevæge.

Hvad mig angaaer, da har det været saa vanskeligt at faae mig ud, at der mod mig paa en ganske

ualmindelig Maade er brugt en Pige som Mellembestemmelse for at faae mig ud i Idee Interesse.

NB30:105

#

Afstands-Maal.

Dette kan vel omtrent ansees som en christelig Betragtning, der er uden Tilsætning af msklig Piat, Vrøvl, Gavtyvestreger:

Et Msk. fødes i Synd, kommer ved en Forbrydelse ind i denne Verden, hans Tilværelse er en Forbrydelse – Forplantelsen er Syndefaldet.

Naar det er ved en Forbrydelse en Synd, saa er det vel heller ikke vanskeligt at gjette, hvor det saa er man kommer hen ved Fødselen – man kommer ind i en Straffe-Anstalt, denne Verden er en Straffe-Anstalt^a.

a Anm Naturligviis er Msket af al Magt interesseret i, at benegte dette; og ham beskjeftiger meest af Alt: at det er en rar Verden vi leve i, og at nyde Livet, hvad som oftest kun lykkes maadeligt nok, og forsaavidt det synes at lykkes har Guds Mishag – thi Gud vil være forstaaet.

Og Straffen er – som altid Syndens Maade er Straffens Maade – ja Straffen er: at være til. Da at være til ved Forplantelse er det som mishager Gud er Straffen just den: vær saa artig, Du skal nok blive kjed af den Fornøielse; Du skal blive saa leed og træt af dette Liv, at Du takker Din Gud for engang ved Døden at slippe ud af det.

Døden er da forsaavidt, christeligt, ikke Straf, tværtimod den er Guds Forbarmelse over disse ulykkelige Skabninger, at den ender denne Tilværelse. Noget Andet er, at den som smertelig Catastrophe kan ansees som hørende med til Straffen, den Straf, som Barnet lider til Straf for Forældrenes Skyld.

– – Maal nu med dette Afstanden fra hvad vi kalder Xstd: dette hedenske reent Sandselige, hvor Slægtens Forplantelse skal agere Livets Alvor, hvor det er den største Velgjerning at skjenke et Barn Livet o: s: v: o: s: v:.

NB30:106

#

Denne Verden er en Straffe-Anstalt.

Under dette Billede forstaaer man, christeligt, bedst denne Tilværelse.

Og her en ny Side. Hvilken er Tilstanden i en Straffe-Anstalt? Den er en bestandig Sammensværgelse; som man taler om at boe paa en Vulkan, saaledes ligger der i enhver Straffe-Anstalt dybest nede: en Sammensværgelse. Muligt den aldrig kom til Udbrud, den er der dog alligevel.

Og saaledes er, christeligt, hele denne Tilværelse en Sammensværgelse mod Gud, en uhyre Gavtyvestreg i Retning af at forfalske Begreberne saaledes, at vi faae noget ganske Andet ud deraf end Gud tænker sig, saa vi faae ud at det er en yderst rar Verden, item at Nydelse er den sande Gudsdyrkelse og Livets Bestemmelse, ja, at dette er den sande Xstd.

NB30:107

#

Selvmodet.

Just fordi, christeligt, denne Tilværelse er en Strafs-Lidelse, og fordi Xstd. saa igjen just forjætter naar den sidste Lidelse, Dødens er udholdt en salig, en evig salig Tilværelse: just derfor mishager det Gud om Nogen selvraadigt bryder ud af denne Tilværelse.

At denne Tilværelse skulde være et stort Gode, og at Selvmordet derfor skulde være at dadle, fordi det er Utaknemlighed: er naturligviis Løgn og Sludder, Gavtyvestreger, som Straffe-Anstalten har opfundet for at bestyrke hinanden i at det er en rar Verden.

Nei, men just fordi denne Tilværelse er Lidelse, og just fordi der saa venter en evig Salighed, hvis man taalmodigt holder ud, just derfor er Selvmordet Styrelsen imod.

Det er hermed som naar Børnene Jule-Aften maa vente i det mørke Værelse – just fordi Forældrene veed, hvor meget der er anvendt for at gjøre Glæden stor, og at Tiden bruges til den Ende, just derfor mishager her Utaalmodighed.

NB30:108

#

Fremtiden.

Det vil koste frygtelige Kampe, naar Xstd. igjen skal anbringes.

Thi Xstd. forholder sig ikke blot til det Msklige saaledes, at den er Det, som ikke opkom i noget Mskes Hjerte, altsaa det Fremmede. Nei, den er med det Guddommeliges frygtelige Skarpsynethed som beregnet paa efter den rædsomste Maalestok at opirre og forbittre Msket – hvis han ikke kan ydmyge sig; thi Xstd. er Guds Souverainitet.

O, og Xstheden som er forvænt ved dette Nonsens, at de Xstnes Gud det er saadan en skikkelig Nittengryn, en God-Mand, især en Ven af Fruentimmer-Jav og Børne-Avling!

#

NB30:109

#

»Blaserethed«

Forunderligt og mistænkeligt nok, der raabes i vor Tid saa meget mod Blaserethed.

Men see Dig vel for, Skriget kommer egl. fra den nydelsessyge verdslige Epicuræisme, der da vilde erklære Xstd. først og fremmest for den rædsomste Blaserethed.

Sagen er Epicuræismen mærker, at det kniber for den, at der er en Opløsning, som truer at forstyrre hele Skidtet – saa raaber den paa Blaserethed. Og vistnok, der er meget, som kun er Blaserethed, men det kan tillige være Crisen for Xstd., en Gjennemgang.

#

NB30:110

#

Christend. eenlig Stand.

Ifølge Xstd. er Verden en Syndens Verden, Følgen af et Syndefald.

Xstd. er Frelsen men er tillige saaledes Standningen, vil standse hele den Fortsættelse, som er i Retning af denne Verdens Vedbliven.

See derfor holder Xstd. paa eenlig Stand. Det er det karakteristiske Udtryk for at den Xstne forholder sig standsende til denne Verden; og derfor bruger jo ogsaa det nye Testamente bestandigt saadanne Ord om den Christne, som betegne det Standsende: at være Salt, at offres o: s: v:.

Dog ikke længe varede det, før Ægteskabet var i fuld Gang blandt de Xstne - og her begynder det saa, dette Forvirrende, at man frembringer det bag sig som man foran sig bekæmper. Med Ægteskabet indtager strax den Christne et andet Forhold til denne Verden end det at være en Fremmed, Udlænding, Salt, offres, at virke standsende.

Vil Nogen sige, at han gifter sig for at avle Børn og for ved ret fra Barn at opdrage dem i Xstd. at skaffe Gud sande Xstne, da vil jeg svare: Sludder; Sagen er Du føler Lyst til at avle Børn. Men hvad det angaaer med paa den Maade at skaffe sande Xstne, da er dette vist, at hvis det overhovedet for noget Msk. er gjort næsten umuligt at blive Xsten, da for Den, som fra Barn er opdraget i Xstd, der er Intet Xstd. mere imod end at den paa den Maade anticiperes og derved bliver til Sludder.

NB30:111

#

Til Orientation i de christelige Problemer.

Saasnaart man gjør det Spørgsmaal om et Mskes evige Salighed commensurabelt for Afgjørelse i Tiden ved et Forhold til et i Tiden indtraadt Historisk, fremkommer strax den Rædsel, som er Sympathiens Qval: at der saa jo blive talløse Millioner, som ikke blive evigt salige.

Mener man saa, at hvad de utallige Millioner angaae[r], som have levet før dette Historiske, item de utallige Millioner angaae[r], som leve efter men i fuldkommen Uvidenhed om dette Historiskes Tilværelse, antager man, at disse kunde dog vel ikke af den Grund blive evig fortabte – antager man dette, og finder sympathetisk Lindring heri, saa bliver Sagen dog den piinlige i Forhold til de Millioner, som have levet efter, eller for hver Enkelt i Forhold til de Utallige, som leve samtidigt med ham, og for hvem hiint Historiske er forkyndt, men som det ikke gjør afgjørende Indtryk paa.

I samme Grad som man punktligere og punktligere bestemmer Saligheds-Vilkaaret, i samme Grad bliver der bestandigt kun Færre om hvem man altsaa tør troe, at de blive salige. Men for Sympathien er det en Qval, at blive salig i Modsætning til Andre.

Saa har jeg forstaaet det saaledes: Saligheds-Vilkaaret er for hver Enkelt, for hvert eneste enkelt Msk., det Forskjellige. Der gives en almindelig Forkyndelse af Xstd, men Saligheds-Vilkaaret betræffende maa hver Enkelt som Enkelt forholde sig til Gud.

Dette er unegteligt sympathetisk Lindrende; hvad der for mig er saaledes uendeligt afgjørende, at for mig hænger Salighedens Vilkaar sammen dermed, derom forstaaer jeg saa, at det kun er saaledes for mig, at Saligheds-Vilkaaret paa anden Maade er for hver anden Enkelt.

Dog dette sympathetisk Lindrende (som gjør, at jeg tør anstrenge mig uden at ængstes af Hensynet til Andre) har igjen noget Veemodigt. Heri ligger nemlig at det ene Msk. slet ikke kan hjælpe det andet, ikke kan i dybere Forstand berolige ham eller selv finde Beroligelse hos en Anden.

At det er saaledes, maa jeg antage. Men hvorledes forstaaer jeg det? Jeg forstaaer det som et Fremskridt og som en Straf, en Dom over Xstheden.

Hvad var det Mskene vilde? De vilde afkaste al Auctoritet. Godt! See her er Straffen; og som altid Syndens Maade Straffens Maade. I skulle blive frie! Og naar Du saa, maaskee fortvivlende ligger paa Dødsleiet og Du vilde give Alt for at der var et Msk, som havde Auctoritet til at berolige: nei, min Ven, nu er det for silde, Du vilde ikke have Auctoritet – og derfor er der heller ingen.

Saaledes er det en Straf, men tillige hvad man let

seer et Fremskridt: Mskheden er fra nu af indsat i sin Ret, hver Enkelt er maalbar for det Høieste.

Og denne Formel, om jeg saa tør sige, vil fra nu af blive staaende: paa een Gang Dommen over Xstheden og Fremskridtet.

Anm Hermed kan sammenholdes Slutningen af min »litteraire Anmeldelse.« af »to Tidsaldere«.

NB30:112

#

Augustins Naadevalg.

Den Tanke at et Mskes evige Salighed skal afgjøres ved en Stræben i Tiden, i dette Liv, er saaledes overmenneskelig tung, at den maa dræbe et Msk. vissere end det umiddelbare Solstik. Det er umuligt med den Vægt endog blot at kunne komme til at begynde. Thi i samme Øieblik man vilde begynde, er jo allerede et Øieblik spildt – ak, og et eneste Øieblik er nok til Salighedens Afgjørelse, altsaa her til dens Fortabelse.

Jeg forstaaer nu Augustinus saaledes, at han just for at undgaae denne Vanskelighed, hittede paa det om Naadevalg; thi saa afgjøres jo den evige Salighed ikke i Forhold til en Stræben.

Luther forstod Sagen saaledes: intet Msk. kan udholde den Angest, at hans Stræben skal være afgjørende for en evig Salighed eller evig Fortabelse. Nei, nei, siger Luther, dette kan kun føre til Fortvivlelse eller til Formastelse. Og derfor (læg Mærke dertil!) derfor (thi L. forandrer aabenbart det nye Testamentes Xstd., i Kraft af at Mskheden ellers maatte fortvivle) derfor er det heller ikke saa. Du frelses af Naade; berolige Dig, Du er frelst af Naade – og see saa at stræbe saa godt Du kan.

Saaledes vendte Luther Sagen. Jeg vil nu her ikke tale om den Gavtyvestreg, som det i en senere Protestantisme blev til. Nei, jeg vil blive staaende ved det Lutherske. Min Indvending er: L. burde have gjort det kjendeligt, at han slog af paa Xstd. Fremdeles burde han have gjort det kjendeligt, at Det i Kraft af hvilket han bestandig argumenterer egl. er det Msklige: ellers maae vi fortvivle. Men stricte taget har dette Argument inte[t]stedshjemme, naar Spørgsmaalet er, hvad forstaaer det nye T. ved Xstd; og stricte taget viser det, at det kunde falde L. ind at argumentere i Kraft heraf, det viser at Xstd. dog ikke var ham det ubetingede Souveraine; men at, under Antagelse af at »ellers maa et Msk fortvivle«, maa ogsaa dette Souveraine give efter. Men bestandigt kommer jeg tilbage paa dette, at L. skulde have gjort

det sande Sammenhæng kjendeligt. Det er efter mine Begreber slet ikke oprørske Undersaatter, der, naar det redeligt er saa at de ikke kan svare Afgifterne, da ligefrem sige til Monarken: vi kan ikke svare Afgifterne. Hvad de derimod ikke have Lov til er at forfalske Afgiftens Størrelse, gjøre den i al Stilhed mindre end den er – og saa ærligt udrede den.

O, hvad Xstheden har behøvet for idetmindste 1500 Aar siden er msklig Frimodighed, der redeligt vil gjøre Tilstaaelse om sig selv men ikke forandre en Tøddel i Xstd – o, at den ikke var til, hvor havde Alt seet ganske anderledes ud.

[a] Og istedenfor denne msklige Frimodighed fik man denne sørgelige pusilanime ogsaa listige og underfundige Bibelfortolkning, der piner og plager Skriften for at finde nogle Steder, af hvilke man forpiint kan faae det ud man ønsker.

NB30:113

#

Jødedom – Xstdom

I Jødedommen er Gud i en vis Forstand ikke saa haard som i Xstd, han er ikke bestemt som Aand – derfor bliver det kun til »Prøvelse« : det varer nogle Aar, og saa kommer det Ønskede ja mere end det Ønskede.

I Xstd. er Gud Aand – og derfor saa uhyre haard – – af Kjerlighed; thi han kræver Aand af Msket.

Forresten er her et Paradox ligesom naar Pascal siger, at Gud i Aabenbaringen er blevet dunklere end han var før, den aabenbarede Gud ubegribeligere end den ikke aabenbarede: saaledes her: Kjerlighedens Gud haardere end Lovens Gud.

Men Forskjellen mellem Jødedom og Xstd. ligger i det forskjellige Forhold til Evighed. I Jødedommen er Timelighed egl. uden Evighed; i Xstd. er Alt lagt an paa Evigheden – derfor hele dette Liv Lidelse, derfor ingen Hjælp i dette Liv, ikke Seiren i dette Liv.

Men Den der fra Barn er opdraget i Xstd, ham er det som umuligt at Gud kan være saa haard som han er i Xstd, han »Kjerlighedens Gud« man kjender saa godt fra Barn af; og derfor er det for Den, som er fra Barn opdraget i Xstd. som umuligt at blive mere end Jøde.

Saa haard som Gud er mod Apostlene fE, hvis Liv er idel Lidelse og saa Martyr-Døden, saa haard er Gud i det gamle Testamente aldrig mod sine Elskede. Det varer nogle Aar, eller han hjælper dem paa en anden Maade underhaanden. Men i Xstd. gaaer det for Alvor løs paa at maatte hungre, tørste, lide alt muligt Ondt, saa Forfølgelse, endelig henrettes som Forbrydere – – og under alt Dette er Gud Kjerlighedens Gud. Naar i det gamle Testamente Daniel af Fromhed ikke vil spise Herre-Retter, saa sørger Gud for at han trives lige saa godt af det han faaer at spise; naar i det

gamle Testamente Propheten er i Nød, saa finder Gud altid Udvei – – men hvad Apostelen angaaer, da forudsiges blot: Den, som skjenker ham med et Bæger-Vand for min Skyld, skal faae Prophets Løn. Altsaa der tales ikke om en uventet Hjælp der skal bringe ham det yderst Fornødne, nei, Gud lader ham aldeles istikken, indtil at omkomme af Sult og Tørst – – saa strengt kan det gaae til. Og dog er det Kjerlighedens Gud, ja, og hvad mere er, det er af Kjerlighed. Thi Alt, Alt reflecterer sig her paa Evigheden. Og jo kvalfuldere Timelighed, jo saligere Evighed.

Ak, jeg gyser, naar jeg betænker Sligt! Jeg mærker kun altfor vel, hvorledes jeg er forkluddret ved at være fra Barn af opdragen i Xstd. Hvilken Afstand fra vor Tilværen til en Apostels. Gud er Kjerlighed. Betænk, det blev forkyndt af Den, som blandt Alle har lidt meest i Verden, af Verdens Frelser! Gud er Kjerlighed, det blev saa forkyndt af Apostlene, hvis Liv var Lidelse fra Begyndelse til Enden, som aldrig de Frommes under Loven – og dog var det derom Apostlerne talte tidlig og sildig, at de havde et Evangelium at forkynde, et Evangelium, ikke Loven.

Nægt saa, om Du kan, at Xstd. er paradox.

NB30:114

#

Et Billede paa vor Tids Xstd, især i Protestantismen, især i Danmark.

Tænk et Land, hvor det var almindeligt at kunne svømme – men ved at svømme forstod man, at tage Kork eller Blærer under Armene, og saa gjøre Svømme-Bevægelserne; dette kaldte man at svømme – og nu beskjeftigede det i høi Grad, hvem, der, som det heed, kunde svømme bedst, gjøre de smukkeste Bevægelser o: s: v: – – hvis der til et saadant Land kom en Svømmer, vilde han ikke sige: de svømme slet ikke; den hele Forskjel mellem hvem der gjør de smukkeste Bevægelser o: s: v: er aldeles Nonsens, thi Ingen af dem svømmer.

Saaledes naar Xstd. heelt og holdent overalt i et Land forkyndes af Embedsmænd, hvis Levebrød og Carriere det er – naar saa der Antagelsen er, at Xstd er til, og det Opmærksomheden fæstes paa, er hvo der er størst Rhetor o: d: – er saa det ikke Nonsens, da Xstd. slet ikke er til.

#

NB30:115

#

Verden er som man tager den:

en rar Verden – en skide Verden

Dette Ord eller Ordsprog »Verden er som man tager den« indeholder mere end det maaskee selv tænker paa, indeholder en christelig Sandhed, saa det maaskee er det eneste Ordsprog af den Natur, thi ellers er Forholdet mellem Ordsprog og Xstd. dette: følg Ordsproget, og det vil gaae Dig vel i Verden efter al Sandsynlighed, men Du gjør ved at følge Ordsproget lige det Modsatte af hvad Xstd. er.

[a] Imidlertid er dette Ordsprog dog alligevel ikke anderledes end andre Ordsprog, thi dets Mening er aabenbar: behandel Verden som en rar Verden.

»Det er en rar Verden.« Det vil sige: buk og skrab for Verden, udtryk paa enhver Maade, at det er en rar Verden – saa er det ogsaa en rar Verden ∴ saa vil det gaae Dig som det gjerne gaaer slige feige, usle, hykkelske, karakterløse Piale i denne Verden ∴ det vil gaae Dig vel, Du vil gjøre Lykke o: s: v:

Nu kommer Xstd. og siger: det er en skide Verden. Xstd. støder an. Vilde Nogen sige til Xstd »men hvoraf veed Du, at det er en skide Verden« saa vilde vel Xstd. svare »prøv det selv, siig til Verden, at det er en skide Verden, og Du skal see den er det.«

Men saa kunde man indvende: er da saa ikke paa en Maade Xstd. Skyld i, at den bliver en skide Verden, forsaavidt det just er denne Dom over Verden, som foranlediger, at det bliver aabenbart, at det er en skide Verden; hvorimod det jo ellers vel vilde gaae med Verden som med andre Slyngler, der ere ganske maneerlige, naar man bukker og skraber for dem, men som ret blive hvad de i Grunden ere, naar man siger dem, hvad de i Grunden ere.« Hertil maa svares, at det er i Kraft af sin Politie-Viden at Xstd. veed, hvorledes det henger sammen med Verden, og det er i Egenskab af Politie at den siger det – for at faae Sandheden gjort aabenbar.

Man seer forresten her, hvortil det fører naar Xstd. ikke betjenes i Charakter, naar man hykkelsk omklæder sin Feighed med dette sentimentale Sludder, at det er rare Msk til hvem man henvender sig o: s: v:.. Naar man nemlig gjør det, altsaa udtrykker: det er en rar Verden, naar man paa den Maade forkynder Xstd (forresten aldeles meningsløst, thi Xstd. er just: det er en skide Verden, og dette forkyndes saaledes Du Verden, til hvem jeg taler, Du er en rar Verden) saa gaaer det en sandsynligviis vel i denne Verden, men til Gjengjeld gaaer Xstd. ud. Saasnart Forkynderen udtrykker, at den Verden, han taler til, er en rar Verden, saa har Verden seiret, seiret over Xstd.

Men Mskene blive i ond Forstand kløgtigere og kløgtigere, saaledes ogsaa kløgtigere i, selv om saa skulde være, at forkynde objektivt det Objektive »at det er en skide Verden, at forkynde det saaledes, at man smigrer den Verden, den Forsamling til hvilken man taler.

#

NB30:116

#

Exempel paa hvad jeg kalder det Criminelle.

Det med Goldschmidt af Mynster, hvis det ikke snarere blot var et indædt Drillerie mod mig, kunde tjene til Exempel paa det Criminelle, eller paa det som gjør Sagen til en ganske anden end naar man blot intellectuel har med Hildethed at gjøre.

M. kunde som redelig Mand maaskee have været i Forstaaelse med »Indøvelse i Xstd.« Eller han kunde som redelig Mand i høi Grad have misbilliget den, og gjort Alt for at modarbeide den. Men det Criminelle ligger i, at gjøre Noget som kun kunde tjene til at forvirre, at reise, hvad han selv maatte erkjende derfor, Usandhedens Magter mod mig, Pøbelen og Raaheden.

NB30:117

#

Skikkelige Msker – Kjød og Blod

»Man skal behandle ethvert Msk. som et skikkeligt Msk.« Ach ja, dog indtil det Punkt hvor Kjød og Blod kommer med i Spillet, thi her skal man ikke troe en Eneste; som Leporello siger: Troskab varer kun til Døden, saaledes kunde man sige: man skal troe ethvert Msk – indtil Kjød og Blod.

Men saasnart Kjød og Blod kommer med, skal man ikke troe ham, eller ansee ham for et skikkeligt Msk. thi Kjød og Blod er ikke det Skikkelige.

Derfor kan man antage, at enhver sandere Erkjendelse, som vel at mærke ikke forholder sig til Kjød og Blod, faaer man Mskene temmeligt villigt til at indgaae. Men Alt hvad der betræffer Kjød og Blod bliver strax criminelt, her vil Msket ikke forstaae, og al Tale om hans Skikkelighed er Sludder og blot ny Gavtyvestreg af Kjød og Blod.

NB30:118

#

Kjød og Blod.

I Forhold til den Sandhed, der forholder sig til Kjød og Blod, angaaer Kjød og Blod, skal man ikke behandle et eneste Msk, ubetinget ikke et eneste Msk. som skikkelig, ellers bliver man narret.

Hvad mig selv angaaer, da veed jeg bedst, hvor rigtigt dette er, thi hvis Gud ikke paa en ganske særdeles Maade havde mig i sin Magt, og knækket mig fra tidligste Tid, saa jeg ikke kan komme til at lade mig narre af Kjød og Blod, saa var jeg hvert Øieblik narret.

NB30:119

#

Et Spørgsmaal.

Naar en Mand som Bernhard af Clairvaux eller Pascal, der dog begge vare betydelige Charakterer, lade en saadan Forvirring staae urørt som det at Paven kalder sig Petri Efterfølger (og paa denne nonsentialske Maade parodierer det om Xsti Efterfølgelse) saa er det dog et Spørgsmaal, om dette ikke hænger sammen med, at de have villet skaane sig selv, eller om ikke dem maaskee ubevidst Natur-Instinktet underfundigt har afholdt dem fra at vove, hvad der vel maatte blive Martyrium Blod-Martyrium.

NB30:120

#

Hvor ironisk.

Den der opløser Græcitetens umiddelbare Skjønhed: Socrates han er: Søn af en – Billedhugger og en Gjordemoder.

NB30:121

#

Christendommens Corruption

A priori tør jeg paastaae, at denne Corruption staaer uden Analogie i nogen anden Religions Historie: Corruptionen bestaaer deri, at Christd. bliver ved at bestaae efter at man har faaet gjort lige det Modsatte til at være Xstd. (især i Protestantismen især i Danmark)

Forresten ligger i denne Art Corruption og at den er eksklusiv for Xstd. et indirecte Respekts-Udtryk for at Xstd. er den sande Religion. Man vover ikke at afskaffe den; ei heller spotte Præsterne over den i deres stille Sind medens de foredrage den for Folket – nei, man lister sig til at gjøre den til noget Andet til det Modsatte, stræber af al Magt at bilde sig selv ind at det er Xstd – i den Grad har man egl. Respekt for Xstd.

#

NB30:122

#

Christenhedens 1800 Aar.

Hvad om Styrelsens Tanke var: jeg har nu anbragt Xstd. – fra nu overlades den til Mskene; jeg sender Ingen, som repræsenterer den i gudd. Interesse; jeg vil dog see, hvorvidt det kan komme med Mskene og hvad det kan blive til. Og Gud, der i Kjerlighed uendelig bekymrer sig over en Enkelt og hver Enkelt, han ødsler jo i en anden Forstand majestætisk med Millioner i Tal og Aarhundreder i Tid.

Saaledes lod det sig forklare, at der i Løbet af disse 1800 Aar, siden Apostlenes Tid, Ingen findes, der egl. repræsenterer Xstd. i Guds Interesse, i Had til det at være Msk., i Had til sig selv, og i dette Had elskende Gud, ubetinget tjenende det Ubetingede; hvorimod der jo findes store msklige Redeligheder, men bestandigt i Retning af Mskenes Interesse.

Saa lod dette sig sætte i Forhold til det Ord af Xstus: naar jeg kommer igjen, mon jeg skal finde Troen paa Jorden.

Hvad om dette var Styrelsens Tanke: at bruge 1800 Aar til at see an – og saa først naar Maximum af Forvirrethed var naaet, saa først gribe ind ved atter [at] anbringe Individuer, der i Guds Vold og Magt udtrykte Xstd. i Guds Interesse.

NB30:123

#

Vore Tidens Charakterløshed.

Ogsaa dette er en Charakterløshed, denne nyere Tidens usle Opfindelse at behandle Uenighed i Mening som Galskab.

For nemlig at skulle kunne opfatte (som Middelalderen) Menings Uenighed som Forbrydelse Skyld, maa man selv være i Charakter af at have en Mening. Men det er man ikke. See derfor griber man feigt til det Middel at faae den Anden erklæret gal. Man hykler saa og priser sig selv, at man ikke er grusom, ikke intolerant, ikke tyrannisk – man lader ham jo ikke slaae ihjel, ih, nei, man er human, aah, ja. Tillige regner man ogsaa paa i denne Medfart at faae den menige Mand med sig, som, just fordi han har saa faae Begreber, er saa tilbøilig til at ansee enhver Ueensartethed for Galskab, den menige Mand, der er netop lige saa villig som til at holde med En, der blev forfulgt, ihjelslagen, er lige saa villig til at være med og antage om En at han er gal.

Middelalderen stod dog langt høiere, den behandlede endog virkelig Gale, psykisk, som Forbrydere.

#

NB30:124

#

Christendommen ligger saa høit oppe.

at det i en vis Forstand vilde være Lindring at turde forstaae alle Lidelserne og Qvalerne som Straf over sine Synder. Thi er det Straf over Ens Synder – nu vel, det har man fortjent, heri er ingen Begrebs-Forskjel mellem det at være Gud og det at være Msk. Fremdeles er der jo en Mulighed af ja en Vished for at det maa forandres, især og maaskee desto hurtigere, jo taalmodigere man lider Straffen.

Men christeligt er Qvalen Udtrykket for at være elsket af Gud – her kan altsaa ikke være Tanke eller Tale om nogen Forandring, noget Ophør i Tiden. Christeligt er der en Begrebs-Forskjel mellem det at være Gud og det at være Msk. Frygtelige Anstrengelse og Skærpelse, som potenserer i een Forstand Qvalerne.

NB30:125

#

Om mig selv.

Fra meget tidlig Tid har mit Liv været saaledes qvalfuldt, som det vel sjeldnere findes; saaledes har jeg været forskjellig fra det Almindelige. Men fra de qvalfuldt Lidende i Almindelighed har jeg igjen været derved forskjellig, at det aldrig er faldet mig ind, at der for mig skulde være Hjælp at søge eller at finde hos Mennesker, nei, at min Lidelse var – min Distinktion.

NB30:126

#

Coelibatet.

Da Paven i sin Tid befalede, at den Geistlige skulde være ugift, da var Synspunktet for Xstd. allerede længst tabt og en forvirrende Accommodation eller Gaaen paa Accord med Verden indtraadt. Thi ikke staaer Sagen saaledes: Præsten skal være ugift, nei: den Xstne skal være ugift; Distinktionen mellem Præst og Læg er uchristelig aber aber ikke bagvendt i Retning af: ergo skal Præsten ogsaa være gift.

For Xstd. er denne Verden en syndig Verden, et Barn undfanges i Overtrædelse, fødes i Synd. Xstd. vil standse, gjøre Fyldest for det Forbigangne, men saa vil den virkelig ikke, at der derpaa skal begyndes paa en Frisk. Som naar En betaler en Andens Gjæld, han da fordrer Eet: at Du da ikke igjen begynder at gjøre Gjæld: saaledes med det at være ugift i Forhold til det at være Christen.

Men i Christenheden vies jo Ægtefolkene, og Vielsen den helliger dette Forhold. Charmant! Saaledes helliger ogsaa Banditen i Syden det at slaae ihjel ved iforveien at knæle for Alteret.

Ved Vielsen hellige Ægtefolkene deres Beslutning. Fortræffeligt. Ved Foden af det Alter, hvor Verdens Frelser hænger paa sit Kors, han som ved sin Død gjorde Fyldest for Slægtens Synd, Arvesynden, og lærte: følg mig efter, at følge mig efter det er at være Christen: der knæle de Elskende og beslutte – de beslutte, at fortsætte Arvesynden. Eller dersom det havde Sandhed, at Vielsen helligede Kjøns-Forholdet, saa maatte det jo gjælde om det Barn, der fødes, at det ikke undfanges i Overtrædelse og fødes i Synd.

»Men Xstus var jo selv tilstede ved et Bryllup«. Uforligneligt! Altsaa han, der holdt saa strengt paa hvad det er at være Discipel, at han, for at forhindre ham i at indlade sig med Verden, ikke engang vilde tillade En at begrave sin Fader: han skulde mene, at med at være Discipel lod det sig godt forene at gifte sig og avle Børn, det er efter den størst mulige Maalestok at komme dybt ind i det med denne Tilværelse – og det bevises deraf, at han var tilstede ved et Bryllup. Saa beviser man vel ogsaa at det er sand Xstd. at gjøre Gjestebud det beviser man deraf, at Xstus var tilstede ved et Gjestebud; eller vel endog at det at være Christen er at være en Bedrager – thi Xstus omgikkes jo Toldere og Syndere.

»Men Apostelen tillader dog at gifte sig.« Ja – han tillader det, Du seer altsaa, at han er uendelig langt fra den Betragtning af Ægteskabet, som nu flourer især i Protestantismen især i Danmark. Han tillader det; og hvis Du vil være ærlig, da vil Du ikke kunne negte, at der er en vis Uvillie i Apostelen idet han gjør det, han vilde hellere ikke give efter, han siger: det er bedre at gifte sig end at lide Brynde ☹: naar galt skal være, nu vel, saa hellere Ægteskabet end at lide Brynde.

Men vi ere lyksalige i denne Gudsdyrkelse som bestaaer i at avle Børn. Man kommer derfor heller ikke beskæmmet til Døbefondet med de Spæde, at Daaben om muligt maatte gjøre godt for hvad Forældrene forbrød, nei, med indbildsk Selvtilfredshed producerer man Børnene, man føler sig endog, hvis man er saa heldig at producere Tvillinger, man mener at have været Gud til Behag ved at have avlet et Barn – og det er det nye Testamentes Xstd!

Overhovedet er Opfattelsen af Slægtens Forplantelse afgjørende for enhver Religion. Enten er denne Verden dog i Grunden en rar Verden, og det er Gud særdeles velbehageligt, at dens Væren fortsættes, eller – og dette er det nye T:⁵ Xstd – denne Verdens Tilværen og Væren er Gud i høieste Grad imod; just for at standse er Xstd. blevet anbragt, og derfor ogsaa strax Forplantelsen spærret af.

De eneste tilforladeligere Opfattelser af hvad Xstd er, er deels (hovedsaglig) Xsti og Apostlenes Forkyndelse, deels det samtidige Jødedoms og Hedenskabs Dom. Men denne lyder eensstemmigt paa: Xstd er Msk-Had. Og saaledes er det ogsaa i det nye T: Xstus udtrykker ved sit Liv: det at elske Gud er at hade Mskene. Hvorledes at hade Mskene – han som var idel Msk-Kjerlighed. Ja ganske vist, han forstod fra Første af og fastholdt til det Sidste at han var offret paa Mskene, og derfor var han idel Kjerlighed i Forhold til Alt hvad der er Lidende, Forladt, Forskudt o: s: v:., dog ikke i Betydning af ved Penge, Magt o: s: v: o: paa jordisk at hjælpe dem. Men den Art Msk-Kjerlighed – og det er det vi Msk. kalde Msk-Kjerlighed – som bestaaer i at hjælpe Msk. til at komme til at nyde dette Liv den var han ganske fremmed for, han vidste kun altfor vel at Xstd. gjør Mskene ulykkelige for dette Liv thi det at elske Gud er at ville lide.

Saa kan man forstaae hans bekymrede Tale til Apostlene, at de da ikke maatte forarges paa ham, ligeledes kan man forstaae, at det maatte skee, hvad han forudsagde dem, hvorledes de ville blive mishandlede, forbandede, forfulgte, ihjelslagne – thi sandeligen at skulle udtrykke, at det at elske Gud er at hade Mskene eller at elske dem saaledes som den msklige Egoisme aldeles ikke bryder sig om at blive elsket, at det maa lønnes saaledes som det blev lønnet, er let at forstaae.

Men denne uhyre Løgn: Xstheden har under Titlen: at elske Mskene, faaet Xstd. aldeles vendt om; og Sandheden af vor Maade at leve paa er egl. den: vi elske os selv og – hade Gud. Det er det man nu tildags kalder Xstd. Naturligviis vogter man sig vel for at sige det, man regner vel endogsaa paa tilsidst at kunde bilde Gud ind, at det er Christendom.

NB30:127

#

Den Christne.

At blive ved Forholdet til Gud, ved at have indladt sig med Gud, saa Elendig og jammerfuldt Lidende i denne Verden, at man kunde være et Ordsprog blandt Millioner – og saa dog med Troens salige Forvisning at kunne saligt fastholde: Gud er uendelig, uendelig, uendelig Kjerlighed: det er at være Christen!

Vil man saa negte, hvad jeg paastaaer, at Xstd. slet ikke er til; eller vil man finde mit Forslag ubilligt, at man dog idetmindste skulde tilstaae, at man ikke er det!

NB30:128

#

Methoden maa forandres.

Dette Ord er et staaende Udtryk hos mine Pseudonymer – og forunderligt nok, det passer ogsaa ganske paa min hele Tilværelses Betydning, der er egl. Intet, jeg har rørt ved, uden at der skjult staaer derved i Forhold til det Givne: Methoden maa forandres. Og hvad er min Betydning i Forhold til Xstd. med eet Ord, hvad Andet end: Methoden maa forandres.

NB30:129

#

Ubetingede Betingelse for at blive Xsten.

Denne er i ubetinget lydig Taushed og Underkastelse af det nye Testamente at faae at vide, hvad Xstd. er, – enten dette nu synes os Msker sødt eller suurt, forfærdeligt eller glædeligt, ønskeligt eller frygteligt o: s: v:

Saaledes forholdt man sig engang til Xstd.

Men i Tidernes Løb svandt den ubetingede Respekt for Gud. Man vendte saa Forholdet om og bevægede sig

ganske simplement i denne Syllogisme: Dette vilde jo være Forfærdeligt, en Rædsel for os Msker – ergo kan det ikke være det Christelige ∴ Msket afgjør hvad Xstd. er ∴ Xstd. er afskaffet.

NB30:130

#

At Spørgsmaalet om Christendommen især i Protestantismen, især i D., maatte, christeligt, blive criminelt anlagt.

Tag det Forhold med et Regnestykke!

Hvis det er fE en matematisk eller astronomisk Beregning – dersom En her regner feil: saa slutter man i Maximum deraf, at han er en daarlig Astronom, Matematiker; ikke videre; man falder ikke paa at sætte denne hans Regnen-feil i Forbindelse med Andet end det Intellectuelle.

Saasnaart det derimod er en Regning betræffende Mit og Dit – hvis der En regner feil, slutter man anderledes. Hvis fE en Forretningsmand i givet Tilfælde af en Pengesag regner saaledes feil – ja, hvis han regner saaledes feil, at han selv faaer for lidt, saa sigter man ikke criminelt paa ham; men hvis han regner saaledes feil, at han faaer for meget: strax sigter man criminelt paa ham, man erkjender her ingen simpel Feiltagelse, Sligt vil man ikke vide af at sige. Og dog kan det jo være muligt, at det er en simpel Feilregning, og til Undskyldning en Slags Undskyldning kunde det tjene, om Forholdet var af den Art, at han selv dog skulde have nogen Fordeel; thi var det et Tilfælde, hvori ikke det Mindste tilkom ham med Rette, saa var jo en Feilregning, ved hvilken han selv fik nogen Fordeel, ordentligviis aldeles umulig uden culpa.

* *

Christendommen er blandt Andet ogsaa en Mellem-Regning mellem Gud og Mske betræffende Kjød og

a og herved bliver dette Mellemværende et Forhold i Retning af Mit og Dit.

Blod^a. Protestantismen har regnet eller regner saaledes forkeert, at Kjød og Blod har faaet for meget; og her er slet Intet, der kunde foranledige en saadan Feilregning, thi ifølge det nye T: skal Kjød og Blod slet Intet have.

NB30:131

#

Socrates - Christendom

Socrates har Ret: naar en Mand ikke gjør det Rette, er det fordi han ikke forstaaer det; forstod han det, saa gjorde han det - ergo er Synd Uvidenhed.

Christd. har Ret: Synd er Skyld. Naar nemlig en Mand ikke gjør det Rette, er det ganske rigtigt fordi han ikke forstaaer det, hvis han forstod det o: s: v:.. Men, at han ikke forstaaer det Rette, er fordi han ikke kan forstaae det, og at han ikke kan forstaae det, er fordi han ikke vil forstaae det - see her kommer det.

Og kun ved at behandle Alt criminelt er det at Xstd. har magtet Verden, og magtet at holde Justits.

NB30:132

#

Eensartethed - Ueensartethed

Samtidighed stræber bestandigt nivellerende og tyranniserende at forvandle Alt til Eensartethed, saa Alle blot blive Numerus, Exemplarer.

Historien interesserer sig derimod kun for hvad der har bevaret sig i Ueensartethed i sin Samtid, uden dog derfor uden videre at ansee enhver Ueensartethed med Samtid for det Sande.

[a] Naar Individet er blevet ganske eensartet med Samtidighed assimileret, som man siger i Forhold til Fordøielsen, saa har Tiden ædt ham, han er som tabt, spildt; Tiden, Samtidighed tenderer til at forvandle Alt til Spilde eller til Spildt (ad modum Brindt).

Samtidighed mener formdl. ved at forvandle til Eensartethed at forædle, danne; Sandheden er: den forbruger Individerne, den spilder dem.

#

NB30:133

#

»Guds Redskaber«

See saaledes hænger det sammen med disses
qualfulde Lidelser.

Saasart Gud vil til ret for Alvor at bruge et Msk. som
sit Redskab, saa spærrer han strax saaledes af for
ham, at de andre Msk. ikke kunne forstaae, at de
forstaae som Stolthed og Hovmod hvad der er
Ydmyghed og Qval. Sagen er, kunde de forstaae det
som det i Sandhed er, hvor i al Verden skulde de saa
falde paa, at mishandle ham, nei saa ville de have
Deeltagelse med ham og Beundring for ham og saa -
ja saa fik Gud ikke hvad han behøvede, han fik ikke
det Msk. langt nok ud, ud i den Lidelse der er Dobbelt-
Lidelse, og hvor egl. det Christelige ligger.

Men denne Dobbelt-Lidelse naaes jo derved, at det
Gud tvinger det Msk til og fordrer af ham er saaledes
den yderste Anstrengelse, at Mskene, som ikke see, at
det er Gud, som stikker bag ved og cujonerer det Msk,
saa han ikke tør Andet, de mene, at hans frygtelige
Anstrengethed er Hovmod - ergo banke de løs paa
ham.

Og saa naar han er død, saa komme: Professorerne, -
- og fremstille og fremstille, leve af hans Lidelser: Vee
Dem, vee Eder, at I bygge Propheternes Grave o: s: v:

NB30:134

#

Det Interessante - Alvor.

Intet er saa Interessant, og efter Intet er det dog lidt
udviklede Msk. saa nysgjerrigt som efter: Lidelser,
Lidelsers Hemmelighed - vel at mærke »fremstillet«. Alvoren
er: selv at lide.

NB30:135

#

Det Christelige.

Tag 110 af det Christelige brug det som Ingredients i
hvad der er Mskets egen Opfindelse - og Du skal

[a] Lidelser og Lidelseshistorier er for den Ældre
som Spøgelsehistorier for Barnet - Noget man saa
gjerne vil høre om, men er bange for.

erfare (hvad 1000 og 1000 af Løgne-Professorer og Præster have erfaret) at den Art »Christendom« smager Mskene saa sødt, saa lifligt, saa ubeskriveligt deiligt, at de ikke veed hvad de skal hitte paa for til Gjengjeld at kræse op for en saadan Professor eller Præst.

Tag Xstd. heel – og Du skal erfare (hvad I, herlige Martyrer og Sandheds-Vidner have erfaret!) at selv det godmodigste Msk. bliver som han var rasende, saa rasende forbittret paa den Art »Xstdom«, at det gaaer paa Liv og Død.

Ak, thi Gud kjender Msk; og da ifølge det nye T. at elske Gud er at hade Verden, saa har Gud hensigtsfuldt indrettet Xstd. saaledes, at den aldeles lige saa godt oprører det, hvad man blot msklig talt maatte kalde det godmodigste Msk som det trodsigste. Thi Gud vil ingen ligefrem Overgang for noget Msk til det at være Christen. Msket lever jo ifølge Xstd. ikke i en rar Verden som Gud elsker – i saa Fald kunne det at blive Xsten blive en ligefrem Overgang for den msklige Godmodighed og Godhed. Nei, født i Synd lever hvert Msk, ifølge Xstd, i en syndig Verden som Gud hader, og det at blive Xsten [er] derfor intet mindre end en ligefrem Overgang; christeligt er en saakaldet msklig Godmodighed og Godhed akkurat lige saa Skidt som Trods o: D:; og det viser sig ogsaa, saasnart Xstd i sin Sandhed bringes i Forhold til denne msklige Godhed og Godmodighed, thi saa bliver den lige saa rasende paa Xstd. som Trods o: D:

#

NB30:136

#

At være Salt – at være Masse – Evighedens Dom.

Ifølge det nye Testamente er det at være Christen at være Salt; som vi nu leve, især i Protestantismen især i D., er det at være Christen at være Masse eller det at være Masse er at være Christen – den størst mulige Forskjel fra det nye Testamente.

Ei heller kan det være det nye T:^[s] Mening, at Apostlene var engang for alle det at være Salt, mere Salt behøvedes der ikke, om saa Verden skulde vedblive i nok saa mange Tusind Aar. Nei, til hver enkelt Slægt, for hvem Xstd. forkyndes, henvender Xstd. sig til hver Enkelt med det Spørgsmaal vil Du være Christen ☩: vil Du være Salt ☩: vil Du offres, vil Du istedetfor at tilhøre den Masse, der, umenneskeligt vil have Profit af at Andre offres, vil Du selv være Salt, være Christen.

Men det at man har afskaffet at være Christen i Betydning af at være Salt og gjort det at være Christen til at være Masse (hvorfor jo ogsaa den aldeles uchristelige Sprogbrug er kommet i Brug at tale om christelige Folk, Stater, Lande det Masseagtige) forholder sig til at man egl. har afskaffet Evighedens Dom og Regnskab.

Som man lever i Protestantismen antager man, at Naaden gjør Fyldest, dog at man saa lever borgerligt ustraffeligt. Altsaa det er dog som var Saligheden knyttet til en Betingelse, et Vilkaar i Retning af det Existentielle. Man antager maaskee, at aabenbare Syndere fortabes trods deres saakaldte Tro og trods Naaden. I samme Øieblik man antager dette, kan man ikke standse ved den borgerlige Retfærdighed, thi er der eet Vilkaar, en Betingelse i Retning af det Existentielle, saa er den borgerlige Retfærdighed lige saa lidet tilstrækkelig som aabenbar[e] Synder ere det, vi kan i saa Fald ikke standse førend ved hvad det nye Testamente gjør til Vilkaaret, Betingelsen: Efterfølgelsen i Retning af Martyriet. Enten gjør Naaden ubetinget Fyldest gjør os alle, alle Salige, ogsaa aabenbare Syndere ja vel endog dem, som slet ikke ere Xstne – eller vi kan ikke standse førend ved hvad det nye Testamente bestemmer som Betingelsen, Vilkaaret: Forsagelsen, Efterfølgelse.

Men det er let at see, at med den hele Betragtningssmaaede at det at være Masse er at være Christen er ogsaa alt Det om Evighedens Regnskab og Dom væsentligen gaaet ud. Det antages, at vi alle blive salige, det antages, at vi ere Christne fra Fødselen af – og istedetfor denne frygtelige Anstrengelse: at skulle benytte dette Liv til en Evigheds-Afgjørelse, antages Alt afgjort, og der kan i det Høieste være Tale om, at man til Tak da fører sig nogenlunde skikkeligt op, hvilket da forresten reent jordisk og verdsligt er det Klogeste.

Men som sagt, saasart der skal være et Vilkaar, en Betingelse i Retning af det Existentielle afgjørende for Ens evige Salighed, saa har dette med den borgerlige Retfærdighed Intet at betyde; enten maa man latitudinarisk udvide Naaden in absurdum, eller man kommer til at blive ved det Vilkaar, den Betingelse, som det nye T. afgiver: Efterfølgelsen.

Og her har vi saa igjen den Distinktion: at være Salt og at være Masse. Dette er en Qualitets Forskjel: at bekjende en Religion, som man baade timeligt og

evigt vil have Profit af, og det at bekjende en Religion, som man lider for.

Men saa kommer der den Vanskelighed, at det i Sandhed at være Xsten bliver saa saaledes ueensartet med det at være Msk. at de i Evighed aldrig kunne komme i Forstaaelse med hinanden. Thi at have været Msk i dette Liv paa den Maade, at man har ladet Andre offres paa sig, og at have været Msk. paa den Maade, at man blev offret paa de Andre befæster en evig kvalitativ Forskjel. Det er derfor ogsaa baade til at lee og til at græde over, naar man hører disse reent verdslige Existentser tale om at indgaae til de Christnes Salighed, de betænke ikke, at hvis de ankomme der, vilde de jo komme i Selskab med Msker, hvis Liv var og er kvalitativt forskjelligt fra deres.

#

NB30:137

#

Den Msklige Uredelighed

Der klages ofte nok over, at Uredeligheden er stor i Handel og Vandel o: s: v:

O, det sørgerlige er, at der i intet Forhold er saa stor Uredelighed som i det allervigtigste betræffende Sjelens Frelse, evig Salighed, Xstd. – at her selv den Redeligste dog er noget uredelig. Og hvorfor er han det hvoraf kommer det? Det kommer deraf, at ethvert Msk. er bange for Evigheden, for denne uhyre Magt, at indlade sig ret for Alvor med den. Og just fordi vi Msker alle her ere bange, er det et Slags msklig Redelighed mod hinanden indbyrdes, at vi alle her holde sammen i at være uredelige.

#

NB30:138

#

Det »Frivillige«

Det F. er dog egl. den Knude paa det Christelige, hvilken kan holde. Men just fordi man længst har løst den Knude, just derfor er ogsaa det Christelige blevet meningsløst løst paa Traaden.

1) Det F. er, hvad Enhver forstaaer, 1000 Gange tungere end Det, hvori man ved Omstændigheder, ved udvortes Magt er, hvor man, uden alt Ansvar, kan bruge hele sin Kraft blot til at bære.

2) Det F. udtrykker egl. den sande Frygt og Bæven og Respekt for den gudd. Majestæt – nødtvungen Armod fE udtrykker Intet.

3) Det F. afgiver Dobbelt-Collisionen, som er alt Christelig[t]s Kjende: at blive hadet, forbandet afskyet, at maatte lide for – at man vil lide. Ingen falder paa at forfølge En fordi han mod sin Villie er i Armod; men Ingen Ingen Ingen bliver saaledes hadet som Den, der frivilligt forsager Det, hvori Mskene naturligt have deres Liv.

4) Kun Den, der er mærket af det Fr., kun ham kan, christeligt, betroes en Comando. Den der nødtvungen er i Armod i Lidelse o: s: v: han er jo langt fra ikke haard nok, staaer ikke fast nok, han udtrykker jo, at hvis han bare kunde slippe, saa vilde han hellere end gjerne.

Men er det saa ikke rædsomt, rædsomt, rædsomt, at Mskene have faaet det Christelige saaledes ned imellem sig, at der gennem Generationer leves saaledes, at skikkelige, i andre Henseender dygtige Msk, som vel endog udmærke sig blandt Mængden ved deres Christendom, bona fide antage, at det Frivillige er en Barnagtighed, en Umodenhed. Hvad Mskhedens Heroer have krympet sig under som Orme men udholdt, hvad andet Geleed af Udmærkede have fortvivlet over: det antages nu bona fide at være en Barnagtighed, man smiler ad. Christeligt er dette ikke rædsommere end hvis man levede saaledes, at just de skikkelige Folk bona fide antog det at være ærlig for barnagtigt.

#